

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN REDDEDİLME DUYARLILIKLARI İLE
BENLİK SAYGILARI VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(The Examination of The Relationship Between The University Students' Rejection
Sensivities, Self Esteem And Loneliness Levels)

Hakan SARIÇAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN**

ERZURUM — 2011

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
TABLOLAR LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ	VIII
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi	5
1.2. Problem	6
1.3. Alt Problemler	6
1.4. Denenceler	6
1.5. Sayıtlılar	7
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	8
1.7.1. Reddedilme(Rejection)	8
1.7.1.1. Ebeveyn Reddi(Parents Rejection)	8
1.7.1.2. Akran Reddi(Peer Rejection)	8
1.7.1.3. Romantik İlişkilerde Reddedilme(Rejection in Romantic Relation)	8
1.7.1.4. Sosyal Red(Social Rejection)	8
1.7.1.5. Reddedilme Duyarlılığı (Rejection Sensivity)	8
1.7.2. Benlik Saygısı(Self-Esteem)	8
1.7.3.Yalnızlık(Loneliness)	9
İKİNCİ BÖLÜM	
2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ YAYINLAR	10
2.1. Reddedilme Duyarlılığı	10
2.1.1. Reddedilme	12
2.1.2. Ebeveyn Reddi	13
2.1.3. Akran Reddi	15
2.1.4. Romantik İlişkilerde Reddedilme	16
2.1.5. Sosyal Red	18
2.1.6. Türkiye’de Reddedime Duyarlılığı ve Reddedilme ile İlgili Yapılan Araştırmalar	20
2.1.7. Yurtdışında Reddedime Duyarlılığı ve Reddedilme ile İlgili Yapılan Araştırmalar	25
2.2. Benlik Saygısı	29

2.2.1. Benlik Kavramı	29
2.2.2. Benlik Saygısı ve Gelişimi	31
2.2.3. Türkiye’de Benlik Saygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	34
2.2.4. Yurtdışında Benlik Saygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	38
2.3. Yalnızlık	40
2.3.1. Yalnızlığın Boyutları	41
2.3.1.1. Derin Yalnızlık	41
2.3.1.2. Sosyal Durum Yalnızlığı	42
2.3.1.3. Duygusal Yalnızlık	42
2.3.1.4. Gizli Yalnızlık	42
2.3.1.5. Triad Yalnızlık	42
2.3.2. Yalnızlığı Açıklayan Kuramlar	43
2.3.2.1. Bilişsel Yaklaşım	43
2.3.2.2. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım	43
2.3.2.3. Etkileşim Kuramı	44
2.3.2.4. Psikodinamik Yaklaşım	45
2.3.2.5. Rogers’ın Fenemolojik Yaklaşımı	46
2.3.2.6. Varoluşçu Yaklaşım	46
2.3.3. Türkiye’de Yalnızlık ile İlgili Yapılan Araştırmalar	47
2.3.4. Yurtdışında Yalnızlık ile İlgili Yapılan Araştırmalar	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	55
3.1. Evren	55
3.2. Örneklem	55
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	56
3.3.1. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	57
3.3.1.1. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Puanlaması	57
3.3.1.2. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Güvenirliği	57
3.3.1.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Geçerliliği	57
3.3.2. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri	58
3.3.2.1. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Puanlaması	58
3.3.2.2. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Güvenirliği	58
3.3.2.3. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Geçerliliği	58
3.3.3. UCLA Yalnızlık Ölçeği	59
3.3.3.1. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Puanlaması	59

3.3.3.2. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Güvenirliği	59
3.3.3.3. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerliliği	59
3.3.4. Kişisel Bilgi Toplama Formu	59
3.4. Verilerin Toplanması	60
3.5. Verilerin Analizi	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. BULGULAR VE YORUM	61
4.0. Bulgular	61
4.25. Yorumlar	103
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	105
5.1. Sonuçlar	105
5.2. Öneriler	106
EKLER	
EK 1: REDDEDİLME DUYARLILIĞI ÖLÇEĞİ	109
EK 2: COOPERSMITH BENLİK SAYGISI ENVANTERİ	111
EK 3: UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ	112
EK 4: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	113
KAYNAKLAR	114
ÖZGEÇMİŞ	133

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN REDDEDİLME DUYARLILIKLARI İLE BENLİK SAYGILARI VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hakan SARIÇAM

Tez Danışmanı: Yar. Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN

Juri: Yard. Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN

Yard. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bununla birlikte, araştırmada reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri; sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi, tesadüfi yöntemle seçilmiş, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2010-2011 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 369 ve Erzurum Atatürk Üniversitesinin farklı fakültelerinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 780 olmak üzere, toplamda 1149 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ), Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (CBSE), UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizleri SPSS for Windows 15.00 istatistik paket programıyla bilgisayarda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri analizinde, Pearson Momentler Korelasyon Analizi, t Testi, Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) ve LSD Post Hoc testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı ve yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, yüksek reddedilme duyarlılığına sahip öğrencilerde benlik saygısı düşük, yalnızlık düzeyi yüksektir. Sosyo-demografik değişkenler, reddedilme duyarlılığını, benlik saygısını ve yalnızlık düzeyini etkilemektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular önceki çalışmaları ve konuyla ilgili literatürü desteklemektedir.

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

**THE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE
UNIVERSITY STUDENTS' REJECTION SENSIVITIES, SELF ESTEEM
AND LONELINESS LEVELS**

Hakan SARIÇAM

Supervisor: Assist.Prof. Dr. Başaran GENÇDOĞAN

Jury: Assist.Prof. Dr. Başaran GENÇDOĞAN

Assist.Prof. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ

The aim of this study is to examine the relationship between the university students' rejection sensitivities, self esteems and loneliness levels. Furthermore, their rejection sensitivities, self-esteems and loneliness levels are examined according to socio-demographic variables. The sample of this study consists of university students who attend Ağrı Ibrahim Cecen University Education Faculty and Erzurum Atatürk Universitiesity's different faculties in 2010-2011 academic year. The number of university students from Ağrı Ibrahim Cecen University Education Faculty is 369, Erzurum Atatürk Universitiesity's different faculties is 780. In total 1149 university students joined to the study. Rejection Sensivity Scale (RSS), Coopersmith Self-esteem Inventory (CSEI), UCLA Loneliness Scale ande Personal Information Form were used in the study. Statistical data are analyzed by using the computer package program called SPSS 15.00. Pearson Moment Correlation, t Test, one-way analysis of variance (ANOVA) and LSD Post Hoc Test were used for the data analysis. As a result of study, there is significant relationship between rejection sensitivities, self-esteem and loneliness level. According to findings, the students who have high rejection sensitivity, have low self-esteem and high loneliness level as well. Socio-demographic variables affect rejection sensitivity, self-esteem and the loneliness level. The findings of the research support previous studies and literature about the subject.

TABLolar LİSTESİ

Araştırma verileriyle yapılan analiz değerlendirmelerinden çıkan sonuçlara göre oluşturulan tablolar aşağıda sıralanmıştır.

	Sayfa
Tablo 3.1. Örneklemle ilgili Sosyo-Demografik Bilgiler	55
Tablo 4.1. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişki	61
Tablo 4.2. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığının yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi sonuçları	62
Tablo 4.3. Kız ve erkek öğrencilerin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular	63
Tablo 4.4. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	65
Tablo 4.5. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	66
Tablo 4.6. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre LSD Psot Hoc Testi	67
Tablo 4.7. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	71
Tablo 4.8. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	72
Tablo 4.9. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre LSD Psot Hoc Testi	73
Tablo 4.10. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	77
Tablo 4.11. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	77
Tablo 4.12. Öğrencilerin sınıf düzeyi seviyesine göre LSD Psot Hoc Testi	78
Tablo 4.13. Öğrencilerin fakültelere göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	81
Tablo 4.14. Öğrencilerin fakültelere göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	82
Tablo 4.15. Öğrencilerin fakültelere göre LSD Psot Hoc Testi	83

Tablo 4.16. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	87
Tablo 4.17. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	88
Tablo 4.18. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre LSD Psot Hoc Testi	89
Tablo 4.19. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	91
Tablo 4.20. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	92
Tablo 4.21. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre LSD Psot Hoc Testi	93
Tablo 4.22. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	97
Tablo 4.23. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları	98
Tablo 4.24. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre LSD Psot Hoc Testi	99

ÖNSÖZ

Yaşamımızda önemli bir yeri olan ve yapılan araştırmalarla önemi günden güne daha iyi anlaşılan kişilerarası ilişkiler insanların hayat tarzlarını etkilemektedir. Kişilerarası ilişkileri etkileyen birçok faktör vardır. Reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık bu faktörlerin en önemlilerindedir. Reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişkiye açıklık getirilmesi insanların kişilerarası ilişkilerde yaşadıkları sorunlara ışık tutulacaktır. Bu da ancak verilecek sosyal destek hizmetleriyle, sosyal beceri eğitimiyle mümkün olabilir.

Yapılan bu çalışmada üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişki Türkiye’de ilk kez araştırılmış ve elde edilen bilgiler bu konuda çalışma yapanların dikkatlerine sunulmuştur.

Araştırmamın tüm aşamalarında bilgi, görüş, öneri, destek ve eleştirileri ile beni yönlendiren, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN’a teşekkür ediyorum.

Akademik alanda beni destekleyen ve yetiştiren Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalındaki, Muğla Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalındaki tüm hocalarıma, araştırmamda benden desteğini ve yardımı esirgemeyen Yrd.Doç.Dr. Atılgan ERÖZKAN’a, Yrd.Doç.Dr. Arzu GÜLBAHÇE’ye ve sayın dekanım Prof.Dr. Osman TÜNER hocama ve araştırmaya içtenlikle katılmış olan tüm öğrencilere teşekkür ediyorum.

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi öğrenimim boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen annem Halise SARIÇAM ve babam Ömer Faruk SARIÇAM’a, araştırmam boyunca vermiş olduğu destekten dolayı aileme ve tüm dostlarıma teşekkür ediyorum.

Erzurum, 2011

Hakan SARIÇAM

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun en ilkel çağlardan beri birbirleriyle nasıl iletişime geçtiği, nasıl ilişki kurduğu hep merak konusu olmuştur. Kişilerarası ilişkiler, sosyal psikoloji alanında üzerinde en çok inceleme yapılan konulardan biridir.

Bireyler geliştirdikleri ilişkiler sayesinde varlıklarını sürdürme ve temel ihtiyaçlarını karşılama olanağı bulmaktadırlar. Bu nedendir ki, kişilerarası ilişkilerde anahtar kelime “ihtiyaç”tır. Sevgi ve aidiyet insanın en temel ihtiyaçlarından ikisidir. Psikolojik anlamda sağlıklı olma ve kendini gerçekleştirme için insanın sevgiye, ait olma duygusuna ihtiyacı vardır. İlk ve en önemli ilişki anne ile yaşanan ilişkidir. Çocuklar büyüdükçe ve ihtiyaçları değiştikçe kendisi için önemli bir yere sahip olan diğer kişiler (baba, kardeş, teyze, amca, nine, dede vs) ile etkileşime girecektir. Yaşı ilerledikçe, kendisi için önemli olan kişilerin sağladığı sevgi ve kabul edilme ihtiyacı çocuğa yetmeyecektir. Çocuğun kendisine yetmeyen eksik sevgi ve kabul edilme ihtiyacı ile birlikte kendi benliğini oluşturma ihtiyacı bireyi farklı kişilerarası ilişkilere girmeye yönlendirecektir.

Plutchik (1997) kişilerarası ilişkileri, “Bireylerin diğer kişilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları duygu, düşünme ve davranış stilleri” olarak tanımlamaktadır.

İnsan ilişkileri içinde varolabilen bir varlık olduğundan, insanların düşünebilme, düşündüğünü karşısındakine anlatabilme yeteneği, toplumsal yaşamın temelini oluşturur. İnsanoğlunun düşünce ve duygu alışverişini kabul etmek ya da reddetmek onun yaşam biçimini değiştirir (Cüceloğlu, 2003).

Reddedilmenin anlaşılabilmesi için öncelikle kabul edilmenin anlaşılması gerekir. Kabul edilmek, kimliğimizin ve düşüncelerimizin onaylanması duygusudur. Kabul edilmek, “Farklılığımı, özelliğimi, bireyselliğimi kabul ediyorum. Kendin olmak doğrudur. Senin benim gibi düşünmeni, hissetmeni ve görmeni beklemiyorum” şeklinde sözlü ve sözsüz mesajlar almaktır (Savage, 2006).

Kabul etmek, ebeveynlerin kendi ihtiyaçlarıyla çocukların ihtiyaçları arasındaki farklılığa ve çocuklarının fiziksel ve duygusal özgürlüklerine saygı duymaları demektir. Kabul edilerek büyüyen çocuklar; kendileriyle ilgili gerçekçi bir benlik geliştirerek güvenmeyi ve kendini güvencede hissetmeyi öğrenirler. Çocuklar sevme ve sevilme kapasitelerini geliştirip, hayal kırıklığı ile baş etmeyi, bir takım duyguları deneyimleyerek ve onları başkalarıyla paylaşarak yaşamayı öğrenirler. Başkaları tarafından kabul edildiklerini hissederek kendilerini kabul etmeyi, kendilerini ciddiye almayı öğrenirler. Kendini kabul etmekten, kendine güven, kendine inanç, kendine saygı, kendiyle tatmin olma doğar (Savage,

2006).

Kişilerarası ilişkilerde bireylerin başkaları tarafından kabul edilme ihtiyacı diğer temel ihtiyaçlar gibi oldukça önemli bir ihtiyaç olduğu görülebilir. Çünkü diğer insanlar tarafından kabul edilmek bireyin önce kendi benliği daha sonra da toplumsal kimliği tarafından oluşturulan ihtiyaçlarını (ait olma, paylaşma, sevgi, toplumdaki yeri vs) karşılamaktadır.

Kabul edilmenin birey üzerinde ne kadar olumlu ve yapıcı etkisi var ise reddedilmenin de birey üzerinde o kadar incitici etkileri vardır. Reddedilmenin incitici olduğu erken yaşlarda öğrenilmektedir. Anne-babaları tarafından reddedilerek büyüyen çocuklar, kendilerini değersiz görmeyi ve reddetmeyi öğrenirler (Savage, 2006).

Çocukların hayatında ebeveynlerden sonra önemli bir yere sahip diğer kişiler onların akranlarıdır. Akran ilişkileri, sosyal beceriler için eğitim zemini olması, çocukta güven duygusunun oluşması, çocukların sosyal bilgi alışverişine girip bilgilerini sınamalarına olanak tanınması, sosyal bilişsel gelişmeyi arttırması, sosyal destek sağlaması, duygusal tampon işlevi görmesi gibi nedenlerden ötürü çocukların sosyal, duygusal, bilişsel gelişimleri açısından önemlidir. Akran tercihlerinin ve popülerliğin temel karakteristiği dört-beş yaştan itibaren şekillenmeye başlamaktadır. Olumlu davranışlar, popülerlikle, olumsuz davranışlar ise akran reddi ile ilişkilidir. Popüler çocukların popüler olmayanlara göre daha çok arkadaşı vardır. Akranları tarafından reddedilen çocuklar, kendilerini yalnız hissetmektedirler ve akranlarıyla olumlu ilişkiler geliştirme fırsatlarından uzaklaşmaktadırlar (Erwin, 2000).

Yüksek akran kabulü, çocuğun yetişkinlik dönemi için gerekli olan yüksek düzeyde özgüven gibi önemli bir donanıma sahip olmasını sağlayabilir. Buna karşılık düşük akran kabulü ya da akran reddi yalnızlık duygusu, olumsuz benlik değeri, anksiyete, depresyon ve akademik güçlükler gibi olumsuz birçok problemle sonuçlanabilir (Demir ve Tarhan, 2001).

Ergenlik dönemine bakıldığında, arkadaşları tarafından reddedilen çocuklar, onlar tarafından sevilmediğinin farkına vararak sosyal ilişkilerinde kendi sosyometrik statülerini belirlemektedirler. Olumsuz olarak algılanan sosyometrik statü, yalnızlık, depresyon, düşük benlik saygısı ve bireyin kendi sosyal yeteneklerini düşük bulma gibi olumsuz sonuçlara götürmektedir (Cassidy ve Asher, 1992).

Kişilerarası ilişkilerde reddedilmeyi yordayan önemli olgulardan biri mükemmeliyetçiliktir. Çoğu insanın kendisiyle ilgili mantıksız beklentileri vardır. Bazıları asla kendini mutlu edecek kadar mükemmel olamaz ama denemeye devam eder. Bu mantıksız beklentilere sahip olmak çoğunlukla başarısızlığın artmasına ve devam etmesine yol açar. Örneğin sınıfta veya bir toplantıda oturup da konuşmacının ne söylediğini anlamadığımız ama mükemmel görünmeyeceğim korkusuyla da soru sormadığımız durumlar olmamış mıdır?

Mükemmeliyetçilik hataya veya soruya izin vermez. Mükemmeliyetçilik reddedilmekten korunma arzudur, çünkü bir şeyi mükemmel yaparsak bize "yeterince iyi değil" denme olasılığının kalmayacağını düşünürüz (Savage, 2006).

Ergenlik ve ergenlik sonrası dönemde sosyal red yaşayan bireyler, sosyal ilişkiler açısından yüksek risk taşıdıkları, eğer uzun süreli reddedilirse, gelecekte sosyal sorunlar yaşayabilecekleri ifade edilmiştir (Thompson, Grace ve Cohen, 2002).

Kabul ya da reddedilme, gençlerde özellikle koşulsuz olumlu kabul bağlamında diğer bireylerden daha farklı yaşanarak kimlik kazanımı ve bununla birlikte benlik saygısı oluşturma sürecini daha fazla etkilemektedir (Mruk, 2006)

Benlikle ilgili kavramlar (ben, benlik kavramı, benlik algısı, benlik saygısı, kendine yardım, özgüven) birbirleriyle ilişkili olup bireyin kendisi hakkında algı ve tutumlarını yansıtmaktadır. Super'e göre benlik kavramı, bir kimsenin kendini nasıl gördüğüdür. Benlik tasarımı, bireyin kendisi hakkında, doğrudan edindiği algıların birbirleri ile anlamlı bütünler oluşturması ile meydana gelmektedir (Kuzgun, 2009). İnsanların benlik kavramı; onların kendileriyle ilgili algılamalarının bir takımı olduğundan ve gereksinimlerini karşılamak üzere yaşam etkileşimlerinin aracı olduğundan önemlidir. Etkili bir benlik kavramı, ister çevreden, isterse organizmadan kaynaklansın, kişilerin yaşantılarını gerçekçi olarak algılamalarına, başka bir deyişle yaşantılarına açık olmalarına, izin verir (Altıntaş ve Gültekin, 2005).

Bireyin yaşantılarını algılayış biçimi, diğer insanlar tarafından olumlu olarak değerlendirilme ve kabul edilme gereksiniminden büyük oranda etkilenir. Özellikle kendine yakın olan kişilerin (anne, baba, dost, romantik partner vs) tutumu ve değerlendirme biçimi onun için çok önemlidir. Bu konuda onu hoşnut eden ya da düş kırıklığına uğratan çeşitli yaşantılar sonucu, birey kendine değer verme duygusu geliştirir (Geçtan, 1998). Birey tarafından algılanan benliğin olumlu veya olumsuz değerlendirilmesi ya da bireyin benliği hakkında vardığı yargı o kişinin benlik saygısını oluşturur. Aslında benliğin duygusal boyutudur benlik saygısı. Kişinin yaşam biçimini ve kişilerarası ilişki sürecini etkileyen en önemli olgulardan biri şüphesiz benlik saygısıdır.

Coopersmith'e (1991) göre benlik saygısı, bir kişinin kendisiyle ilgili olarak yaptığı değerlendirme ve bu değerlendirmeyi koruması, onay görme ve görmeme durumunun bir ifadesi, kişinin kendisini ne kadar değerli ve önemli bulduğuna ilişkin inancıdır. Bireyin üst düzeyde koşulsuz olarak kendine saygı göstermesi veya kendini kabul etmesi, bunu ifade şekillerinden biridir.

Benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendi kapasiteleri ile beklentileri de yüksek olur. Kendilerine olan güvenleri artar. Beklentileri ve tutumları onları daha bağımsız ve yaratıcı

kişiler yapar. Atılgan ve istekli sosyal davranışlar gösterirler. Buna karşılık benlik saygısı düşük olan bireylerin ise kendilerine olan güven duyguları azalır. Fikirlerinin kabul görmeyeceğini düşünerek daha pasif ve çekinik davranırlar. Yalnızlığı tercih ederler. Bu tutumları nedeniyle sosyal ilişkileri de sınırlanmış olur.

Kişi kendini değerlendirmede olumlu bir tutum içindeyse yüksek, olumsuz bir tutum içindeyse benlik saygısı düşük olmaktadır.

İnsanlar doğumdan itibaren çevresiyle kurmuş olduğu bağlar ile kendisine olan saygısını oluşturur. İnsan bu bağlardan koştukça, yalnızlığını ve diğer insanlardan ayrı bir varlık olduğunu fark etmeye başlar. İnsan bireyleştikçe, dünyanın türlü tehlikeleriyle karşı karşıya ve tek başına kalmaya başlar. Bununla birlikte sosyal ve kültürel yapıyı etkileyen kentleşme ve teknolojik ilerleme ile birlikte yalnızlık kaçınılmaz hale gelebilir.

Doğası gereği tek başına yaşayamayan insan toplum içinde var olabilmek için diğer insanlarla ilişki kurar ve onlarla etkileşim içerisine girer. Fakat zaman zaman bu ilişkilerde sorunlar yaşanabilir ve diğerleriyle yakın olmaktan yoksun kalabilir. Bu durum bireyin sosyal ilişki yoksunluğu yaşamasına ve yalnızlaşmasına neden olabilir.

Yalnızlık ile tek başına olma kavramları zaman zaman eş anlamlı olarak birbirlerinin yerine kullanılmakla beraber aslında bu iki kavram birbirlerinden farklı anlamlar içermektedirler. Yalnızlık bireye acı veren, istenmeyen bir durum iken tek başına olmak kimi insanlar tarafından tercih edilebilen bir durumdur. Nitekim kimi yaratıcı bireyler yapıtlarını sadece tek başına olduklarında çıkarabilirler (Geçtan, 2005).

Williams (1983). yalnızlığı “insanların kişilerarası ilişkilerinde yakınlığa ihtiyaç duymaları ancak arzu edilen yakın ilişkileri kuramamalarının acı dolu farkındalığıdır” şeklinde tanımlamak-tadır. Dolayısıyla yalnızlık, bireyin kişilerarası ilişkilerindeki yakınlık ihtiyacını gideremediği durumlarda hissedilen bir durum olarak nitelendirilmektedir.

Yalnızlık birçok insan tarafından fark edilen, fakat tanımlanamayan bir duygudur. Bazı insanlar bu duyguyu yaşadıklarının çok sonra farkına varırlar. Çünkü bu duygunun gelip insanı yakalaması birçok insan tarafından çok geç anlaşılır. Yalnızlık bazen o kadar tehlikeli boyutlara ulaşılabilir ki birey yalnızlıktan çıkıp ağır bir depresyonun içine girmiş ve benlik bilinci kaybetmiş olabilir. İnsan kendisini etrafından soyutlayarak, davranışları ile normal kendi içgörüsünü disipline edemeyecek duruma kadar kendisini dağıtabilir.

Yalnızlık, nadiren ya da kimi zaman insanın kendisini birçok etkinlikten koparması, bir köşeye çekilerek diğer insanlardan uzaklaşması, işini bırakması, yaptığı işinden ve tüm etkinliklerinden artık zevk alamamaya başlaması halidir. Aslında bir bakıma insan kendi kendisini yalnızlaştırmaktadır.

İnsanların yaşadıkları yalnızlığın sebebi, insanlarla ilişki kurmalarını sağlayacak sosyal beceri eksikliği ile birlikte kendi durumlarına ilişkin yaptıkları olumsuz yüklemeler (çirkinim, yakışıklı değilim, onlar benden gıcık alıyor gibi) ve bunun sonucunda benimsedikleri edilgen rollerdir. Eğer kişilere bu rollerin farkındalığına varılması sağlanırsa ve sosyal beceri eğitimi ile desteklenirse yalnızlığa yüklediği anlam değiştirilebilir.

Yaşamın önemli bir parçasını oluşturan üniversite yılları, ergenlik gibi kritik bir dönemin ardından başlamaktadır. Ayrıca üniversite yılları gencin yaşamında önemli değişimlerin devam ettiği bir süreçtir. Üniversite öğrencileri bir yandan yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışmakta diğer yandan ise yaşamakta oldukları genç yetişkinlik gelişim döneminin görevleri ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu dönemde kişilerarası ilişkilere daha çok istek duymakta ve yeni arayışlar içine girmektedirler. Kişilerarası ilişkilere girdiği bu süreci etkileyen birçok faktör vardır. Bu çalışmada bu faktörlerin en önemlilerinden olan reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişki incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Önemi

Kişilerarası ilişkilerde kabul edilmeyi sağlayarak reddedilmeyi önleyebilmek ve yaşanabilecek muhtemel çatışmaları giderebilme çabası içerisinde olan üniversite öğrencilerine sosyal destek sağlama, bir yardım mesleği olarak psikolojik danışma ve rehberliğin işlevleri arasındadır. Destekleyici sosyal ilişkiler reddedilme duyarlılığı döngüsünü kırmaya yardım edebilir. Destekleyici sosyal ilişkiler esas olarak üniversite gençliğinin reddedilme hakkındaki beklentilerini ve kaygılarını değiştirebilir ve diğerlerinin davranışlarını açıklamada daha iyimser olmayı ve daha uyum sağlayıcı çatışma çözme becerileri geliştirmede onlara yardım edebilir. Psikolojik danışma ve rehberlikte bireylere mevcut durumla başa çıkmaları için etkili bir yol gösterme ve cesaretlendirme söz konusu olduğundan, reddedilme duyarlılığı döngüsünün kırılarak reddedilmeye ilişkin olumsuz yaşantıların üstesinden gelinmesi ile değişimin sağlanması mümkün olacaktır.

Sadece üniversite öğrencilerinin değil aynı zamanda reddedilmeye karşı duyarlı olan bireylerin özelliklerinin belirlenmesi, bu özelliklerin bilinerek psikolojik yardım veren uzmanlara, ailelere ve eğitimcilere ulaştırıldığında söz konusu bireylerin ilişkilerine katkıda bulunacağı umulmaktadır.

Reddedilme; bireylerin benlik saygılarını tehdit ederek onlarda yalnızlık bağlamında sosyal anksiyete, içe kapanıklık ve depresyon oluşturan bir durum olduğundan dikkate değer bir konudur. Özellikle ülkemizde konu ile ilgili literatür incelendiğinde reddedilme duyarlılığı ile ilişkili benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri konulu bir araştırmaya rastlanmamış olması bu araştırmanın önemini

vurgulamaktadır.

1.2. Problem

Bu araştırmada, kişilerarası ilişkilerde önemli bir yere sahip olan reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır, eğer ilişki var ise üniversite öğrencileri üzerindeki etkileri nelerdir? problemi incelenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında ilişki var mıdır?

2. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı üzerinde benlik saygısının ve yalnızlığın etkisi var mıdır?

3. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

4. Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

5. Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

6. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

7. Üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

8. Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

9. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

10. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?

1.4. Denenceler

Araştırmanın temel problemine ve alt problemlerine dayalı olarak sınanacak denenceler aşağıda belirtilmiştir.

1. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında anlamlı ilişki vardır.
2. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı üzerinde benlik saygısının ve yalnızlığın etkisi vardır.
3. Kız öğrencilerin reddedilme duyarlılığı erkek öğrencilere göre daha yüksek, benlik saygısı daha düşük, yalnızlık düzeyleri daha fazladır.
4. Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır.
5. Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur.
6. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur.
7. Üniversite öğrencilerinin fakültelere göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur.
8. Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır.
9. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır.
10. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır.

1.5. Sayıtlılar

Öğrencilerin kendilerine verilen reddedilme duyarlılığı ölçeği, Coopersmith benlik saygısı envanteri, UCLA yalnızlık ölçeği ve kişisel bilgi formunu içtenlikle, gerçeğe yakın ve tarafsız bir şekilde yanıtladıkları kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, İİBF, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.

2. Araştırmada incelenen “reddedilme duyarlılığı” geliştirilmiş olan ölçeğin kapsamı ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma için kullanılan ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarında ölçeğin genel güvenilirlik katsayısının .81 olduğu görülmüştür.

1.7. Tanımlar

Bu çalışmada kullanılan bazı temel kavramlarla ilgili kısa tanımlar verilmiştir.

1.7.1. Reddedilme Duyarlılığı (Rejection Sensivity)

Reddedilme duyarlılığı, kaygılı reddedilme beklentilerini de içine alan, yakın ergen/yetişkin ilişkilerinde -onların ebeveyn, öğretmen, arkadaş ve romantik partnerleri ile-zorluklar oluşturarak kişilerarası ilişkileri bozan bir durumdur. (Downey, Lebolt ve O'shea, 1995)

1.7.1.1. Reddedilme (Rejection)

Kişilerarası ilişkilerde önemli diğerleri (ebeveynler, yakın arkadaşlar, akranlar, romantik partnerler vb.) tarafından kabul görmeyerek değersizlik duygularının yaşanmasına yol ačan bir durumdur (Creasey ve McInnis, 2001)

1.7.1.2. Ebeveyn Reddi (Parents Rejection)

Çocukların ifade ettikleri ihtiyaçların-beslenme, sevgi, ilgi vs- ebeveynleri tarafından kabul edilmemesi durumudur (Rohner, 2004)

1.7.1.3. Akran Reddi (Peer Rejection)

Çocukların akranları tarafından sevilme, dışlanma ve kabul edilmeme durumlarıdır (Lopez-Duran, 2010)

1.7.1.4. Romantik İlişkilerde Reddedilme (Rejection in Romantic Relations)

Süregiden ilişkiyi zayıflatarak partnerlerin birbirlerinden uzaklaşmalarına, birbirlerine olan güvenlerini yitirmelerine ve partnerlerin her ikisi için benliğe yönelik tehditler içeren öz-saygı, öz-güven, öz-değer ve öz-yeterlilik problemlerinin yaşanmasına neden olan durumdur (Ayduk, 2008)

1.7.1.5. Sosyal Red (Social Rejection)

Kişilerarası tedbirli davranmalar, reddedilme korkuları, diğerlerinin davranışlarını yanlış anlamalar, aşağılık duyguları, güvenli olmayan davranışlar ve kişilerarası durumlardan kaçınımlarla şekillenen bir yapıdır (Leary, 2005)

1.7.2. Benlik Saygısı (Self-Esteem) / Özsaygı

Bireyin kendisi ile ilgili değerlendirmeleridir. Bireyin kendisini yeterli, önemli, başarılı ve değerli bulup bulmadığı gibi inançlarını ve kendisini kabul edip etmeme gibi tutumlarını ifade eder (Coopersmith, 1967).

1.7.3. Yalnızlık (Loneliness)

Williams (1983). yalnızlığı “insanların kişilerarası ilişkilerinde yakınlığa ihtiyaç duymaları ancak arzu edilen yakın ilişkileri kuramamalarının acı dolu farkındalığıdır” şeklinde tanımlamak-tadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ YAYINLAR

Araştırmanın bu bölümünde reddedilme duyarlılığı, reddedilme türleri, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili literatür değerlendirmesi ve konuyla ilgili yurtiçi, yurtdışı yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Reddedilme Duyarlılığı

Araştırmanın bu kısmında reddedilme duyarlılığı başlığı altında reddedilme, ebeveyn reddi, akran reddi, romantik ilişkilerde reddedilme, sosyal red ve bunlarla ilgili yapılan yurtiçi ve yurtdışı çalışmalara yer verilmiştir.

Reddedilme duyarlılığı, başkalarının sözleri veya hareketlerinin kişisel algılamadan dolayı bireyde oluşturduğu yanlış anlama ve incinme duygusudur.

Downey, Lebolt ve O'shea'ya (1995) göre, reddedilme duyarlılığı kaygılı reddedilme beklentilerini de içine alan, yakın ergen/yetişkin ilişkilerinde –onların ebeveyn, öğretmen, arkadaş ve romantik partnerleri ile- zorluklar oluşturarak kişilerarası ilişkileri bozan bir süreçtir. Çeşitli araştırmalarda çocuklukta ebeveynleri tarafından reddedilme ve reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişki incelenmiş ve reddedilme duyarlılığı kavramının çocuklukta reddedilmeden ortaya çıktığı saptanmıştır. Reddedilmeye duyarlı insanlar onların ilişki kurma becerilerinde güven yokluğu ve reddedilme korkusu ile sınırlı iletişime ve çatışmadan kaçınmaya bağlanmakta böylece ilişkilerini engelleyici olarak değerlendirmektedirler. Reddedilmeye duyarlı insanlar kaygılı reddedilme beklentileri ile kendini engelleyici bir süreç içinde günlük ilişkilerinde yakın ilişkiler kurmaktan kaçınma özellikleri göstermektedirler.

Ayduk, (1999) tarafından yapılan araştırmalarda reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişilerle, düşük olan kişiler arasındaki temel farkın kabul ve reddedilme nedenlerini yorumlama biçimlerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Reddedilme çocuklukta itibaren temelleri atılan ve kişilerarası ilişkileri bozan bir durumdur. Çocukluk yaşantılarında ebeveynlerince kusurlu tutumlarla karşılaşan bireylerin daha sonraki yaşamlarında reddedilme beklentileri ile reddedilme duyarlılığı geliştirmeleri söz konusu olmaktadır. Çocukluklarında kötü davranış görmüş ergenler ve genç yetişkinlerin romantik ilişkileri içinde bağımlı negatif yaşam olaylarına yol açabilen reddedilme duyarlılığını geliştirmeye daha yatkın oldukları ortaya çıkmıştır. Reddedilme duyarlılığını geliştirmeye yatkın olan bireyler; öz-saygıları kolayca azalabilen, kişilerarası ilişkilerde bağımlı ve isteyici (aşırı derecede kabul beklentili) oldukları için de çoğu zaman istediklerini elde edemeyen/reddedilen ve bu nedenle kolay

incinebilen kişiler olarak kendilerini gösterirler. Reddedilme duyarlılığı ise bu bireylerin yakın ilişkilerinde kendilerini ve yakın arkadaşlarını, akranlarını ve romantik partnerlerini mutsuz etmelerine, böylece duygusal bağlamli kişilerarası problemler yaşamalarına neden olmaktadır (Akt. Erözkan, 2004a).

Reddedilmeye duyarlı insanların önceden yaşadıkları umutluluk ve kabul duygusu onların ihtiyaçlarını karşılamak için ilişkilerin gücü üzerindeki inançlarını sürdürmeye yardım edebilir gibi görünse de; reddedilme duyarlılığı insanların destekleyici ve doyum sağlayıcı yakın ilişkiyi sürdürme ihtimallerini ortadan kaldırıcı şekillerde davranmalarına yol açabilir. Reddedilmeye duyarlı insanların reddedilme yaşantısı için kendileri için önemli olan diğerleri (nine, dede, akran, partner vs) amaçsız fırsatlar kadar amaçlı fırsatlar da sağlarlar. Bu şekilde kaygılı reddedilme beklentileri tamamlanabilir ve sürdürülebilir. Bu açıklamanın ışığında reddedilme duyarlılığının kendini sürdürme niteliğine sahip olduğunu görmek mümkündür. Reddedilme beklentileri sübjektif reddedilme algılarını kolaylaştırmakta ve bu algılar da reddedilme beklentilerini pekiştirmektedir (Downey, Feldman, Ayduk, 2000).

Downey ve Feldman'a (1996) göre, reddedilmeyi algılamaya hazır oluşluğun altında kaygılı reddedilme beklentileri yatar. Kaygılı reddedilme beklentilerini hangi şartların tetiklediği sorusuna verilecek cevap ise büyük ihtimalle reddedilmeye duyarlı insanların ilişkilerinde yaşamış oldukları çatışmalar olacaktır. Reddedilme duyarlılığının yakın ilişkilerinde insanların nasıl düşünüp, hissedip ve davrandıklarına ilişkin ve böylece kendileri ve partnerlerinin hoşnutsuzluğuna ilişkin anlamları vardır. Reddedilmeye duyarlı insanlar onların ilişki becerilerinde güven yokluğu ve reddedilme korkusu ile sınırlı iletişime ve çatışmadan kaçınmaya bağlanmakta böylece ilişkilerini engelleyici olarak değerlendirmektedirler (Akt. Erözkan, 2004b).

Reddedilme duyarlılığının merkezinde birey için önemli olan diğerleri tarafından kaygılı reddedilme beklentileri vardır. Kaygılı reddedilme beklentileri reddedilmeyi algılamaya hazır olmaları ve reddedilmeye aşırı tepki göstermeleri bağlamında bireyleri teşvik eder. Yüksek reddedilme duyarlılığı kaygılı reddedilme beklentilerine eğilimli insanları ve düşük reddedilme duyarlılığı daha ılımlı kabul beklentili insanları içerir. Kaygılı reddedilme beklentileri ile ilişkilere girme durumundaki reddedilme duyarlılığı yüksek olan insanlar yeni tanıdıkları bir kimseden aldıkları geri bildirimdeki belirsiz reddedilmeye ilişkin olarak bile, reddedilmiş hissetme eğilimi göstermektedirler (Downey, Feldman ve Ayduk, 2000)

Reddedilmeye duyarlı insanlar kaygılı reddedilme beklentileri ile kendini engelleyici bir süreç içinde günlük ilişkilerinde yakın ilişkiler kurmaktan kaçınma özellikleri göstermektedirler. Bu özellikleri sonucunda da negatif bir zemin oluşturmaktadırlar (Creasey -

McInnis, 2001).

Reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişilerin ortak kişilik özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Khaleque, 2001).

1. Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık (yaşanılan reddedilmenin derecesine ve biçimine bağlı olarak)
2. Duygusal tepkisizlik (duyarsızlık)
3. Düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık veya düşmanlık veya saldırganlığın denetimiyle ilgili sorunlar
4. Olumsuz öz-saygı
5. Olumsuz öz-yeterlik
6. Duygusal tutarsızlık
7. Olumsuz dünya görüşü

2.1.1. Reddedilme

Creasey ve McInnis'e (2001) göre reddedilme; kişilerarası ilişkilerde önemli diğerleri (ebeveynler, yakın arkadaşlar, akranlar, romantik partnerler vb.) tarafından kabul görmeyerek değersizlik duygularının yaşanmasına yol açan bir durumdur.

Reddedilmenin iki farklı türü vardır. A) Terk edilme. Örneğin, Ebeveynin çocuğu eve kilitleyerek pazara gitmesi vs. B) Aşırı müdahale. Örneğin, kimi zaman bize bakanların aşırı yakınlığı, bizi göz hapsine alması, kişiliğimizi bastırmamızdan bunalmamız gibi.

Reddedilme birçok şekilde olur ve bunlarla baş etmek kolay değildir. Reddedilen insanlar bunu hissettiklerinde, aynı anda birçok duyguyu bir arada yaşayabilirler. Kendisini incinmiş hissedebilir veya kızabilir aşırı tepki gösterebilir ve nedenini de bilemez. Çok basit ve belki de kasıtsız bir bakış, kendisini aşağılık, güçsüz, görmezden gelinmiş, terk edilmiş, değersiz, küçümsenmiş veya desteklenmemiş hissetmesine yol açabilir (Savage, 2006).

Reddedilme duygusuyla rahatsızlık duygusu farklıdır. Reddedilme duygusunun hafif olması bilinç alanına girmesini önleyebilir. Bu durumda kişi rahatsızlık duyacak, kinlenecek, kendini çok yorgun ya da çökmüş hissedecek ya da bir baş ağrısına tutulacaktır ve bunların ortaya çıkış nedenleri hakkında en ufak bir fikirleri olmayacaktır. Bundan başka, düşmanlık duygusu yalnızca reddedilme ya da reddedildiğini sanma durumlarında değil, böyle bir durumun beklentisi içinde olduğunda da ortaya çıkacaktır. Örneğin, insan, daha önceden bir reddedilme beklentisi içinde olduğunda, bir şey isterken öfkelenebilir veya aynı nedenle herhangi bir olumlu duygu-sunu göstermekten, birisini beğendiğini, ona saygı duyduğunu,

takdir ettiğini belli etmekten çekinir, bu nedenle de başkalarına gerçekte olduğundan daha soğuk ve sert görünür (Horney, 1997).

Eğer reddedilme korkusu çok gelişmişse, kişi, reddedilme olasılığının olabileceği her durumdan kaçmaya eğilim duyabilir. Bu kaçınma sigara alırken kibrit de istemekten iş istemeye kadar geniş bir yelpazeyi kapsayabilir.

Reddedilmeden korkan kişiler, böyle bir tepkiyle karşılaşmayacaklarından kesinlikle emin olmadıkça, hoşlandıkları bir erkeğe ya da kadına yaklaşımdan kaçınacaklardır. Böyle erkekler, bir kıza kendisiyle dans etme teklifinde bulunmaktan çekinirler, çünkü kızın yalnızca kibarlık olsun diye kabul edeceğinden korkarlar; böyle konularda kadınların daha kazançlı olduğunu düşünürler, çünkü ilk hareketin onlardan gelmesi gerekmez (Horney, 1997).

Bazı insanlar istenmedik kişilerarası olayları iyimser olarak yorumlar ve hayatlarında ılımlı olmayı sürdürürken, bazıları onların ilişkileri ve iyi olmalarını uzlaştırma şekilleri üzerinde önemli diğerlerinin küçük ya da varsayılan duyarsızlıklarında kolaylıkla bir reddedilme algırlar ve aşırı tepkide bulunurlar. Bu noktada bireylerin daha önceki yaşantılarından elde ettikleri sonuçlar -özellikle ebeveynleri ile olan ilişkilerine dayalı- ön plana çıkmaktadır. Bu tür insanların onların yaşamlarındaki önemli insanlarca reddedilmeyi algılamaya hazır oluşukları ve reddedilmeye aşırı tepkileri, çocukluk döneminden itibaren temelleri atılmaya başlanmış olan kaygılı reddedilme beklentisi eğilimi tarafından kolaylaştırılır.

2.1.2. Ebeveyn Reddi

Çocukların ifade ettikleri ihtiyaçların-beslenme, sevgi, ilgi vs- ebeveynleri tarafından karşılanmaması durumudur.

Rohner and Rohner (1980) ebeveyn kabulü, ebeveynlerin sıcaklık ve sevgi ile şekillenen tutumlarını; ebeveyn reddi ise ebeveynlerin çocuklarına karşı duygusal olarak olumsuz davranışlarını ifade etmektedir. Ebeveyn kabulü, ebeveynliğin sıcaklık ve sevgi boyutunu oluştururken, red ise sıcaklık ve sevginin olmadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ebeveynin çocuğu red etmesi, çocuğa yönelik sıcaklık, şevkat ve sevginin olmaması veya belirgin olarak gösterilmemesidir. İdeal bir ebeveyn-çocuk ilişkisinde, ebeveyn çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını şu şekillerde fark eder ve karşılar:

- Sevgi, sabır, anlayış, empati, övgü, kabul etme ve kendine değer verme duygularını sunarak.
- Çocuğun deneyimlerine ortak olarak.

- Çocuğuna yeteneklerini fark etme ve kullanma fırsatı vererek.
- Güvence duygusu sağlayarak.
- Çocuk hasta olduğunda sıcaklık, temizlik ve beslenme sağlayarak.
- İlgide süreklilik ve durağanlık sağlayarak.
- Uygunsuz davranışlarının sonuçlarını saptayarak.
- Aile dışında sosyal deneyimler sağlayarak.
- Çocuğu bir birey olarak kabul edip özgürlüğünü genişletmeye teşvik ederek.
- Çocuğu hayattan korumak yerine hayata hazırlayarak.

Bowlby'e (1980) göre çocuklar zihinsel modellerini ve onların gelecek ilişkilerini etkileyen oluşumları kendi kendilerine geliştirirler. Bowlby'e göre çocukların ifade ettikleri ihtiyaçları ebeveynleri tarafından reddedilme ile karşılandığında çocuklar reddedilmeye duyarlı olurlar. Yani onlar önemli diğerleri tarafından destek aradıklarında muhtemelen reddedilmiş olacakları beklentisini geliştirirler ve bu tür reddedilmeden kaçınmada özellikle yüksek bir değer oluşturmayı öğrenirler. Böylece önemli diğerlerine ihtiyaçlarını ya da incinebilirliklerini ifade ettiklerinde kaygı beklentisi yaşarlar. Bu kaygılı reddedilme beklentileri reddedilme ipuçları için onları aşım tedbirli yapar. Kişilerarası etkileşimlerinde reddedilme ipuçları olduğunda bu ipuçları minimal ya da belirsiz olsa bile kolaylıkla maksatlı bir reddedilmeyi algılar ve reddedilme duygulan yaşarlar. Algılanan reddedilme sonradan muhtemelen öfke ve düşmanlık, ümitsizlik, desteğin çekilmesi, kıskançlık ve önemli diğerlerinin davranşım uygun olmayan bir biçimde kontrol etmeyi içeren duygusal ve davranışsal aşırı tepkilere dönüşür. Bu duygusal ve davranışsal aşırı tepkiler ise kişilerarası ilişkilerde bireylerin başarısız olmalarına -ilişkinin sürdürülememesi bağlamında- neden olur (Akt. Erözkan, 2004c).

Bireylerde biyolojik temelli olarak, onlar için önemli olan kişilerden olumlu tepkiler alma ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar; rahatlık, sevilme, bakım, korunma, ilgi ve temel sevgi olarak kabul edilmektedir. Yetişkinlikte de bu ihtiyaçlar bağlanılan kişiye yönelik olarak karmaşıklaşır ve farklılaşır. Bebeklikte ve çocuklukta ihtiyaçlar en iyi şekilde ebeveynler, ergenlik ve yetişkinlikte de diğer yakın kişilerden sağlanmaktadır (Rohner, 2004).

Çocuklar kabul edilmeden büyürlerse ne olur? Kendilerini değersiz görmeyi, reddetmeyi öğrenirler. Çocukların benlikleri kaybolduğunda, kendilerini gittikçe daha kişiliksiz hissederler. Kendine değer verme, kendine güven, saygı ve kabul; hepsi yok olur. Çevrelerinin üzerinde pek kontrolleri olmadığını hissetmeye başlar ve dünyayı reddedici, düşman olarak görürler. Kendilerini dış güçlerin hedefi olarak görmeye başlayıp olayları kişisel algılayabilirler (Savage, 2006)

Rohner'e (1986) göre, ebeveynler çocuklarına karşı dört farklı şekilde "reddedici" olabilirler: (1) Anne-babalar çocuklarından sıcaklıklarını, sevgi ve şefkatlerini esirgeyebilirler, (2) Çocuklarına karşı düşmanlık hissedip, saldırgan davranabilirler, (3) Çocuklarına karşı kayıtsızlık içerisinde, onları ihmal edebilirler, ya da (4) Çocuk, görünürde belirgin bir ihmal, saldırganlık ya da soğukluk olmadığı halde ebeveynleri tarafından sevilmediğine inanabilir ("ayrışmamış red"). "Ayrışmamış red etme", anne-babanın çocuklarını ihmal ettikleri, ya da onlara karşı şefkatsiz veya saldırgan olduklarına dair açık bir davranışsal gösterge olmamasına rağmen, çocukların anne-babalarının umurunda olmadıklarına veya onlar tarafından sevilmediklerine inanmalarıdır. Anne-babalar çocuklarına karşı sıcak (veya soğuk ve sevgisiz) ya da düşmanca, öfkeli, kızgın, tahammülsüz, huzursuz veya zıt duygular hissedebilirler. Aynı şekilde, anne-babalar çocuklarına karşı kayıtsız olup, onlara karşı ilgisizlik ve umursamazlık duyguları içinde olabilirler. Bazı çocuklar anne-baba sevgisiyle ilgili duygu ve davranışları hiç yaşamamışlardır. Onlar anne- babalarından bunun yerine sadece düşmanlık ve saldırganlığın, kayıtsızlık ve ihmalin ya da ayrışmamış red etmenin soğuk, şefkatten yoksun ifadelerini görmüşlerdir.

Ebeveyn reddinin sonuçlarına baktığımızda, çocukken reddedilenler, reddedilmenin olumsuz sonuçlarıyla hem çocuklukta hem de yetişkinlikte karşılaşmaktadırlar. Amerika'da ve Avrupa'da yapılan çeşitli araştırmalar ebeveyn reddinin nevroz ve şizofreniye varabilecek ciddi psikolojik problemlere, iletişim sorunlarına, suç işleme, akademik başarı düşüklüğü, madde bağımlılığı ve psikosomatik birçok rahatsızlığa neden olabileceğini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte bağlanılan kişiler tarafından reddedildiğini algılayan çocuk ve yetişkinler kaygılı olup, kendilerine ve çevrelerine karşı güvenlerini yitirebilmektedirler. Özellikle çocukluğunda anne babası tarafından reddedilen çocukların düşünme mekanizmalarında; kendilerine, diğer kişilere ve tüm dünyaya karşı gerçekliklerden sapmalar görülebilmektedir (Rohner, 2004)

Horney'e (1980) göre çocukluklarında reddedici ana-baba tarafından yetiştirilen bireyler, yalnızlık ve güvensizlik duygusu ile büyürler. Çocukların sevmeye ihtiyacı vardır ancak eleştirilmek ve reddedilmek korkusu onları alınganlığa, umutsuzluk duygularına ve depresyon yaşamalarına iter. Böylece yaşamın ileriki dönemlerinde de kişilerarası ilişkilere dayalı olarak yaşadıkları problemler bağlamında kolaylıkla incinen ve depresyon yaşayan bireyler olarak yaşamlarını sürdürürler.

2.1.3. Akran Reddi

Çocukların hayatında ebeveynlerden sonra önemli bir yere sahip olan diğer kişiler akranlarıdır. Akran ilişkileri, sosyal beceriler için eğitim zemini olması, çocukta güven duygusunun oluşması, çocukların sosyal bilgi alışverişine girip bilgilerini sınamalarına olanak tanınması, sosyal bilişsel gelişmeyi arttırması, sosyal destek sağlaması, duygusal tampon işlevi görmesi gibi nedenlerden ötürü çocukların sosyal, duygusal, bilişsel gelişimleri açısından önemlidir. Akran tercihlerinin ve popülerliğin temel karakteristiği 4-5 yaştan itibaren şekillenmeye başlamaktadır. Olumlu davranışlar, popülerlikle, olumsuz davranışlar ise akran reddi ile ilişkilidir. Popüler çocukların popüler olmayanlara göre daha çok arkadaşı vardır. Akranları tarafından reddedilen çocuklar, kendilerini yalnız hissetmektedirler ve akranlarıyla olumlu ilişkiler geliştirme fırsatlarından uzaklaşmaktadırlar (Erwin, 2000).

Akranlar tarafından kabul edilme ya da reddedilme önemli bir sosyal güç olarak kabul edil-mektedir. Sosyal olarak kabul edilen çocukların özsaygı, kendine güven ve diğer çocuklarla işbir-liği yapmaktan hoşlanma düzeyleri oldukça yüksektir. Akranları tarafından reddedilen çocuklar ise sevilmezler ve önemsenmezler. Bu çocuklar akran ilişkilerinde saldırgan, uygunsuz tepkiler gösteren çocuklar olarak algılanmaktadırlar (Wheeler, 2004).

Arkadaş kabulü ergenlik öncesi yıllarda kendi cinsinden olan arkadaşlarla kurduğu dostluk ilişkileriyle önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde gencin arkadaşları tarafından kabul edilmesi onun kendini kabulünü de olumlu yönde etkilemektedir. Arkadaş beğenisini kazanma gencin kendine güven ve saygı duymasına neden olur (Kılıççı, 2000).

Genel olarak denilebilir ki, özsaygı düzeyi yüksek olan çocuklar gerek sosyal ilişkilerinde gerekse okul çalışmalarında daha girişimci daha güvenli ve daha ataktırlar. Yeni şeyler öğrenmeye daha meraklıdırlar ve yeni durumlarla karşılaşmaktan kaçınmazlar. Özsaygı düzeyleri düşük öğren-ciler ise bunların aksine, kendilerine daha az güven duyar ve onlardan istenenleri başaramayacak-ları duygusunu daha yoğun yaşarlar (Pişkin, 2000).

Moffit'e (1993) göre, akranlar tarafından reddedilme ya da kabul edilme çocukluktan ergen-liğe doğru ilerler. Bu durum üzerinde beklentiler önemli bir yer tutmaktadır. Başka bir deyişle, genel olarak kabul edilen çocukların, ergenlik döneminde de kabul edilen çocuklar, reddedilen çocukların ergenlik döneminde de reddedilen çocuklar olarak devam edecekleri düşüncesi etkili olmaktadır. Zeka ve saldırganlık gibi niteliklerin kabul edilme ve reddedilme ölçütlerinde süreklilik göstermesi bu düşüncenin devam etmesinde bir parçada olsa etkili olduğu görüşü savunulmaktadır. Öyle ki akranları tarafından reddedilen çocukların gösterdikleri saldırganlık çocukluktan ergenliğe doğru tutarlı bir ilerleme göstermektedir.

2.1.4. Romantik İlişkilerde Reddedilme

Romantik ilişkiler yüksek bir heyecan düzeyiyle başlar ve geleceğe dair çok sayıda umudun, beklentinin oluşturulmasına neden olabilir. İlişki sonlandığında ise, her ne kadar kötü giden bir ilişki olursa olsun, yüksek düzeyde bir hayal kırıklığı ve hüznün yaşanmasına neden olabilir. Bozulan rutin, yaşanan evden arkadaşlara kadar hissedilen geniş bir değişim alanı, kişinin uyum sağlama becerilerini zorlayıcı, dolayısıyla stres düzeyini fazlasıyla arttıran bir yaşantıdır. Romantik bir ilişkide yaşanan terk edilmenin yarattığı acı, sadece psikolojik yaralanmalara sebep olmaz aynı zamanda beyinde motivasyon, ödül ve bağımlılıkta yaşanan madde yoksunluğuna benzer bir aktivasyonun oluşmasına neden olabilir ve birey bu yoksunluğu farklı bağımlılıklarla gidermeye yönelebilir. Reddedilmeden sonra çoğu bireylerin kendini alkole vermesi bunun en belirgin göstergelerinden biri olarak gösterilebilir.

Romantik partnerler tarafından reddedilme sonrası ortaya çıkan ilişkinin bozulmasının ciddi negatif sonuçları vardır. Niçin bazı ilişkiler başarılı bir biçimde sürdürülürken diğerleri başarısız bir şekilde sona ermektedir? Bu soruya verilecek en önemli cevaplardan biri partnerlerin birbirlerine karşı olan duyarlılıkları -reddedilme duyarlılığı- kendilerini ve ilişkiyi algılama ve değerlendirme biçimlerindeki farklılıklar olur. Karşılıklı bir biçimde anlaşma iklimini oluşturamayan partnerlerin çeşitli şekillerde çatışmalar yaşamaları söz konusu olmakta ve yaşanan negatifiğin artması kınlamaz bir zincir olarak kendini göstermektedir. Bir çok araştırma ilişkinin işlevselliği ve partnerlerin iyi olmaları üzerinde bir partnerin davranışına ilişkin diğer partnerin tepkilerinin derin etkilerinin olabileceğini göstermiştir. Süregiden bir ilişkide bir partnerin diğerine karşı geliştirmiş olduğu reddedici tutum yüzünden ilişkinin sonlanması söz konusu olmakta ve böyle bir durum bireylerde duygusal içerikli çeşitli problemlerin yaşanmasına yol açmaktadır (Finkel ve Campell, 2001).

Genellikle diğerlerinin güvensiz olduğunu düşünen ya da partnerinin söz veya taahhütleri hakkında kaygılı beklentileri -reddedilme beklentileri- olan insanlar güvensizdirler. Bu reddedilme beklentileri onların romantik ilişkilerini de negatif olarak etkilemektedir. Bu noktada hem kendileri hem partnerleri için negatif bir rol üstlenmekte ve ilişkilerini zora sokmaktadırlar (Carnelley, Pietromonaco, Jaffe, 1994).

Ayduk (2008) özgüven eksikliği beraberinde reddedilme kaygısını da getirir. Mesela özgüven eksikliği olan bir kişi, eşinin dikkatinin dağınık ve ilgisiz olmasını kendisinin reddedilmesi şeklinde yorumlamaya ve bunu sorun haline getirmeye yatkındır. Oysa eşi yorgun olmasından dolayı ilgisiz davranıyor olabilir. Bu gibi sorunların çözümü için düşünce kalıplarının dışına çıkmak gerekiyor. Dolayısıyla kendindeki özgüven eksikliğinin ve bu eksikliğin sebep olduğu çapraz yorumların farkında olan bir kişi başkalarının davranışlarını

yorumlamaya daha dikkatli yaklaşabilir. Doğru yorumlar, daha ılımlı ve mutlu ilişkileri pekiştirecek bir güçtür.

Reddedilme duyarlılığı, bireylerin ilişkilerinde hoşnutsuz ve güvensiz hissetmelerine partnerlerinin ise hoşnutsuzluğuna paralel ilişkiyi bırakma isteklerini artırmaya neden olabilecek bir yapıdır. "Süren ilişkilerinin gerçekliği insanların beklentilerini etkiler" düşüncesinden hareketle reddedilme duyarlılığı yüksek olan insanlar onların romantik partnerlerinden bir reddedici tepki ortaya çıkaran çatışma boyunca kaygılı reddedilme beklentili olarak davranmaktadırlar. Bu beklentiler romantik ilişkiyi zedeleyici başlıca etkenlerdir (Creasey ve McLinnis, 2001).

Partnerlerinin davranışlarını negatif, maksatlı ve hoş gitmeyici bir biçimde algılayan ya da ihtiyaçlarının önemsenmediğini düşünen kişiler, partnerlerinin davranışını daha iyi yorumlayan çiftlerin ilişkilerinde olduğundan daha hoşnutsuzdur. Bu ise ilişkinin bitme nedenidir (Bradbury - Fincham, 1992).

Reddedilme, istenme ilişkinin tek taraflı olarak bitirilmesi halinde, hem terk edilen kişide ağır yaralar açabiliyor, hem de sonrasında yapılan davranışlar nedeniyle, uzun süreler devam eden pişmanlıkların duyulmasına neden olabiliyor. Terk edilmenin yarattığı psikolojik yaralar, kişilikte oluşan değişimler, özgüvenin düşmesi, kaygı düzeyinin artması, hatta ayrılıkların yakın çevredeki ilişkileri de etkilemesi vb. ayrılık sonrası ortaya çıkan olumsuz koşulları (alkol, madde bağımlılığı, bıkkınlık, asabiyet vs) meydana getirebiliyor.

2.1.5. Sosyal Red

Kişilerarası ilişkilerde kabul görmek bireyin diğerleri ile sağlıklı ilişkiler kurmasına, diğer insanlara yaklaşmasına, düşüncelerini ve duygularını paylaşmasına yol açarken; reddedilmek bireyin öz-değer duygularına ve dolayısı ile öz-yeterlilik inançlarına ilişkin bir negatifiik ortaya çıkarmaktadır. Kabul gören bireylerin sağlıklı ve yakın ilişkilere girdikleri, diğer insanlara yaklaş-tıkları, düşüncelerini kabul ettirebilmek için bazen mücadeleyi -karşı çıkma- seçtikleri görülebilir. Bu bireyler karşı çıkma ile diğer insanlardan uzaklaşıp kendileri ile baş başa -yalnız- kaldıklarında kendi kendilerine yetebilirler, aynı zamanda -diğerleri tarafından kabul gördükleri için- diğer insanların desteğine her zaman güvenebileceklerini de bilirler. Reddedilen bireyler ise davranışlarını güvenlik sağlama ihtiyacına göre düzenlerler ve yetersizlik duygularının altında ezildikleri için sürekli bir korunma çabası içinde olurlar. Doyum sağlamak için değil, korunmak için eyleme geçtiklerinden en başta kendilerine ve başkalarına güvenemez, giderek daha yalnız ve daha çaresiz hissedebilirler. Bu bağlamda kişilerarası ilişkilerde reddedilme, iyi olmayı azaltıcı ve kişilerarası işlevselliği bozucu bir özellik taşımaktadır.

Kişilerarası ilişkilerde reddedilmeyi yordayan önemli olgulardan biri mükemmeliyetçiliktir. Çoğu insanın kendisiyle ilgili mantıksız beklentileri vardır. Bazıları asla kendini mutlu edecek kadar mükemmel olamaz ama denemeye devam eder. Bu mantıksız beklentilere sahip olmak çoğunlukla başarısızlıklara katkıda bulunur. Örneğin sınıfta veya bir toplantıda oturup da konuşmacının ne söylediğini anlamadığımız ama mükemmel görünmeyeceğim korkusuyla da soru sormadığımız durumlar olmuş mudur? Mükemmeliyetçilik hataya veya soruya izin vermez. Mükemmeliyetçilik reddedilmekten korunma arzudur çünkü bir şeyi mükemmel yaparsak bize "yeterince iyi değil" denme olasılığının kalmayacağını düşünürüz (Savage, 2006)

Sosyal bakımdan reddedilen bireylere yönelik yapılan sosyal beceri çalışmalarının çoğunda sosyal olarak reddedilme üç ana ölçüte bakılarak tanımlanmaktadır. Ölçütlerden birincisi, bir bireyin diğerleriyle etkileşimlerine ayırdığı zamanın miktarı; ikincisi, sosyal ilişkilerinin niteliği; üçüncüsü de genellikle sosyometri tekniği aracılığıyla değerlendirilen bulunduğu topluluk arasındaki kabul edilme derecesidir (Erwin, 2000).

Reddedilme kişinin verimliliğini düşürebilen, yaşamdan aldığı zevki azaltarak yakın çevre ile kişi için önemli olan diğerleriyle (akran, partner, dost vs) duygusal ilişkileri zedeleyebilen bir etkidir. Bununla birlikte reddedilmeyi insanların algılamaya hazır oluşu ve reddedilmeye tepki göstermeleri de kendisi için önemli olan diğerlerine karşı geliştirilmiş duygu, düşünce ve davranış eğilimlerindeki ayrılıklar nedeni ile birbirinden farklılık arz edebilir.

Sosyal redde uğrayan kişilerin, sosyal sorunları çözme becerilerinin de düşük olduğu görülmüştür. İnsanlararası bir sorun çıktığında, bu sorunun neden ve sonuçlarını doğru olarak algılayabilmek ve istenen sonuca ulaşabilmek için çok sayıda beğenilen davranışları düşünüp, yürürlüğe koyabilmek, yaşla ve sosyal deneyimle gelişen bir beceri istemektedir. Kısaca önceki reddedilme yaşantıları önemli diğerleri tarafından reddedilmeye duyarlı olma eğiliminde psikolojik bir miras bırakmaktadır (Creasey - Mcinnis, 2001).

2.1.6. Türkiye’de Reddedilme Duyarlılığı ve Reddedilme ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Reddedilme duyarlılığı konusu Türkiye’de çok yeni bir konu olduğundan kişilerarası ilişkiler ve benlik saygısı ile yalnızlık düzeyi arasında ilişkisi bağlamında çok az araştırmaya rastlanmış; kişilerarası ilişkiler açısından sadece Erözkan’ın çalışmaları kaynak oluşturmuştur. Çalışmalar daha çok ebeveyn kabul-reddi üzerinde yoğunlaşmıştır.

Erözkan (2004b) tarafından yapılan bir araştırmada amaç kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemler bağlamında üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerini cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve ebeveyn tutumları açısından incelemektir. Araştırma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinden farklı kategorilerde tesadüfi seçimle 360 kişi üzerinde (180 kız; 180 erkek) gerçekleştirilmiştir. Araştırmada reddedilme duyarlılığına ilişkin, cinsiyetler açısından yapılan değerlendirmede kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla reddedilmeye daha duyarlı oldukları ortaya konmuştur. Reddedilme duyarlılığı üzerinde ebeveyn tutumları arasında farklılığa rastlanmıştır. Ebeveynlerini otoriter olarak algılayan bireylerin ortalamalarının; ebeveynlerini demokratik, tutarsız, ilgisiz ve koruyucu olarak algılayan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak sosyal kaygı ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yine Erözkan (2004a) tarafından yapılan başka bir araştırmada anne-baba eğitim düzeyinin reddedilme duyarlılığı üzerinde etkili olduğu; Annesi okur-yazar olan bireylerin reddedilme duyarlılığı puan ortalamalarının, ilkökul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olduğu ve babası okur-yazar olan bireylerin reddedilme duyarlılığı puan ortalamalarının, ilkökul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda reddedilme duyarlılığı üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin reddedilme duyarlılığı puan ortalamalarının, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Farklı sosyokültürel düzeylere sahip annelerin çocuklarına karşı olan kabul-red davranışlarının incelemek amacıyla yapılan bir araştırmaya, Diyarbakır ilinin Ergani ilçesinde yaşayan 123’ü alt, 123’ü de üst sosyokültürel düzeye sahip olmak üzere toplam 246 anne katılmıştır. Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Annelerin çocuklarına karşı olan kabul red tutumlarının alt ve üst sosyokültürel düzeye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen annelerin çocuklarına karşı reddetme düzeylerinin, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen annelere göre daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe, kabul etme düzeyinin de arttığı, ailedeki çocuk

sayısı attıkça, çocuğu reddetme düzeyinin de arttığı belirlenmiştir. Çocukların cinsiyetinin ise kabul-red üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Toran, 2005)

Koçkar (2006) Ebeveyn kabul ve reddi, benlik saygısı ve psikolojik uyumla ilişkili olarak öğrenme güçlüğü olan çocuklarla diyabetik çocukları karşılaştırdığı bir araştırmada ebeveyn kabulünün benlik saygısını arttırdığı ve ebeveyn reddinin ise benlik saygısını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım'ın (2006) İstanbul'daki altı farklı okul ve üç farklı Sosyo-ekonomik seviyeden gelen 503 adet 4. ve 5. sınıf öğrencisi üzerinde Öğretmen kabul-red/kontrol ölçeği çocuk kısa formun geçerlilik, güvenilirlik ve kısmi norm çalışmasında algılanan öğretmen reddi açısından, öğrenci cinsiyetleri, öğretmen cinsiyetleri ve dönem not ortalamaları grupları arasında istatistiki olarak önemli farklar olduğunu göstermiştir. Erkek öğrencilerin ve not ortalaması düşük olan öğrencilerin daha yüksek red algıladıkları ve erkek öğretmenlerden daha yüksek red algılandığı görülmüştür.

Eryavuz (2006) tarafından yapılan bir araştırmada çocuklukta yaşanan ebeveyn kabul-reddi ile yetişkinlikte yaşanan eş kabul-reddi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma örneklemini 153 bekar, 145 evli toplam 298 kadın ve erkekten oluşmuştur. Deneklere Rohner'in (1986) geliştirdiği Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne ve Baba formları, Kişilik Değerlendirme Ölçeği ve Eş Kabul-Red Ölçeği uygulanmıştır. Yakın ilişkisinden memnun olmayan denekler, ilişkisinden memnun olanlara göre, hem çocuklukta ebeveynleri tarafından hem de bugünkü yaşamlarında eşleri (veya sevgilileri) tarafından daha fazla red algılamaktadırlar. Çocuklukta ebeveynleri tarafından kabul edilen denek-ler bugün eşleri tarafından daha çok kabul algılamaktadırlar. Ebeveyn ve eş kabul-reddi ölçümleri arasındaki korelasyonlar, çocukluk ve yetişkinlikteki kabul-red açısından orta derecede bir sürekliliğin olduğunu göstermektedir. Çocuklukta ebeveynleri tarafından red algılayan deneklerin psikolojik uyumsuzluğu daha yüksek düzeydedir. Psikolojik uyumu etkileyen en önemli faktörler erkeklerde eş kabulü, kadınlarda ise ebeveyn kabulü olarak ortaya çıkmıştır.

Şad (2007) tarafından akranları tarafından yapılan bir araştırmada 129 reddedilen, 113 kabul edilen ve 283 ortalama olmak üzere toplam 525 öğrencinin akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin özsaygı, sosyal beceri, davranış problemleri ve okul akademik başarılarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin Özsaygı Ölçeğinin Genel Özsaygı, Sosyal Özsaygı, Ev-Aile Özsaygısı ve Okul-Akademik Özsaygı alt boyutlarında kabul edilen öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Aynı zamanda akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Olumlu Sosyal Beceriler alt

boyutunda kabul edilen öğrenciler lehine, Olumsuz Sosyal Beceriler alt boyutunda reddedilen öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık bulunmuştur. Okul akademik başarıları açısından kabul edilen öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen öğrencilerin öğretmen değerlendirmeleri sonucunda Problem Davranış Kontrol Listesinin Davranım Bozuklukları, Kaygı/içe Kapanma-Dikkat Problemleri ve Toplumsallaşmış Saldırganlık alt boyutlarında reddedilen öğrencilerin kabul edilen öğrencilere göre daha fazla problem davranış sergiledikleri bulunmuştur. Araştırma bulgularından elde edilen veriler akranları tarafından reddedilen öğrencilerin özsaygı ve sosyal beceri düzeylerinin, okul-akademik başarılarının kabul edilen öğrencilere göre daha düşük olduğunu, öğretmen değerlendirmeleri sonucunda reddedilen öğrencilerin kabul edilen öğrencilere göre daha fazla davranış problemi sergilediklerini göstermektedir.

Yılmaz (2007) tarafından yapılan bir araştırmada ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin, algıladıkları sık, yoğun ve çözümlenmemiş ebeveynler arası çatışma ve ebeveyn reddi ile olası ilişkisini anlamak amaçlanmıştır. Cinsiyetin sosyal kaygı düzeyine ve bu ilişkiler üzerindeki etkisine de bakılmıştır. Buna ek olarak ergenlerin algıladıkları ebeveynler arası çatışma ve algılanan ebeveyn reddi arasındaki ilişki de incelenmiştir. Örneklem İstanbul'da ki beş lisede okuyan 406 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada, algılanan sık ve yoğun ebeveynler arası çatışma ve ebeveyn reddinin sosyal kaygı ile anlamlı olarak ilişkilendiğini gösterilmiş; algılanan ebeveynler arası çatışma ve baba tarafından red, sadece erkeklerde sosyal kaygıyı belirleyen faktörler olarak çıkarken, algılanan baba reddinin sosyal kaygıyı anlamakta, algılanan anne reddinden daha önemli olduğu bulunmuştur. Ayrıca algılanan ebeveynler arası çatışma ve algılanan ebeveyn reddi arasında da her iki cinsiyet için anlamlı pozitif korelasyon bulunmuştur.

Zihinsel engelli ve normal gelişim özellikleri gösteren anne-babaların kabul red düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmada, zihinsel engelli çocuğu olan 80 anne-baba ve normal gelişim özelliği gösteren çocuğa sahip 80 anne-baba yer almıştır. Araştırmanın sonuçları göstermiştir ki, zihinsel engelli çocuğa sahip olma değişkeninin ebeveyn kabul reddi üzerinde etkisi bulunmaktadır. Zihinsel engelli çocuğa sahip anne-babalar, normal gelişim özelliği gösteren anne-babalara göre çocuklarına karşı daha reddedici tutuma sahiptirler. Ayrıca araştırmada, gerek zihinsel engelli çocukların anne babalarında, gerek normal gelişim özelliği gösteren anne babalarda, ebeveynlerden birinin kabul red düzeyinin diğer ebeveynin kabul red düzeyini de etkileyebildiği tespit edilmiştir (Önder ve Gülay, 2008)

Özyavru (2008) tarafından Ebeveyn Kabul-Red Kuramı üzerine temellendirilmiş olan çalışmada, ağabey/abla kabul-reddinin, küçük kardeşlerin üzerindeki etkileri ve diğer aile

değişkenleri ile ilişkisi araştırılmıştır. İki çocuklu ailelerle yürütülmüş olan çalışmanın örneklemini, yaşları 9 ile 17 arasında değişen 180 küçük kardeş ile onların yaşları 12 ile 18 arasında değişen ağabey/ablaları, anne ve babaları olmak üzere toplam 720 kişiden oluşmuştur. Araştırmada ebeveyn kabul-red/kontrolü, Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K); kişilik uyumu, Kişilik Değerlendirme Ölçeği (KİDÖ); eş kabul-red/kontrolü Eş Kabul-Red Ölçeği (EŞKRÖ). ağabey/abla kabul-red/kontrolü ise Ağabey/Abla Kabul Red Ölçeği (AKRÖ) ile değerlendirilmiştir. Araştırmada, ağabey/abla kabul-red ve kontrolünün, anne-babanın küçük kardeşe nasıl davrandığına bağlı olduğu; ailedeki küçük çocukların nasıl bir psikolojik uyuma sahip olduklarının en az anne-babaları kadar ağabey/ablaları tarafından da ne kadar kabul ya da red edildiklerine bağlı olduğu bulunmuştur. Ağabey/ablasıyla ilişkisinde kabul algılayan kardeşlerin psikolojik uyumu, red algılayan kardeşlere göre belirgin bir şekilde daha sağlıklıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ağabey/ ablaların küçük kardeşlerine karşı nasıl bir tavır içerisinde olacaklarının ise anne-babalarıyla ilişkide ne kadar kabul ya da red edildiklerine bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmada ortaya çıkan önemli bir bulgu da, ailede anne-baba arasındaki geçimsizliğin tüm aile bireylerinin psikolojik uyumunu olumsuz etkilediği gibi, anne-babanın her iki çocuğuna karşıda daha red edici davranmalarına yol açtığıdır.

Ekmekci (2008) tarafından 185, 6. ve 7. sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin aileleri katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada çocukların ve ebeveynlerin algıladıkları ebeveyn kabul veya reddi arasındaki uyum incelenmiştir. Çocuklar ve anne babalar, genel olarak, reddenden çok kabul algıladıklarını bildirmişlerdir. Ama çocukların, annelerini daha az kabul ve daha az kontrol eden olarak algıladıkları, babalarını ise daha fazla kabul ve daha fazla kontrol eden olarak algıladıkları ve bu durumun ebeveynlerin bildirdiklerinden farklı olduğu görülmüştür. Çocuklar, ortalamada, psikolojik uyumlarını iyi olarak algıladıklarını bildirmelerine rağmen, çocukların ailelerine oranla daha düşük psikolojik uyum algıladıkları görülmüştür. Çocuklarını seven ailelerde çocukların ebeveynlerine oranla daha fazla kabul algıladıkları, daha az seven ailelerde ise bu durumun tersi ortaya çıkmıştır. Diğer bir bulgu ise, çocukların anne ve babalarından algıladıkları red ve kontrol arttıkça daha olumsuz psikolojik uyum algıladıklarıdır.

Salahur (2010) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisini saptamak amaçlanmıştır. Bu amaçla Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde okumakta olan 266 kişiye "Ebeveyn Kabul veya Red Ölçeği", "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II" ve "Beck Depresyon Envanteri"

uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeylerinde cinsiyetler arası bir farka rastlanılmamıştır. Sadece erkeklerin babalarından algılamış olduğu ayrış-mamış red düzeyi, kadınlardan daha yüksek bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Ayrıca ebeveyn kabul veya red düzeyinin depresyonu yordadığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerden algılanan reddin alt boyutları tek tek incelendiğinde, annenin saldırganlığının babanın ise toplam red düzeyinin depresyonu yordadığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte anneden algılanan toplam red düzeyi ile babadan algılanan ihmalin yetişkin bağlanma özelliklerinden hem kaygı hem de kaçınma boyutunu yordadığı bulunmuştur.

Özbaş'ın (2010) çalışmasının temel amacı; üstün ve normal zekâ düzeyindeki çocukların algıladıkları ebeveyn kabul ve ret düzeyleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Çalışmada, algılanan ebeveyn kabul ve ret düzeyi ve empati düzeyinin, cinsiyete, sınıf düzeyine, anne babanın eğitim düzeyine ve mesleğine, ailenin sosyo ekonomik düzeyine, kardeş sayısına, doğum sırasına ve anne babayla sıklıkla yapılan faaliyetlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Ayrıca algılanan ebeveyn kabul ret düzeyi ile empati düzeyi arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 4. ve 5. sınıfta okuyan 327 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir;

1.Ebeveyn kabul ret düzeyi, bütün grupta cinsiyet, baba mesleği, sosyo ekonomik seviye ve anne babayla sıklıkla yapılan faaliyetler değişkenlerine göre farklılaşmaktadır. 2.Ebeveyn Kabul ve Reddetme Ölçeği ile Empati Ölçeği puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Çocuklarda reddedilme puanı artıkça empati kurma becerileri azalıyor.

Yurtiçinde reddedilme duyarlılığı ve reddedilme ilgili yapılan araştırmaların ortak bulguları, ebeveyn kabul ve reddi ile akran reddi çocuğun benlik saygısını, özgüvenini, akademik başarısını, atılganlık ve yakınlık düzeyini, ileriki yaşamında kişilerarası ilişkilerini önemli ölçüde etkilemektedir.

2.1.7. Yurtdışında Reddedilme Duyarlılığı ve Reddedilme ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yurtdışında Reddedilme Duyarlılığı ve Reddedilme ile ilgili yapılan araştırmaların büyük bir kısmı romantik ilişkilerde reddedilme duyarlılığı, kişilerarası ilişkilerde reddedilme duyarlılığı ve psikolojik etkileri (depresyon, kaygı bozuklukları, saldırganlık vs) üzerinde olmuştur.

Boivin ve Begin (1989). 9-11 yaş arası çocukların akranları arasında kendilerini algılama-ları (akademik, sosyal kabul, sportiflik, fiziksel görünüş, davranış). özsaygı ve akran statüsü ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, akranları tarafından kabul edilen çocukların kendilerini akranları tarafından reddedilen, ortalama ve ihmal edilen çocuklardan daha olumlu olarak algıladıklarını ortaya koymuşlardır.

Akranları tarafından reddedilen çocukların kendilerini algılamaları ile ilgili yapılan çalışma 1060 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Çocuklar kendilerini algılama düzeylerine göre reddedilen, ortalama ve kabul edilen olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Beklenildiği gibi reddedilen grup diğer iki gruba göre kendilerini daha olumsuz olarak algılamışlardır ve bu durum çocukların kişilik özelliklerine yüklenmiştir (Silva, 1993).

Ward (1996) 1092 çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmasında çocukların sosyometrik statüleri ile depresyon, umutsuzluk, yalnızlık, korku, çekingenlik ve özsaygı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlar akranları tarafından reddedilen ve ihmal edilen çocukların kendilerini diğer statü gruplarında bulunan çocuklardan daha olumsuz olarak algıladıklarını ortaya koymuştur.

Ayduk (1999) yüksek reddedilme duyarlılığına sahip bayanlar ve erkeklerde düşmanlık duygularını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre reddedilmeye duyarlı erkekler ile reddedilmeye duyarlı bayanların kendilerini reddeden partnerlerine ilişkin olarak farklı tepkilerinin olduğunu ve reddedilmenin, reddedilmeye duyarlı bayanlarda düşmanca duygulara yol açtığını belirtmişlerdir.

Amato (2000) çocukluk yaşantılarında ebeveynlerle olan etkileşimin (kabul edilme, reddedilme gibi) ileriki yaşlarda kişinin hayatını ne derecede etkilediğini incelemiştir. Erken yetişkinlikteki romantik ilişkilerdeki kişilerarası beceriler ve yeterlilikler üzerinde aile etkileri bağlamında direkt kanıt olmamasına rağmen, boşanma ve kişilerarası şiddet üzerindeki araştırmalardan elde edilen bulgular romantik ilişkilerdeki reddedilme durumunu incelemek için yardımcı olabilir. Bu bulgulardan birincisi, araştırmacılar ebeveynleri boşanmış erken yetişkinlerin ebeveynleri boşanmamış olanlarla karşılaştığında daha sürekli olmayan ve stresli romantik ilişkileri bağlamında daha büyük riskte olduklarını görmüşlerdir. İkincisi, kişilerarası şiddet derecelendirmesinde ortalamanın üzerinde olan ailelerde büyüyen

çocukların romantik partnerlerine karşı fiziksel olarak saldırganlık göstermede daha büyük riskte olduklarıdır.

Berk-Andersen (2000) kişilerarası tutum ve davranışlarda geçmişte yaşanmış ilişkilerin etkisini incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre, reddedilme duyarlılığı yüksek olan insanlar terk edilme ve reddedilme beklentilerine ilişkin nispeten yüksek kaygı ve endişe düzeyleri ile karakterize edilirken, reddedilme duyarlılığı düşük olan insanlar reddedilme ve kabul beklentisine ilişkin nispeten endişesizdir.

Pakistan' da yapılan bir çalışmada da, engelli çocuklarda ailesindeki ebeveyn kabul reddi incelenmiştir. Çalışmaya, çocuklarında çeşitli türde engele sahip 40 anne, 40 baba, fiziksel ve zihinsel engeli çocuğa sahip 10 anne, 10 baba, çocuğunda hiçbir engeli olmayan 10 anne, 10 baba olmak üzere 60 anne, 60 baba katılmıştır. Sonuçlar, engelli çocuğa sahip olan ailelerin, engelli çocuğa sahip olmayan ailelere göre çocuklarını daha çok kabullendikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca özürlü çocuğa sahip annelerin, babalara göre daha üst düzeyde kabullenici oldukları da tespit edilmiştir (Ansari, 2002)

Holmes (2002) "reddedilme acı verdiğinde öz-saygı ilişkisi -reddedilme ilişkisi-güçlendirme süreçlerini nasıl sınırlar" başlıklı çalışmada birçok romantik ilişkideki ortak gerçekliğin olayların partnerin devam eden sevgisi ve kabul edilme ya da muhtemel reddedilmenin anlamlarına göre yorumlanmış olduğu görülmüş, yine de ait olmaya duyulan ihtiyacın yeme ya da içme gibi temel ihtiyaçlardan biri şeklinde başlıca insan güdüsü olarak düşünüldüğü gözlenmiştir. Bir yakın ilişki ve kabul edilme belirtisi benliğin değerliliğini doğrulamakta ve ait olma ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Aynı zamanda bir yakın partnere bağlanmış olma süreci reddedilme acısı ve benliği tehdit etme anlamı ile incinebilir bireyler oluşturabilmektedir. Bu tür tehlikeli kişisel durumlarla karşılaşma durumunda insanlar reddedilme beklentisine karşı kendilerini koruyacak şekillerde bağlanma duygularını düzenleme çabası içinde görünürler yani, insanlar yalnızca partnerlerinin kabul ve güvenli sevgisine inandıklarında partnerlerine bağlanmış olma riskini almak için kendilerine izin verirler.

Algılanan ebeveyn kabulü ve reddi ile ergenlerdeki depresyon ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaya 13 yaş grubundan 550, 17 yaş grubundan 592 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonuçları şu şekildedir: Her iki cinsiyette de algılanan ebeveyn reddi, depresyon ve saldırganlıkla ilişkili bulunmuştur. Şöyle ki, ebeveynlerinin kendilerini reddettiğini düşünen ergenlerdeki depresyon ve saldırgan düzeylerinin, ebeveynleri tarafından kabul edildiğini düşünen ergenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kişilik türlerine göre algılanan ebeveyn reddi ile saldırganlık arasındaki

ilişkinin aşırı kontrollü erkeklerde ve kızlarda, psikolojik açıdan dayanıklı erkek ve kızlara göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Akse, Hale, Engels ve Raaijmakers, 2004)

Harper, Dickson, Welsh (2006) araştırmasında ergenlerde romantik ilişkilerde reddedilme duyarlılığı ile kendini susturma davranışları ve depresif belirtiler arasındaki ilişki incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini yaşları 14 ile 21 arasında değişen 211 ergen çifler oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, yüksek reddedilme duyarlılığına sahip ergenler romantik ilişkilerinde düşük reddedilme duyarlılığına sahip ergenlere göre daha fazla sessiz kalma davranışları ve depresif belirtiler göstermişlerdir. Araştırmada aynı zamanda yüksek reddedilme duyarlılığına sahip ergenler “sessiz kalma davranışını” romantik ilişkinin devamı için bir araç olarak kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Tops (2008) tarafından yapılan bir araştırmada amaç, genç bayanlarda reddedilme duyarlılığı ile hipokortizolizm ve depresif ruh hali arasındaki ilişkiyi incelemektir. Yaşları 18-30 arasında değişen 194 genç bayan araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada belirli aralıklarla tükürük kortizolu ölçümleri yapılmıştır. Araştırmada, reddedilme duyarlılığı korkulu olumsuz sosyal değerlendirme ile yakından ilişkili olduğunu ve bu durumun atipik depresyon sendromları gibi hipokortisolemik özellik olduğu bulgusuna erişilmiştir. Araştırmada reddedilme duyarlılığı genç bayanlarda ruhsal sağlık sorunlarını tetiklediği sonucu çıkarılmıştır. Buna benzer bir araştırmada, Zwolinski (2008) eğilim ve dost teorisi doğrultusunda, kişiler arası ilişkilerde ilişkisel mağduriyet yaşamış kadınlarda kortizol reaksiyonlara ve psikolojik tepki durumuna bağlı isteklilik ve sosyal bilgi işlemleri (paylaşım, dertleşme vs) doğrultusunda sosyal reddedilmeyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarında, kortizol yanıtları bildirmiştir ki: Sosyal bilgi paylaşımı ile ilişkisel mağduriyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çoğu bayan ilişkisel mağduriyet yaşamamasına aldırmaksızın kendilerini reddeden bayan akranları ile ilişkilerini sürdürmeye istekliydi. Sosyal reddedilme stresörleri ardından en düşük durumluluk kaygısını yaşayan kadınlar aynı zamanda en düşük ilişkisel mağduriyete uğramış kadınlardı.

Gaynor ve Bonnie'in (2008) araştırmasının amacı, reddedilme duyarlılığı ile uyumlu prezervatif kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Avustralya'da yaşayan 649 genç yetişkin oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, yüksek redde-dilme duyarlılığına sahip kişilerde “partnerim prezervatif kullanmamı istiyordur düşüncesiyle” prezervatif tercih ve kullanımı artıyor. Araştırma sonuçlarına göre, yüksek reddedilme duyarlılığına sahip kişilerde kendi istek ve düşünceleri değil karşıdakinin istek ve düşünceleri ağır basıyor.

Lopez ve Duran (2010) araştırmasının amacı, akran reddi ile dil becerileri ve

saldırıcılık arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini okul öncesinden 4. Sınıfa kadar eğitim-öğretime devam eden 615 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, akranları tarafından reddedilen çocuklar reddedilmeyenlere göre dil becerilerinde daha zayıftırlar. Araştırmada aynı zamanda akran reddine uğrayan çocukların diğerlerine oranla daha saldırgan olduğu bulgusu çıkmıştır (Menting, Van Lier, Koot, 2010)

Bregtje-Gunther, Eveline, Crone (2010) araştırmalarının amacı, sosyal reddedilmenin sadece duygusal değil aynı zamanda fiziksel etkilerini incelemektir. Araştırmanın örneklemi için Amsterdam Üniversitesinden 27 sağlıklı ve gönüllü öğrenciler seçilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal redde uğrayan insanların kalp atışında bir hızlanma olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda beklenmedik sosyal red sindirim sistemi ve sinir sisteminde aksamalara sebep olduğu tespit edilmiştir.

Romero-Canyas, Downey, Berenson'na göre (2010) kişisel ilişkilerde reddedilme duyarlılığı modeli için destek bağlamında deneysel ve korelasyonel çalışmalardan elde edilen bulgular, yakın ilişkilere uygulanan reddedilme duyarlılığı modelinin çeşitli bağlamlarını desteklemektedir:

Birincisi, ebeveynler ve yakınlar tarafından reddedilme durumu, kendini değerlendirmeyi (self-evaluation) içeren kaygılı reddedilme beklentilerinin yüksek düzeylerini yordamaktadır.

İkincisi, kaygılı reddedilme beklentileri diğerlerinin belirsiz davranışındaki reddedilmeyi kolaylıkla algılamayı yordamaktadır.

Üçüncüsü, kaygılı reddedilme beklentileri reddedilme ipuçlarının varlığında yüksek derecede tehdit durumunu yordamaktadır.

Dördüncüsü, kaygılı reddedilme beklentileri önemli ilişkilerin bozulmasına neden olan bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilere yol açmaktadır.

Beşincisi ise, ilişkinin bozulmasına neden olan bu davranışlar özellikle algılanan reddedilmeye tepkide ortaya çıkmaktadır.

Yurtdışında reddedilme duyarlılığı ve reddedilme ilgili yapılan araştırmaların ortak bulguları, kızların reddedilme duyarlılıklarının erkeklere göre yüksek olduğunu ve psikolojik olarak daha fazla etkilediğini, reddedilmenin kaygılı beklentiler yüzünden kişilerarası ilişkileri olumsuz etkilediğini göstermektedir.

2.2. Benlik Saygısı

Araştırmanın bu kısmında benlik kavramı, benlik saygısı ve gelişimi, benlik saygısı ile ilgili yurtiçi ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Benlik Kavramı

Benlikle ilgili kavramlar (ben, benlik kavramı, benlik algısı, benlik saygısı, kendine yardım, özgüven) birbirleriyle ilişkili olup bireyin kendisi hakkında algı ve tutumlarını yansıtmaktadır.

Benlik kavramını ayrıntılı ve sistematik olarak inceleyen ilk psikolog William James'tir. William James'in öncülüğünde 1890'lı yıllarda başlayan benlik incelemeleri önemli gelişmeler göstermekle birlikte, kavramın terminolojisi ve işlevsel tanımları üzerinde henüz kesin bir kavram birliğinin var olmadığı görülmektedir.

Ben, benlik ve kişilik çoğunlukla eş anlamlı olarak kullanılan kavramlardır. Kişiyi o kişi yapan, başkalarından ayıran duygu, tutum ve davranışların tümünün örgütlenmiş bütünlüğünü anlatmaktadır (Yörükoğlu, 1989).

Benlik, insanın özellikleri, amaç ve beklentiler, yetenek ve olanakları, değer yargıları ve inançlarından oluşan, durağan olmayan, her an değişen bir yapıdır. Gerçek ve ideal benlik bireyin kendi fizyolojik, psişik ve sosyo-psişik özellikleri ile tüm yetenekleri hakkındaki kanıları, genel olarak "gerçek benlik" olarak adlandırılır. Bunun yanında, bireyin toplumdaki kendine göre edindiği bir değer sistemi vardır. Güncel yaşamında neyi yapacağına, neyi yapamayacağına karar verirken, birey bu öznelmiş değer sistemine başvurur. İşte kişinin bu değerleri algılama biçimi ile, yaşamına yön veren hedef ve idealleri üzerindeki kanıları da "ideal benlik"tir. Benlik gelişmesi doğuştan başlar. Doğumdan sonra, önce bedensel, sonra da ruhsal ve toplumsal gelişme, benliğin oluşmasını etkiler. Başlangıçta kendi varlığının bilincinde olmayan çocuk, "ben" ile "ben olmayanı", yani kendisiyle ilgili ve bağlantılı olanla olmayanı ayıramaz. Çocuğun kendi benliğinde olanla olmayanı ayırabilmesi, üç yaşından sonra başlar. Benliğin gelişmesinde içe yansıtma, birleştirme ve özdeşleşme düzenleri önemli rol oynar. Bu gelişmede, insanın çocukluktan başlayarak, tüm yaşam boyu, çevresinde bulunan kişilerle kurduğu ilişkiler, iletişim ve etkileşim, bir yandan bireyin toplumsallaşmasını, öte yandan kendi benliğini tanımasını sağlar. İnsanın başkaları tarafından değerlendirilişi, bu değerlendirmenin kişilik tarafından algılanışı ve benimsenmesi, benlik kavramının değer sistemini saptar (Köknel, 2001 ; Burger, 2006).

Benlik kavramı, insanın kendi benliğini anlayış ve kavrayış biçimi olarak tanımlanmakta, kişinin kendini nasıl görüp, nasıl değer biçtiğini de anlatmaktadır (Geçtan, 1981).

Rogers'ın benlik kavramı, kişinin kendini algılamasından oluşan gerçek benliği (real-self)

ve kişinin olmak istediği ve olması gerektiğine inandığı nitelikleri temsil eden ideal benliği (ideal-self) içermektedir. Rogers'a göre benlik kavramının gelişimi, bireyin çevresiyle olan yaşantılarını algılayış biçimlerine göre oluşan, özellikle kendine yakın olan kişiler (significant others) tarafından olumlu olarak değerlendirme ve kabul edilme gereksiniminden etkilenen dinamik bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bu konuda onu hoşnut eden yada düş kırıklığına uğratan türlü yaşantılar sonucu birey, kendine değer verme duygusunu geliştirmektedir (Cüceloğlu, 2008).

Rosenberg (1965) tarafından ortaya atılan benlik kavramı, bireyin kendine yönelttiği duygu ve düşüncelerin bir toplamı ve benliğin bir resmi olarak tanımlanmaktadır. Benlik kavramı, bireyin sosyal kimliğini tanımlar, kendine karşı tutumları içerir ve benlik saygısı, özgüven düzeylerini de tanımlamaktadır. Benlik kavramı, egonun sürüp giden farkında olma özelliği ile yapılır ve olgunlaştıkça tamamlanmaktadır.

Super'e göre benlik kavramı, bir kimsenin kendini nasıl gördüğüdür. Benlik tasarımı, bireyin kendisi hakkında, doğrudan edindiği algıların birbirleri ile anlamlı bütünler oluşturması ile meydana gelmektedir. İnsan hayatı boyunca çok çeşitli roller oynamaktadır. Yeteneklerini denemekte, başarılarını değerlendirmekte, başkalarının değerlendirmelerini değerlendirmekte, bazı şeyleri iyi bir biçimde yaptığını fark etmekte ve bunlardan doyum sağlamaktadır. Bu yaşantılar biriktikçe birey kendini şu ya da bu alanda daha başarılı olarak görmeye başlamakta; kısaca kendisi hakkında bir yargıya varmaktadır. Kişinin amacı, benlik tasarımını korumaktır ve bütün davranışları artık benlik tasarımına göre biçimlenmektedir (Kuzgun, 2009).

Freud kuramında, benlik kavramını id, ego ve süper ego adını verdiği yapılarla açıklamaya çalışmıştır. Buna göre; içgüdüleri içeren en ilkel ve kaba birim olan id, zevk ilkesine göre işler ve hiç geciktirilmeden bütün isteklerinin yerine getirilmesini bekler. Ruhsal enerji kaynağı olarak ego ve süper ego sistemlerinin çalışması için gerekli gücü sağlar. Birey kendisini çevreden ayırt etmeye başlayınca ego gelişir. İd'i denetim altında tutmaya çalışan ve id'in isteklerini toplum kurallarına uygun hale getirmeye çalışan kişilik birimi ego'dur. Akılcı ve pratiktir. Ego yani "ben" dış dünya çerçevesi içinde en uygun ve en az tehlikeli yolda doyum elde etme peşindedir (İnanç ve Yerlikaya, 2008).

Adler (2004). "yaratıcı benlik" kavramını geliştirerek, benliğin yorumlama yeteneğine sahip organizmayla anlamlı bir yaşam sağlamaya çalışan bir sistem olduğunu sürekli olarak bireye doyum sağlayacak yaşantılar aradığını bunlar dış dünyada bulunmazsa yaratmaya çalıştığını ileri sürmüştür.

Jung ise benlik kavramını, bizzat bilincin merkezi olarak tanımlamıştır. "Ben" veya

“benim” kavramları süreklilik arz eden kimlik bilincimizin sorumlusudur. Bilinç ve benlik terimleri arasında bir ayırım yapmadan kendiliğin devam eden hayatiyetine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Benlik, nesnenin yanı sıra özne gibidir. Çünkü kendilikten yayılan belirleyici unsurlar benliği tüm yönlerden etkiler (Çayır 1999).

Rogers ve Maslow gibi insancıl yaklaşımın temsilcileri ise benlik yapısını özben ve benlik tasarımının bir arada oluşturduğunu ifade ederler. Buna göre her insanın benlik yapısının temelinde doğuştan getirdiği olumlu, iyi, yaratıcı özellikler bulunmaktadır. Geçirilen yaşantılar benliğin gelişmesinde önem taşır. Hatta birey doğru deneyimler kazanırsa kendini gerçekleştirebilir (Cüceloğlu, 2008).

2.2.2. Benlik Saygısı ve Gelişimi

Benlik kavramı ve beden algısının beğenilip benimsenmesi sonucunda benlik saygısı oluşur. Kişinin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur. Kişi kendini eleştirip eksikler bulurken kendini tümüyle de olumlu bulabilir. Çünkü benlik saygısı kişinin kendini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendinden memnun olma durumudur. Kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevmeye değer bulmaktır. Kendini olduğu ve gördüğü gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Yörükoğlu, 1989)

Rosenberg (1989) benlik saygısını bireyin kendisi ile uyum içinde olma, kendi yaptıklarından hoşnut olma duygusuyla eşdeğer tutmaktadır. Rosenberg’e göre yüksek benlik saygısına sahip kimseler kendilerini diğerlerinden üstün görmemekte, kusursuz olduklarını düşünmemekte, çok yetenekli ve başarılı oldukları konusundaki duygularını yansıtmamaktadırlar.

Coopersmith’ e (1991) göre benlik saygısı, bir kişinin kendisiyle ilgili olarak yaptığı değerlendirme ve bu değerlendirmeyi koruması, onay görme ve görmeme durumunun bir ifadesi, kişinin kendisini ne kadar değerli ve önemli bulduğuna ilişkin inancıdır. Bireyin üst düzeyde koşulsuz olarak kendine saygı göstermesi veya kendini kabul etmesi, bunu ifade şekillerinden biridir.

Adler (2004). aşağılık ve yetersizlik duygularının bireyde doğuştan var olduğunu, yaşamın ilk beş yılında özellikle aile bireylerinin etkisiyle bireyin benliğinin şekillendiğini ve benlik saygısının oluştuğunu söylemektedir. O’na göre birey yaşamı boyunca bu eksiklik duygusunu gidermeye çalışır. Sullivan ise benlik saygısı düşük bireylerin yaşamlarının ilk evresinde başkaları tarafından aşağılandıklarını ve küçümsendiklerini söylemektedir. O’na göre çocuğun benlik saygısının geliştirilmesi büyük ölçüde ebeveyn tutumlarına bağlıdır.

Çocuğun ilk ilişkileri kurduğu bireyler anne-baba veya bu rolü yerine getiren diğer ‘güvenli üst’ lerdir. Bundan dolayı çocuğu yetiştiren kişilerin tutumları ve çocuğun bu kişilere bağlanma stilleri benlik saygısı oluşturma sürecini önemli düzeyde etkilemektedir. Örneğin; genel olarak otoriter ebeveyne sahip olan çocukların daima mutsuz, yaşıtlarıyla olan ilişkisinde kaygılı ve güvensiz oldukları bulunmuştur. Ayrıca bu çocukların günlük faaliyetlerinde çekingen, isteksiz, kendini iyi ifade edemeyen saldırganlık eğilimlerinin yüksek, benlik saygısının ise düşük olduğu görülmüştür. Otoriter ve kontrolcü anne-baba tutumları birbirinden farklı görünmesine rağmen, her iki aileden gelen çocukların benlik kontrolü diğer gruplardan gelenlere oranla daha düşüktür (Güngör, 1986; Kulaksızoğlu, 2002).

Ainsworth (1978) bebek- güvenli üst (anne) arasındaki bağlanma süreciyle ilgili olarak üç farklı bağlanma stili tanımlamışlardır. Onlara göre, bu stiller, ‘güvenli üst’ün, bebeğin kendisine gereksinim duyduğu anda yanında olması ve koruma sağlaması ile gereksinimlerine duyarlı olması ve doyum sağlamasıyla ilişkilidir. Güvenli bağlanma stiline sahip bebekler, anneleriyle olan yakınlık ve ayrılık durumlarında gerginlik yaşamazlar; kaçınan bağlanma stiline sahip bebekler, annelerine karşı mesafelidirler ve kendi kendine “yetebilmeye” aşırı önem verirler; kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip bebekler ise, anneleriyle ilişki kurma/yakınlaşma sürecinde birbiriyle tutarlı olmayan girişimlerde bulunurlar ve çok kısa süreli ayrılıklara bile katlanamazlar.

Bağlanma stillerinin bebeklikteki etkileri sadece o dönemle kalmayıp bireyin gelecek yaşamını da etkilemektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, insanlarla yakın ilişkiler kurmaktan ve onlara bağlı olmaktan dolayı kendilerini rahat hissederler. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, insanlara yakın ve bağlı olmaktan dolayı huzursuzluk duyarken, kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip yetişkinler ise, insanlarla yakın ilişkiler kurmak için yoğun bir istek duymakla birlikte onlar tarafından terkedilme ve reddedilme korkusu yaşarlar (Hazan ve Shaver 1987).

Bireye gösterilen kabul, ilgi, sevgi derecesi önemlidir. Yüksek benlik saygısına sahip kişilerin annelerinin, düşük benlik saygısına sahip kişilerin annelerine göre çocuklarıyla daha yakın ilişkiler kurarak daha fazla sevgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Çocuğun temel özgürlük ve isteklerine önem vererek bu konuda sabırlı davranan, ödülü sevgi davranışlarına tercih eden ailelerin çocuklarının yüksek benlik saygısına sahipken; çocuklarına zaman ayırmayıp rehberlik etmeyen, sevgisini esirgeyen veya koşullu veren, cezayı kullanarak sert davranan ailelerin çocukları ise düşük benlik saygısına sahip bireyler olurlar (Coopersmith, 1967).

Eğitim ve okul hayatı benlik saygısının gelişiminde önemlidir. Öğrenmeler sonucu gelişen

benlik saygısı üzerinde; sosyal bir organizasyon olan okul belirleyici bir etkiye sahiptir. Orada kazanılan deneyim ve yaşantılarla, diğer çocuklarla kurulan iletişimle, öğretmenin davranışlarıyla, akademik başarıyla birey kendine ilişkin yeni bilgiler edinir. Bunlara bağlı olarak olumlu veya olumsuz yönde benlik saygısı gelişir. Yüksek öğretim düzeyine sahip kişilerde benlik saygısı da yüksek olur (Özkan 1994)

Benlik saygısı, ergenlik döneminde önem kazanan bir boyuttur. Bu dönemde benlik saygısının düşük olması, daha sonraki yıllarda bireyin kendi benliğini kabul etmemesine neden olabilmektedir. Bu durumda içe kapanma ya da saldırgan türde davranışlara yol açabilmektedir. Ergenlik döneminde kazanılan kimlik duygusu, benlik saygısı ile yakından ilişkili olarak gelişir. Benlik saygısı, bireyin psikolojik açıdan etkin olmasını sağlayıcı temel belirleyicilerden biridir (Temel ve Aksoy, 2001).

Yavuzer (1996). 12-15 yaşlarını olumsuz bir dönem olarak tanımlamaktadır. Karşıtlık, dengesizlik olgularıyla nitelendirilen bu dönemden sonra gelen 16-21 yaşları arasındaki dönemi ise olumluluk dönemi olarak kabul etmektedir. 12-15 yaş grupları için uygulanacak bir benlik saygısı geliştirme programı ile 16-21 yaşlarında uygulanacak bir benlik saygısı düzeyini geliştirme programının aynı sonuçları vermesi beklenilmemelidir.

Tunalıoğlu (2004). benlik saygısı bireyin sahip olduğu kültürden etkilenir. Kültürel yapıların, diğer kültürler karşısında göstermiş olduğu hakimiyet düzeyi ile o kültürel yapının içinde yaşayan bireylerin benlik saygıları düzeyi arasında bir ilişki bulunması beklenebilir. Çünkü kültürler, sahip oldukları hakimiyetin yarattığı gücü ve özgüveni bireye aktarır. Dolayısıyla, gelişmiş kültürler içinde benlik saygısı yüksek bireylerin var olma ihtimali; gelişmekte veya az gelişmiş kültürlerdeki orana çok daha yüksek olabilir.

2.2.3. Türkiye’de Benlik Saygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde benlik saygısı ile ilgili yapılmış araştırmalar incelendiğinde çok sayıda betimsel araştırmaya rastlanmıştır, bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Uğurlu (1994). Yılmaz (2000). Ayaz (2002). Yıldız (2006). Uşaklı (2006). Ünal (2007). Dinçyürek ve diğerleri (2009). Dinçer ve Öztunç (2009) araştırmalarında benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benlik saygısı puanı yüksek kişilerin atılganlık düzey puanları da yüksek çıkmış olup benlik saygısı puanı düşük olan bireylerin atılganlık düzey puanları da düşük çıkmıştır.

Yumşak (2004)’ın araştırmasında görme ve ortopedik engelli ergenlerin benlik saygısı düzeyleri ile kendilerine yönelik toplumsal tutumları algılamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmaya 12 – 19 yaşları arasında 66 engelli ergen (36 görme, 30 ortopedik engelli) katılmıştır. Çalışmanın sonuçları, engelli ergenlerin benlik saygısı düzeyleri ile kendilerine yönelik toplumsal tutumları algılamaları arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, engelli kızlarla engelli erkekler, görme engelli ergenler ile ortopedik engelli ergenler ve doğuştan engelli olanlarla sonradan engelli olanlar arasında benlik saygısı düzeyleri bakımından herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öztürk (2006) araştırmasında, anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik kavramı ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Kocaeli il merkezinde bulunan devlet ilköğretim okullarının 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıfına devam eden toplam 17 ilköğretim okulunda random yoluyla belirlenmiş olan 9-13 yaş grubundaki öğrencilerden 175’i kız ve 133’ü erkek olmak üzere toplam 308 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre; Anne babası boşanmış çocuklarla, anne babası boşanmamış çocukların kaygı düzeyleri ve anne babası boşanmış çocuklarla, anne babası boşanmamış çocukların benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yani benlik saygısı yüksek olanların kaygı düzeyleri daha düşük çıkmıştır.

Aslan (2006)’ın araştırmasında; iş doyumu düzeylerine bağlı olarak depresyon düzeyinin, benlik saygısı düzeyinin ve denetim odağı algısının değişip değişmediği incelenmiştir. Katılımcılar Ankara’da yaşayan ve farklı mesleklerde çalışan 870 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; iş doyumuyla, depresyon düzeyi değişkenleri arasında olumsuz, benlik saygısı düzeyi değişkenleri arasında olumlu, denetim odağı algısı değişkenleri arasında olumsuz yönde korelasyon olduğu görülmektedir. Düşük, orta ve

yüksek iş doyumuna sahip gruplar karşılaştırıldığında, iş doyumunu düzeyi arttıkça depresyon düzeyinin azaldığı, benlik saygısı düzeyinin arttığı saptanmıştır.

Ünal (2006)'ın çalışması OKS'ye hazırlanan sekizinci sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile benlik saygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmış bir araştırmadır. Araştırmada yer alan katılımcılar; 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde sekizinci sınıfta okuyan, 177'si kız 168'i erkek olmak üzere toplam 345 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma bulgularında; sınav kaygısı ile stres, benlik saygısı ve cinsiyet arasında da anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yani, benlik saygısı puanı yüksek olan öğrencilerde stres puanı ve sınav kaygısı daha düşük bulunmuş olup; kız öğrencilerin erkelere göre daha fazla strese ve sınav kaygısına sahip olduğu saptanmıştır.

Çiğdemoğlu (2006) çalışmasında, farklı lise türlerindeki lise birinci sınıf öğrencilerinin akran baskısına uğrama düzeyleri, benlik saygısı düzeyleri ve dışadönüklük kişilik özel likleri incelemiştir. Ayrıca genel lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre akran baskısına uğrama düzeyleri, benlik saygısı düzeyleri ve dışadönüklük kişilik özelliği arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Farklı liselerde eğitim gören öğrencilerin akran baskısına uğrama düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri, akran baskısına uğrama düzeyleri ile dışadönüklük kişilik özelliği ve dışadönüklük kişilik özelliği ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma 2003-2004 eğitim ve öğretim yılında Keçiören İlçesindeki 3 farklı lise türünde (genel lise, kız meslek lisesi ve endüstri meslek lisesi) gerçekleştirilmiştir; her lise türünden 200 öğrenci olmak üzere toplam 600 öğrenci çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda, gerek benlik saygısı gerekse dışadönüklük bakımından erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin akran baskısına uğrama düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani akran baskısına uğrama düzeyi yüksek olduğunda benlik saygısı düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile dışadönüklük kişilik özelliği arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Gültekin' in (2006) araştırması, anaokuluna devam eden 6 yaşındaki çocukların başkalarının bakış açısını alma becerisi ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2004-2005 öğretim yılında Manisa ilinin alt, orta, üst sosyo-ekonomik düzeyde ki bulunan M.E.B'na bağlı ilkokulların anasınıflarına devam eden 6 yaşındaki 35'i kız 35'i erkek olmak üzere her sosyo ekonomik düzeydeki bölgeden 70, toplam 210 çocuktan oluşmuştur. Bilişsel bakış alma becerisi ile benlik saygısı düzeyinin olumluluğu ve açıklığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Duygusal bakış alma becerisi ile benlik saygısı düzeyinin olumluluğu ve açıklığı arasında

anlamli bir iliŒki grlmektedir. AraŒtırmanın deęiŒkenlerinden cinsiyet ile algısal bakıŒ açısı alma becerisi, biliŒsel Sosyo-ekonomik düzey ile benlik saygısının olumluluğu ile benliğin açıklığı arasında anlamli bir iliŒki olmadığı ortaya ıkmıŒtır. Benlik saygısı düzeyi ile okula baŒlama yaŒı arasındaki iliŒkide ise, okula baŒlama yaŒı ile benlik saygısının olumluluğu düzeyi arasında anlamli bir iliŒki görülürken benliğin açıklığı düzeyinde anlamli bir iliŒki olmadığı saptanmıŒtır. Yani; - Algısal bakıŒ açısı alma becerisi yüksek olan bireylerin kendilerinin daha iyi farkında olup, daha iyi ifade ettikleri (benlik saygısının yüksek olduğu). - Duygusal bakıŒ açısı alma becerisi yüksek olan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin daha olumlu olduğu, dolayısıyla kendilerini daha iyi ifade ettikleri (benliğin olumluluğu, benliğin açıklığı). - Okulöncesi eğitime erken yaŒta baŒlamanın bireyin benliğini olumlu değerlendirmesine yol açtığı söylenebilmektedir.

AvŒaroęlu'un (2007) araŒtirmasında, niversite ğrencilerinin karar vermede benlik saygısı, karar verme ve stresle baŒaıkma stillerinin bazı deęiŒkenlere göre farklılaŒma durumu incelenmiŒ ve benlik saygısının karar vermede benlik saygısı, karar verme ve stresle baŒaıkma stillerini ne düzeyde açıkladığı incelenmiŒtir. AraŒtırma, Selçuk niversitesi'nin farklı fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde gerekleŒtirilmiŒ, örneklem 1141 ğrenci alınmıŒtır. Öğrencilerin cinsiyetleriyle karar vermede benlik saygıları ve karar verme stilleri arasında, sınıf deęiŒkeni ile karar verme stilleri arasında farklılaŒma yokken, cinsiyet, sınıf, yaŒamın çoğunun geçirildiği yer ve mezun olunan lise deęiŒkeni ile stresle baŒaıkma stilleri arasında farklılaŒmanın olduğu saptanmıŒtır. Benlik saygısının karar vermede benlik saygısı, karar verme stilleri ve stresle baŒaıkma stillerini anlamli düzeyde açıkladığı saptanmıŒtır.

etin'in (2008) araŒtirmasında, ilköğretim 4. sınıf ğrencilerinin empatik beceri düzeyleri ile cinsiyet, doęuŒ sırası, anne-baba öğrenim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, anne-baba tutumları ve benlik saygısı iliŒkisi incelenmiŒtir. AraŒtırmanın rneklemine, 2006-2007 eğitim-ğretim yılında Ankara il merkezinde bulunan 3 resmi ilköğretim okulunun 4. Sınıfında ğrenim gören 417 ğrenci oluŒturmaktadır. AraŒtırmanın sonucunda empati ile benlik saygısı arasındaki iliŒkiler incelendiğinde ise anlamli ve pozitif bir iliŒki olduğu bulunmuŒtur. Yani empati düzeyi yüksek öğrencilerde benlik saygısı da yüksektir, empati düzeyi dŒk olanlarda benlik saygısı da dŒktr.

Kor'un (2008) alıŒmasının ilk amaçlarından biri, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin benlik saygısı puanlarını toplamlarına göre, benlik saygısı düzeylerinde bir farklılık olup olmadığının araŒtırılmasıdır. Bir diğer amacı ise benlik saygısı düzeyi ile bağımsız deęiŒkenler arasındaki iliŒkinin incelenmesidir. Bu alıŒma 2006-2007 yılında Sivas

il merkezindeki değişik liselerde öğrenimlerini devam ettiren ve bazıları spor yapan toplam 700 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; sporcu olan ve olmayan öğrencilerin benlik saygısı puanlarına göre aralarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Benlik saygısı ile öğrencilerin anne-baba mesleği ve öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu arasında doğrusal bir ilişki vardır. Sporcu öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile spora katılım süresi, arasında da aynı şekildeki doğrusal ilişki saptanmıştır. Sporcu öğrencilerde benlik saygısı düzeyleriyle cinsiyet arasında bir ilişki bulunmazken spor yapmayan öğrencilerde benlik saygısı düzeyleri ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmuştur.

Çakıcı'nın (2010) araştırması, spor lisesi ve genel lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Benlik saygısı düzeylerindeki farklılaşmayı incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Mersin il merkezinden seçilen Mersin Spor Lisesi ve Pozcu Lisesi'nden seçilen dokuz ve onuncu sınıfta okumakta olan 327 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi sonucunda; spor lisesi ve genel lise 9 ve 10. sınıf öğrencilerinin Benlik saygısı ve Sosyal Yetkinlik Beklentisi düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Benlik saygısı ve Sosyal Yetkinlik Beklentisi düzeyleri cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Benlik saygısı sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşma göstermemektedir

2.2.4. Yurtdışında Benlik Saygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Rosenberg (1965). ergenlerin benlik saygısını geniş sosyal çevre, aile ve okul çevresi, kendini değerlendirmesi ve psikopatolojik belirtiler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyo-ekonomik durum ile benlik saygısı ilişkisinde üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen gençlerin %5'inin, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelenlerin ise %38'inin yüksek benlik saygısına sahip olduğu bulunmuştur. Sınıflar arası farklılık erkeklerde kızlara göre daha fazladır. Bunun yanı sıra baba mesleğinin de ergenlerde benlik saygısını önemli ölçüde etkilediği saptanmıştır. Otoriter mesleklerde (subay, polis gibi) çalışan babaların çocuklarında benlik saygısının çok daha az olduğu görülmüştür. Bunlarla birlikte benlik saygısı ile genel kaygı arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Coopersmith (1967) ergenlerin kaygı düzeyleri üzerine bir araştırma yapmış, yüksek benlik saygısına sahip olanların düşük kaygıya sahip olanlarını bulmuş ve buna ek olarak, yüksek benlik saygısına sahip olanların daha popüler oldukları sonucuna varmıştır. Daha sonraki bir araştırma raporunda yüksek benlik saygısına sahip ergenlerin başarısızlıklarını daha kolay kabullendikleri ve düşük benlik saygısına sahip olanların kendi zayıf performanslarını reddedip bastıkları sonucunu vermiştir.

Purkey (1970) erken yaşlarda edinilen benlik saygısının benlik gelişimine etkisi dolayısıyla akademik başarıya etkisi olabileceğini öne sürmüş ve beğenilen bir benlik imajının yeteneklerinin algılanmasına ve gelecek başarı beklentilerine olumlu etki yaptığını ve bununla sonunda kişinin hem yetenek hem de başarı ölçümlerinde beğenilen sonuçlara ulaşmayı sağlayacağını öne sürmektedir.

Battle (1980). Workman ve Beer (1989). Camilla (1991). öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarının, benlik saygısı, yalnızlığı ve depresyon düzeyleri ile ilişkilerini araştırmış, ailenin ekonomik zorluğunun; hem kız hem de erkek öğrencilerde benlik saygısını, yalnızlık duygularını ve depresyon düzeylerini etkilediğini belirtmiştir. Aynı zamanda erkek öğrencilerde, suçluluk ve ekonomik durum arasında pozitif yönde ilişkinin olduğunu, olumlu ve destekleyici aile ilişkileri, ebeveynlerin evlilikten mutlu olmaları, ekonomik zorluğun olumsuz etkilerini azalttığını gözlemlemiştir.

Mc Carthy ve Hoge (1982). Bachman, O' Malley (1983). farklı yaş gruplarında benlik saygısı düzeyini inceledikleri araştırmaları sonucunda benlik saygısının yaşla birlikte arttığı gözlenmiş, ortaokuldan liseye geçiş döneminin benlik saygısının gelişimi açısından en kritik dönem olduğu belirtilmiştirlerdir. Aynı zamanda ailenin gelir durumunun, eğitim düzeyinin ve

sosyoekonomik statüsünün önemli bir etken olduğu saptanmıştır.

Gross ve John (1997). Ohannessian, Lerner ve Von Eye (1999). Campbell-Grossman, Hudson, Elek (2000) öğrencilerin benlik saygılarının depresyon ve kaygıda cinsiyet farkı gösterip göstermediğini incelemişler, araştırmalarında; erkek öğrencilerin benlik saygısı puanları, kızlara göre daha yüksek çıktığını, aynı zamanda erkek öğrencilerin daha az depresif ve daha az kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte benlik saygısı ile depresyon ve kaygı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna varmışlardır. Yani, benlik saygısı azaldıkça depresyon riski ve kaygı puanlarının arttığı gözlenmiştir.

Schimmack ve Diener (2003) öznel iyi oluşun yordayıcı olarak benlik saygısının belirgin ve kapalı ölçümlerinin güvenilirliği üzerine Illinois Üniversitesindeki 141 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada benlik saygısı öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olarak belirlenmiştir.

Kernis (2005) 120 üniversite öğrencisi üzerinde yürüttüğü çalışmasında psikolojik fonksiyonların çeşitli yönleri içinde benlik saygısı seviyesi ve tutarlılığının rolü üzerinde çalışmıştır. Tutarsız benlik saygısına sahip olanların tutarlı benlik saygısına sahip alanlara kıyasla olumsuz olayları açıklamada daha çok içselleştirme ve genelleme yaptıkları görülmüştür. Başarısızlığın olumsuz göstergelerini aşırı genelleme eğilimi ile tutarsız benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki kaydedilmiştir.

2.3. Yalnızlık

Araştırmanın bu kısmında yalnızlık, yalnızlığın boyutları, yalnızlığı açıklayan yaklaşımlar ve yalnızlıkla ilgili yurtiçi ve yurtdışı araştırmalara yer verilmiştir.

Literatür incelendiğinde yalnızlıkla ilgili en kapsamlı araştırmayı yapanlardan biri olan Weiss'e (1973) göre yalnızlık, kişinin ihtiyaç duyduğu sosyal ilişkilerin olmaması veya değişik sosyal ilişkileri bulunmasına rağmen, bu ilişkilerde yakınlığın, içtenliğin ve duygusallığın bulunmaması durumudur. Weiss (1973, 1974) yalnızlığın iki türünden söz etmektedir; duygusal yalnızlık ve sosyal yalnızlık. Duygusal yalnızlık, bir bireyin başka bir kişiyle bir yakınlık ya da bir bağlanma ilişkisinin olmayışından kaynaklanmaktadır. Sosyal yalnızlık ise, bir bireyin sosyal ilişki açısından yoksun olması ile oluşan bir yalnızlık türüdür. Örneğin ölüm, boşanma ya da bir ilişkinin sona ermesi gibi durumlar bir bireyin duygusal olarak kendisini yalnız hissetmesine yol açabilirken, yeni bir şehre taşınmak, üniversiteye başlamak, yeni bir işe girmek gibi durumlarda da birey kendisini sosyal olarak yalnız hissedebilmektedir. Çünkü birey ortak ilgi alanlarını paylaşabileceği, yeni aktivitelere katılabileceği sosyal bir ilişki açısından yoksundur.

Williams ise (1983) yalnızlığı "insanların kişilerarası ilişkilerinde yakınlığa ihtiyaç duymaları ancak arzu edilen yakın ilişkileri kuramamalarının acı dolu farkındalığıdır" şeklinde tanımlamaktadır.

Pepleu ve Perlman'a (1984) göre ise yalnızlık bireyin var olan sosyal ilişkileri ile arzuladığı sosyal ilişkileri arasındaki farklılık sonucu yaşanan hoş olmayan bir duygu durumudur.

Sullivan'a (1953) göre ise yalnızlık; insanın ona gereksinimi olan kişilerarası yakınlık karşılanmadığı zaman ortaya çıkan; hoş olmayan ve kurtulmak için bireyin her şeyi yapabileceği güdüleyici bir yaşantıdır. Ona göre, ergenlik döneminde, birey diğer insanlarla yakın ilişkilere başlamakta, iç dünyasını paylaşabileceği arkadaşlar edinmekte ve toplumsal bir birey olmanın görev ve sorumluluklarını üstlenmektedir. Eğer kişi bu dönemlerde yakın ilişkiler kuramazsa, büyük bir umutsuzluğa yalnızlığa düşmektedir.

Yalnızlık, özellikle bireyin istediği ilişkileri kurmada kendini kişisel olarak yetersiz hissettiğinde ortaya çıkan ve arzu edilen kişiler arası ilişkiler ile bireyin sahip olduğu kişiler arası ilişkiler arasında fark yaşandığında hissedilen bir durumdur (De Jong Gievel, 1998).

Yalnızlık insandan insana değişen bir duygudur. Yalnızlık ile tek başına olma kavramları zaman zaman eş anlamlı olarak birbirlerinin yerine kullanılmakla beraber aslında bu iki kavram birbirlerinden farklı anlamlar içermektedirler. Yalnızlık bireye acı veren, istenmeyen bir durum iken tek başına olmak kimi insanlar tarafından tercih edilebilen bir

durumdur. Nitekim kimi yaratıcı bireyler yapıtlarını sadece tek başına olduklarında çıkarabilirler (Geçtan, 2005).

Yalnızlık, çağın getirdiği hızlı değişimle insanları son yıllarda en çok korkutan sorunlardan biri olmuştur. Hızlı, hareketli yaşam koşulları ve değişimler insanların dengesini zorlamakta; beraberinde güvensizliği, yabancılaşmayı, ilişkilerde yüzeyselliği getirmekte olup, giderek insanların kendi kendilerine olmaları ağırlık kazanmakta, sosyal çevreleri sınırlanmakta, birbirle-rine zaman ayırma ve bunun gerekliliği göz ardı edilmektedir. Tüm bu sorunlar, insanlarla ilişkilerin bozulmasına, aile içi ilişkilerden arkadaş, akraba, çalışma yaşamı, hasta-sağlık ekibi ilişkilerine kadar yansımaktadır (Alkan ve Sezgin, 1998).

Rokach ve Brock (1996). yalnızlığın nedenlerini “ilişki kurma yetersizliği” “travmatik yaşantılar”ve “Kişilik ve gelişimsel değişkenler” çatısı altında toplamaktadır.

Brehm ve Kassin, Fein (2002) kendilerini yalnız hisseden insanların ortak özelliklerini de şöyle sıralamıştır:

- Düşük benlik saygısı
- Başkalarını olumsuz değerlendirme
- Başkalarından olumsuz değerlendirme beklentisi içinde olma
- Düşüncelerine olan güvensizlik
- Çekingenlik
- Sosyal tepkide bulunamama
- Sosyal duyarsızlık
- Karşı cinsten partner ile sıkı ilişki kurmadan kaçınma.

İnsanların yaşadıkları yalnızlığın sebebi, insanlarla ilişki kurmalarını sağlayacak sosyal beceri eksikliği ile birlikte kendi durumlarına ilişkin yaptıkları olumsuz yüklemelerdir (çirkinim, yakışıklı değilim, onlar benden gıcık alıyor gibi) ve bunun sonucunda benimsedikleri edilgen rollerdir. Eğer kişilere bu rollerin farkındalığına varılması sağlanırsa ve sosyal beceri eğitimi ile desteklenirse yalnızlığa yüklediği anlam değiştirilebilir.

2.3.1. Yalnızlığın Boyutları

2.3.1.1. Derin Yalnızlık

Çevreyle ilişkilerin tamamen kesildiği depresyonla birlikte bulunan ve depresyonun diğer belirgin özelliklerinin de bulunduğu bir yalnızlık çeşididir. Adı üstünde, derin ve acı veren bir yalnızlıktır. İlerleyen safhalarında depresyonun ağırlaşması ve yalnızlığın giderek daha da ilerlemesiyle insan yaşamın tüm zevklerinden tamamen kopar. Artık yaşamın onun için hiçbir

anlamı kalmamıştır. Yorgunluk, halsizlik, karar verememe, unutkanlık, çaresizlik ve intihar düşünceleri vardır. Önlem alınmayan durumlarda insan intihar ederek yaşamına son vermeyi isteyecektir. Bu durumu yaşayan insanın acilen psikiyatrik yardım alması gerekir (Yıdırım, 2002).

2.3.1.2. Sosyal Durum Yalnızlığı

İnsan kendisini yaşadığı toplum içinde yalnız hissetmeye başlamıştır. Sosyal yönden tüm etkinliklerden uzaklaşmış ve aynı zamanda içinde yaşamış olduğu topluma yabancılaşmıştır. Kalabalıklar sıkıcı bir hale gelmiştir. İnsanların içine girerek topluca yapılmakta olan bütün etkinlikler anlamsızlaşmıştır. Bir organizasyon içine girerek görev almak son derece zordur. Bir bütünün parçası olup topluluk hâlinde çaba gösterilmesi gereken etkinliklerde bulunmak istemez.

Yabancı bir ülkede öğrenci olan bir gencin yalnızlığı, gidilen ve hiçbir tanıdığı bulunmadığı şehirde hissedilen yalnızlık, sosyal durum yalnızlığıdır. İçine yeni girilen bir dernek ya da sosyal hizmet kurumunda bile başlangıçta bu yalnızlığı yaşamak normal kabul edilebilir; fakat bu durumun uzun sürmesi ve uyum sorunlarıyla karşılaşılması durumunda "sosyal durum yalnızlığı" akla gelmelidir (Yahyaoglu, 2007).

2.3.1.3. Duygusal Yalnızlık

İnsanın ruhsal dünyasındaki beklentilere yanıt alamaması üzerine yaşadığı yalnızlıktır. İnsanın sevgisine, beklentilerine, değerlerine, istediği ve hak ettiğine inandığı ölçüde yanıt alamaması üzerine yaşadığı yalnızlıktır. Karşılaştığı muamele onu hayal kırıklığına uğratmış, bu hayal kırıklığı ruhsal dünyasına zarar vermiştir. Bu durumda çevre koşulları normaldir ve insanın beden olarak sağlığı da yerindedir. Kısa sürede geçebilir ya da kronik bir hâle dönüşerek bir hastalık tablosu meydana getirebilir. Kişinin yaşadığı hayal kırıklığının seviyesine, süresine ve hayal kırıklığına duyulan dirence göre sonuçlan değişir (Yahyaoglu, 2007).

2.3.1.4. Gizli Yalnızlık

İnsana dışarıdan bakıldığında hiçbir sorunu yokmuş gibi görülür. Yaşadığı ciddi üzüntülerden sonra ortaya çıkar. Bu üzüntüler dışarıya yansıtılmamıştır. "Her üzüntümü ya da sinirimi içime atıyorum" diyenlerin yaşadığı yalnızlıktır. Bu yalnızlık, olaylara ya da kişilere, daha geniş bir ifadeyle hayata bakış açısının değiştirilmemesi durumunda derin yalnızlığa doğru insanı sürüklemeye potansiyeline sahiptir. Haksızlıklar karşısında susarak tepkisini ifade edemeyenlerin yaşadığı yalnızlıktır (Yahyaoglu, 2007).

2.3.1.5. Triad Yalnızlık

Depresyon ve korkuyla karışık bir yalnızlıktır. İnsanın yaşadığı bu yalnızlık, karmakarışık duygular içinde gerçekleşebilir. Çökkünlük ya da birdenbire parlayan ve bir

kaşık suda fırtınalar koparan bir ruh yapısı vardır. Böylelikle sürekli insanın ruh durumundaki dalgalanmalar onu yalnızlığa doğru çekmeye devam eder. Kısır döngü gibi, içine girildiğinde çıkmanın da gerçekten zor olduğu bir yalnızlıktır. Profesyonel anlamda yardım almak gerekir. İnsanın kendi başına bu durumdan kurtulabilmesi neredeyse imkânsız gibidir. Psikoterapi desteğiyle birlikte ilaç kullanması gerekir (Yıldırım, 2002).

2.3.2. Yalnızlığı Açıklayan Kuramlar

2.3.2.1. Bilişsel Yaklaşım

Yalnızlık olgusunun duygusal ve davranışsal öğelerinin varlığını reddetmeyen bilişsel yaklaşım, daha çok bilişsel süreçlere yani bireyin kendisini ve sosyal ilişkilerini nasıl algıladığına ve değerlendirdiğine odaklanılır. Buna göre, yalnızlığın bireyin sosyal ilişkilerindeki algıladığı doyumsuzluktan kaynak-landığı ifade edilir. Yaşanan yalnızlığın düzeyi, bireyin belirlediği ölçütlere göre ortaya çıkmaktadır. Bireyin sosyal ilişkilerinin değerlendirmeleri, geçmiş yaşantısından ve başkalarının deneyimlerinden etkilenir. Bilişsel yaklaşıma göre, bu öznel değerlendirmeler, gerçek dışı olabilmektedir. Bireyler yalnızlıklarına ve kişilerarası başarısızlıklarına ilişkin olumsuz yüklemelerde bulunabilmekte ve bu durumu değişmez olarak algılayabilmektedirler (Perlman ve Peplau 1982).

2.3.2.2. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım

Young (1982) yalnızlığı kronik, durumsal ve geçici yalnızlık olmak üzere üç alt boyutta incelemiştir. Young, bireyin diğerleri ile ilişki kurabilmeleri konusundaki becerilerinde uzun dönemli davranışsal ve bilişsel eksikliklerle sonuçlanan izolasyon duygusunu kronik yalnızlık olarak tanımlamıştır. Durumsal yalnızlık, bireyin sosyal ilişki içerisinde olduğu yakın arkadaşlarından ayrılması ile sonuçlanmaktadır. Her iki tip yalnızlıkta da arkadaşsızlığın ve diğer insanlar tarafından sevilmezliğin görüldüğü belirlenmiştir. Geçici yalnızlık ise, bireylerin farklı zamanlarda yaşadıkları kısa süreli yalnızlık duygusudur.

Young (1982) bilişsel-davranışçı yaklaşım çerçevesinde yalnızlığa sebep olabilecek etmen-ler incelendiğinde geçmiş yaşamda travma etkisi yapabilecek düzeyde bir arkadaş grubu ya da topluluktan dışlanma, bireyin iletişim ve çatışma çözme becerilerinin zayıf olması sonucu toplumsal ilişkilerinin yetersiz olması ve bireyde yerleşik olan bilişsel çarpıtmalar sayılabilmektedir. Yalnızlık duygusuna neden olabilecek tipik bilişsel çarpıtmalar incelendiğinde (sevilmeyecek biriyim, çirkinim, beceriksizim) şeklinde oluşan bilişsel çarpıtmalar ve bu çarpıtmaların oluşumunda etkili olabilecek tek başına olmaktan hoşlanmama, düşük benlik kavramı, sosyal kaygı, sosyal uyumsuzluk, güvensizlik, otomatik

düşünceler (duyguları paylaşmada sınır koymak gerektiğine inanma, cinsel kaygı, incinme korkusu ile yakınlığı reddetme, duygusal bağlanma ile ilgili kaygı, pasiflik ve gerçekçi olmayan beklentiler gibi) bulunmaktadır.

2.3.2.3. Etkileşim Kuramı

Etkileşim ve iletişim kuramının öncülerinden biri olan Weiss'e göre (1974) bireylerin ihtiyaç duyduğu en önemli sosyal gereklilikler, bağlanma ve sosyal bütünleşmedir çünkü sosyal gerekliliklerin herhangi birindeki bir yetersizlik farklı türde strese yol açmaktadır. Örneğin, bağlanmadaki yetersizlikler duygusal yalnızlığa yol açmakta ve sosyal bütünleşmedeki yetersizlikler de sosyal yalnızlığa yol açmaktadır. Ayrıca yine Weiss'e (1973) göre duygusal yalnızlık bireylerde kaygı, izolasyon, en küçük imalara karşı bile aşırı duyarlılık gösterme, sabit fikirlilik ve anlamsız korku gibi duygulara yol açarken, sosyal yalnızlık ise bireylerde sıkıntı, amaçsızlık, depresyon, alkolizm ve marjinalliğe yol açmaktadır (Di Tommaso ve Spinner, 1997).

Weiss'e (1974) göre, farklı tarzda ilişkiler farklı tarzda sosyal gerekliliğe (social provisions) yol açmaktadır, bunlar da bireyleri bazı koşulların altına sokmaktadır. Weiss'e göre, altı tane sosyal gereklilik bulunmaktadır, bunlar; 1) bağlanma, bireye ilişkilerinde korunma ve güvenlik duygularını sağlamaktadır, örnek vermek gerekirse, bağlanma romantik eş/partner tarafından sağlanmaktadır; 2) sosyal bütünleşme, bireye ilgi ve meraklarını paylaşmak için bir ilişki ağı sağlamaktadır, örneğin sosyal bütünleşme bireyin kurduğu arkadaşlıklar tarafından sağlanmaktadır; 3) güvenilir bağılıklar, bireyin herhangi bir koşulda güvenilir ilişkilere sahip olmasını sağlamaktadır, örneğin güvenilir bağılıklar yakın aile üyeleri tarafından sağlanmaktadır; 4) rehberlik etmek, bireye ilişkilerinde güvenilir ve otoriter kişilerin tavsiye vermesi ve yardım etmesini sağlamaktadır, örneğin rehberlik etme, öğretmenler, ailedeki önemli kişiler, danışmanlar ya da akıl hocaları tarafından sağlanmaktadır; 5) büyütme fırsatı, bireye ilişkilerinde başkalarının iyiliğini sağlama sorumluluğunu sağlamaktadır, örneğin büyütme fırsatı çocuklar tarafından sağlanmaktadır; 6) değerine ilişkin güven verme, bireyin ilişkilerinde kendi yetenek ve becerilerinin başkaları tarafından kabul edildiğine ilişkin güven sağlamaktadır, örneğin kendi değerine güvenme, bireyin çalışma arkadaşları tarafından sağlanmaktadır (Russell, Cutrona, Rose, Yurko, 1984).

2.3.2.4. Psikodinamik Yaklaşım

Zilboorg 1938'de yalnızlığın bilinen ilk psikolojik analizini yayınlamıştır. Yazar, yalnızlıkla tek başına olmayı birbirinden ayırmış, tek başına olmanın normal ve spesifik birini kaybetmekten kaynaklanan geçici bir ruh durumu olduğunu, ancak yalnızlığın, yaşamda daha inatçı ve baskın kalbi kemiren bir kurt gibi olduğunu belirtmiştir. Zilboorg'a göre yalnızlık, narsizmin, megaloman-yanın ve düşmanlığın temel özelliklerini yansıtır. Yalnız birey, kişisel çocukça duygularını korur ve başkalarının kendisini övmesini ister. Ayrıca nadiren başkalarına ya da kendine karşı açık kalpli davranır (Perlman ve Peplau, 1982).

Fromm sevgiyi geliştirememiş bireylerin, yalnızlık ve önemsizlik duyguları yaşayacağını ve bu duygularla başa çıkma için çeşitli mekanizmaların kullanıldığını belirtmektedir (Akt.Geçtan, 1999).

Sullivan yetişkinlikteki yalnızlığın köklerini çocuklukta görmüştür. Sullivan, insanların ilişkilerinde yakınlık kurma ihtiyacının altını çizmektedir. Bu ihtiyaç, İlk olarak, bebeğin dokunma ihtiyacı ile başlayıp, ilk ergenlik döneminde yakın bir arkadaş edinme şekline dönüşür. Sullivan, çocukluk döneminde anne babası ile hatalı etkileşimden dolayı sosyal becerileri olmayan gençlerin arkadaşlık ilişkilerinde yakınlık ihtiyacını tatmin etmeye çalıştığını ve güçlükler yaşadığını belirtmiştir. Sosyal beceri yetersizliği yalnızlığa neden olmakta ve en olumsuz haliyle ergenlikten başlayarak önem kazanmaktadır (Perlman ve Peplau, 1998).

Fromm-Reicmann, Sullivan'ın yalnızlık teorisini kabul edip; yetişkinlikteki yalnızlığın sebebinin çocuklukta yaşanan deneyimlerden oluştuğunu savunur. Yaratıcı bireylerin yalnız kalmaya ihtiyaçları olduğu; ancak, yalnız kalabildikleri sürece kendi ruhsal yapılarının üzerine eğilerek, iç dünyalarının zenginliklerine inerek müzik, edebiyat, güzel sanatlar alanlarında ya da teknolojik ve bilimsel yenilikler ortaya çıkarabildiklerini öne sürerler (Perlman ve Peplau, 1982).

Horney (1998)'e göre; çocuk, farklı yönlere çevrili davranışları ile insanlara karşı çıkar, yaklaşır veya uzaklaşır. Sevildiğini ve kabul edildiğini hissederse, kendisiyle başbaşa kalabilir fakat yalnızlık hissetmez. Diğer insanların desteğine güvenebileceğini, bıraktığı yerde bulabileceğini bilmektedir. Fakat kendisini reddedilmiş hissediyorsa, güvenlik sağlamak amacıyla davranışlarının sadece yönünü değil niteliğini de değiştirir. Diğer insanlara güvenmediğinden ve destek alamadığı için yalnızlık ve çaresizlik yaşar.

Psikodinamik kuramcılarının yalnızlıkla ilgili çalışmalarının büyük bir bölümü klinik

ortamlara dayanır. Bu yüzden de yalnızlığı patolojik olarak görme eğilimindedirler.

2.3.2.5. Rogers'ın Fenemolojik Yaklaşımı

Rogers, yalnızlığı zayıf uyumun bir göstergesi olarak görür. Toplum bireyin davranışlarını sınırlandırmış ve sosyal olarak onaylanan bir yola sokmuştur. Bu da bireyin gerçek ve başkalarına gösterdiği benliğinin birbirinden farklı olmasına yol açmıştır. Rogers yalnızlığın en yaygın nedenini, bireyin bu gizli yanının açığa çıkması durumunda hiç kimsenin bu gizli yanına özen göstermeye-ceğine ve anlamayacağına ilişkin sahip olduğu inancı olarak ele almaktadır. Bireyin sevimsiz biri olduğuna ve reddedileceğine ilişkin bu kanısı, kendisi ile ilgili gerçekleri diğerleri ile paylaşmasını engellemekte ve sonuçta yalnızlık yaşamaktadır.

2.3.2.6. Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu kuramcılar yalnızlığın evrensel bir duygu olduğunu, hemen hemen bütün insanla-rın hayatlarının bazı dönemlerinde bu duyguyu yaşadıklarını ifade eder. Varoluşçulara göre insan, doğası gereği yalnız olduğu için eninde sonunda yalnız kalacaktır. Bireyin kendisini özgür, bağımsız kılabilmesi için diğerlerinden ayrılabilmeyi başarması gerektiği için varoluşçu yaklaşım açısından yalnızlık olumlu bir yaşantı olarak değerlendirilmektedir. Genel anlamda yalnızlığın kökeninde ne olduğu ile ilgilenmezler, çünkü yalnızlık varoluşun, özün bir gerçeğidir. Benzer şekilde, yalnızlık duygusunu artıran ya da azaltan öğelerin ne olduğunu da sorgulamazlar (Perlman ve Peplau, 1982).

Varoluşçu yaklaşıma göre, hiçbir ilişki yalıtımı yok edemez. Herbirimiz varoluşta yalnızız. Hiç kimse, bizim düşüncelerimizi duygularımızı yaşayamaz. Ancak yalnızlık o şekilde paylaşıla-bilir ki, sevgi yalıtım acısını telafi eder. İlişkiler temel ve evrensel yalıtımı hafifletmektedirler. Eğer varoluştaki yalıtılmış durumumuzu kabul edebilir ve kararlılıkla yüzleşebilirsek başkalarına sevgiyle yönelebiliriz. Diğer taraftan eğer, yalnızlık uçurumu önünde korkunun etkisi altında kalırsak başka-larına uzanamayız. Bu durumda ilişkimiz kesinlikle gerçek bir ilişki olmayacak, yerinden çıkmış, ters giden, çarpıtılmış bir şey olacaktır (Yalom, 1999).

2.3.3. Türkiye’de Yalnızlık ile ilgili Yapılan Araştırmalar

Demir (1990) Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilerden, akademik yönden başarısız olanların başarılılardan, serbest zamanını tek başına geçirenlerin başkalarıyla geçirenlerden, aylık gelirini sosyal etkinlikler için yeterli görmeyenlerin görenlerden. çevresinden sosyal destek almayanların alanlardan, yakın arkadaş sayısı az olanların fazla olanlardan, yeni sosyal ilişki kurmaya isteksiz olanların isteklilerden, sosyal becerilerini yetersiz görenlerin yeterli görenlerden, sorunlarını kimseye açmayanların sorunlarını başkalarına açanlardan, anneyle babayla karşı cinsle ilişkilerden memnun olmayanların bu ilişkilerden memnun olanlardan, daha yoğun yalnızlık duygusu yaşadıkları bulunmuştur.

Tarhan (1996) araştırmasında ortaokul öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile sosyometrik statü, cinsiyet akademik başarı, okul türü ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 6., 7. ve 8.sınıf olmak üzere toplam 370 öğrenci ile çalışmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin yalnızlık düzeyinde sosyometrik statünün önemli ölçüde etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buna göre yalnızlık düzeyi en yüksek grubun reddedilmişler olduğu, tartışmalı grubun ise popüler ve ihmal edilmiş gruptan anlamlı ölçüde farklı olduğu bulunmuştur.

Gümüş’ün (2000) araştırması, üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yalnızlık ve beden imgesi doyum düzeylerinin sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisinin olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırma, 1998-1999 öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi 'nde okuyan 1. sınıf öğrencilerinden 190 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yalnızlık ve beden imgesi doyum düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yani yalnızlık düzey puanları düşük olanların beden imgesi doyum oranları yüksek ve sosyal kaygı puanları düşük çıkmıştır.

Kavlak ve Saruhan’ın (2002) araştırması infertil kadınların yalnızlık düzeyinin belirlenmesi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak planlanmıştır Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dalı, İnfertilite polikliniğinde 1 Ağustos -31 Aralık 1998 tarihleri arasında yürütülmüştür Çalışma kapsamına 150 infertil kadın alınmıştır. Araştırma sonuca göre infertil kadınların yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir İnfertil kadınların yaşadıkları yalnızlık düzeyini, sosyal destek eğitim durumları, çalışma durumları, sosyal güvence durumları, gelir durumları, evlilik sayısı, infertilite süresi ve psikolojik desteğe ihtiyacı olma durumlarının etkilediği istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur.

Duy’un (2003) çalışmasının amacı, bilişsel-davranışçı terapi yaklaşımına dayalı grupla

psikolojik danışma yaşantısının, üniversite öğrencilerinin yaşadığı yalnızlık ve sahip oldukları fonksiyonel olmayan tutumlarının düzeyini azaltmadaki etkililiğini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesinin Psikolojik danışmanlık ve Rehberlik programına ve Sınıf Öğretmenliği programına 2000-2001 eğitim döneminde devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; bilişsel-davranışçı terapi yaklaşımına dayalı grupla psikolojik danışma yaşantısının, üniversite öğrencilerinin yaşadığı yalnızlık ve sahip oldukları fonksiyonel olmayan tutumlarının düzeyini azalttığı görülmüştür.

Öksüz'in (2004) araştırması, duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine etkisini araştırmak amacıyla, 2002-2003 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği anabilim dalına devam eden öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın deseni, ön-test, son-test, deney ve kontrol grup desendir ve 22 öğrenci deney, 22 öğrenci de kontrol grubuna alınmıştır. Genel olarak, "duyguların açılması eğitimi" alan üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin düşmesini sağlayarak öğrencilerin gelişimine olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Kılınç ve Sevim'in (2005) çalışmasında; kız ve erkek lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine göre kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının farklılığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara merkez liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem, Ankara il merkezinde bulunan ve her bir sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden Tuzluçayır Lisesi, İncirli Lisesi ve Ayrancı liselerinin 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma grubu, 263'ü kız ve 166'sı erkek olmak üzere toplam 429 öğrenciden oluşmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Öğrencilerin yakınlıktan kaçınma çarpıtmalarının yalnızlık düzeylerine ve cinsiyetlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi boyutunda ise yalnızlık düzeyleri ve cinsiyete göre farklılık bulunamamıştır. Son olarak kız öğrencilerin ve beklentilerin tersine yalnız olmayan bireylerin daha çok zihin okuma çarpıtmasına sahip oldukları belirlenmiştir.

Çeçen'in (2006) yapmış olduğu araştırmanın amacı araştırmaya üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini Çukurova Üniversitesi, örneklemini ise Çukurova Üniversitesinde 2005-2006 yılında farklı fakültelerde (Eğitim, Mühendislik, İdari Bilimler Fen Edebiyat) öğrenim gören toplam 521 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet ana etkisine göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin

farklılaşmadığını, kız ve erkek öğrencilerin birbirine benzer düzeyde yalnızlık ve sosyal destek algılarının olduğunu göstermektedir. Ana-baba tutumları ana etkisine göre ise yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Ebeveynlerini demokratik algılayan ebeveynlerin çocuklarının kendilerini daha az yalnız hissettikleri ve daha fazla arkadaşlarından ve aielelerinden sosyal destek aldıklarını algıladıkları görülmektedir. Yani araştırma sonuçları cinsiyet ana etkisine göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin farklılaşmadığını, algılanmış ebeveyn tutumlarına göre ise yalnızlık ve algılanmış sosyal destek düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir.

Çeçen (2007) üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla duygusal yalnızlık yaşadıklarını bunun yanısıra düşük yaşam doyumuna sahip öğrencilerin yüksek yaşam doyumuna sahip öğrencilere göre daha fazla duygusal yalnızlık yaşadıkları belirlenmiştir.

Koçak'ın (2008) çalışmasındaki amaç ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının (Öfke içe, öfke dışı, öfke kontrol) incelenmesidir. Araştırmanın sonucuna göre yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanlar ile benlik saygısı ölçeği ve öfke kontrolü alt ölçek puanları arasında negatif ilişkiler olduğu gözlenirken, yalnızlık ve sürekli öfke, yalnızlık ve öfke içe, yalnızlık ve öfke dışı alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında ise pozitif ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Yalnızlığı en çok yordayan bağımsız değişkenin benlik saygısı olduğu, bunu sırasıyla öfke içe ve öfke kontrolü değişkenlerinin izlediği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yalnızlığın sürekli öfke ve öfke dışı değişkenleri ile de ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin yalnızlığı yordayacak kadar anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

İmamoğlu (2008). çalışmasında genç yetişkinlerin kişilerarası ilişkilerini cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algıları açısından incelemiştir. Sonuçlar kişilerarası bağlılık, empati, başkalarına güven ve duygu kontrolü puanlarının, bireylerin algıladıkları yalnızlık düzeylerine göre farklılaştığını göstermektedir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların yalnızlık düzeyi arttıkça, kişilerarası bağlılık puanlarının da arttığını görülmektedir. Ayrıca bulgular algılanan yalnızlık düzeyi ile empati arasında ters yönde bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada algılanan yalnızlık düzeyi arttıkça, başkalarına güvenin ve duygu kontrolünün azaldığı bulunmuştur.

Özen (2009) Erzurum, Erzincan ve Ankara illerindeki üniversitelerde öğrenim gören 717 ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada sanal sohbetin

yalnızlık ile ilişkisi araştırmıştır. Araştırmada hem internet kullanımının bireyleri yalnızlığa sevk ettiği hem de yalnız hissetmenin Internet'e yönelttiği sonucuna varılmıştır.

Özkürkçügil (2009) çalışmasında çalışmada cezaevinde yatan mahkumlarda yalnızlık düzeyleri ve sosyodemografik özellikler incelenmiş, yalnızlığın sosyal işlevsellik ve depresyon ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonucuna göre kadınlarda, 60 yaş üzerindeki kişilerde, daha önce tek başına yaşayanlarda, aile ve arkadaşları ziyarete gelmeyenlerde, insanlara yönelik suç İşleyenlerde, geçmişte suç öyküsü olanlarda ve depresyon ölçeğinden yüksek puan alanlarda yalnızlık ortalamasının yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi, cezaevinde geçen süre ve işlenen suçun cinsi ile yalnızlık düzeyleri arasında ilişki olmadığı, intihar girişimi olmayan ve uğraşı etkinliklerine katılan kişilerde ise yalnızlık ortalamasının düşük olduğu belirlenmiştir.

Halat'ın (2009) araştırmasının amacı, evli çiftlerin nedensel ve sorumluluk yüklemeleri, bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerini yatırım modeli bağlamında incelemektir. Bu araştırmanın diğer bir amacı da, evli kadın ve erkeklerin incelenen bu değişkenler açısından cinsiyet farklılıklarının bulunup bulunmadığını araştırmaktır. Bu amaçları incelemek için, 131 evli çift (131 kadın, 131 erkek) örneklem alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, korkulu bağlanma boyutunda ve duygusal ve sosyal yalnızlık boyutlarında kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuş ancak nedensel ve sorumluluk yüklemeleri açısından cinsiyet farklılıkları bulunamamıştır. Yani evli kadınlar daha fazla korkulu bağlanma yaşarken aynı zamanda duygusal ve sosyal yalnızlık düzey puanları daha yüksek çıkmıştır.

Karaoğlu, Avşaroğlu, Deniz (2009) yaptıkları çalışmanın amacı bir grup üniversite öğrencisinde yalnızlık duygusu ile cinsiyet, yaş ve bazı sosyo-demografik verilerin arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Örneklem olarak, Selçuk Üniversitesinde farklı bölümlerde okuyan 446 öğrenci (244 kız, 202 erkek) alınmıştır. Araştırma bulgularına göre; Erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri kızlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksekti. Diğer sosyo-demografik değişkenler yalnızlık düzeyi üzerine etkili bulunmadığı halde yaşadığı çevreden memnun olma durumu yalnızlık düzeyini olumlu yönde etkilemekteydi.

Turan'ın (2010) yapmış aldığı araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü incelenmiştir. Araştırma grubunu 2008-2009 eğitim öğretim yılında Anadolu Üniversitesinin örgün eğitim veren Eğitim, Mimarlık Mühendislik, Edebiyat, Fen, Güzel Sanatlar, İletişim Bilimleri Fakülteleri ve Yabancı Diller Yüksek Okuluna devam eden 970 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; benlik saygısı ve yalnızlık değişkenlerinin ilişkiler ile ilgili bilişsel çarpıtmada önemli faktörler olduğu,

ancak cinsiyet, yaş ve romantik ilişki yaşama durumunun önemli faktörler olmadığı ortaya çıkmıştır. İlişkilerin yönü incelendiğinde; benlik saygısı düzeyi düştükçe ilişkiler ile ilgili bilişsel çarpıtma düzeyinin önemli bir biçimde arttığı, yalnızlık düzeyi düştükçe ilişkiler ile ilgili bilişsel çarpıtma düzeyinin önemli bir biçimde azaldığı görölmektedir.

2.3.4. Yurtdışında Yalnızlık ile ilgili Yapılan Araştırmalar

Jones, Freeman ve Goswick (1981). Hanley ve arkadaşları (1985). Wittenberg ve Reis (1986). kişilerarası yalnızlık ve spesifik ortamlarındaki kişilerarası algılar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Üniversite öğrencileriyle yapılan araştırma sonuçlarında yalnızlık ile bireyin kendini olumsuz algılaması arasında bir ilişki bulunmuştur. Buna göre yalnız bireyler sadece kendilerini olumsuz olarak algılamamakta, aynı zamanda kendilerini değerlendiren insanları da olumsuz olarak algılamaktadırlar. Aynı zamanda bu çalışmada yalnız bireylerin diğer insanlar tarafından daha az olumlu olarak değerlendirdikleri de bulunmuştur. Örneğin, yalnız erkek öğrenciler diğerleri tarafından lider olarak daha az sıklıkla seçilmiş ve daha az lider statüsünde görülmüşlerdir.

Kirkpatrick-Smith, Rich, Omega (1992) üniversite öğrencilerinde yalnızlık, stres, ümitsizlik, depresyon, intihar düşünceleri arasındaki ilişki incelemiştir. Araştırma bulgularına göre; yalnızlık, stres, ümitsizlik, depresyon, intihar düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani yalnızlık düzeyi arttıkça insanlar daha fazla strese, ümitsizliğe, depresyon girme ve intihara kalkışıyor.

Booth ve Bohnsack'in (1992) üniversite öğrencilerinde mutluluk, yalnızlık ve utangaçlık duyguları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın bulguları yalnızlık ve utangaçlık duyguları arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir.

Neto ve Barros (2000) yapmış olduğu araştırmanın amacı yalnızlığa eşlik eden psikososyal değişkenleri iki farklı kültürde ölçmektir. Yalnızlık duygusu, iyimserlik, sosyal kaygı ve yaşam doyumu ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; iki kültür arasında yalnızlıkla ilgili cinsiyet ve kültüre özgü değişiklik bulunmamıştır. Buna karşılık yalnızlık duygusu yaşayan öğrencilerin çoğunluğunda yaşamlarından memnun olmama ve nörotizm olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, lise öğrencilerinin yalnızlık duyguları üniversite öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur (Moore ve Schultz, 1983).

Pedersen ve Kolslad (2000) yalnızlık duygusu ve alkol kullanma arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmanın bulgularına göre; algılanan yalnızlık duygusu ve sosyal ilişkilerin yetersizliği ile içki içme arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir .

Moore ve Leung (2001). üç kültürlerden (Angolo-Australya, Çin, ve Güney Avrupalı-Avusturya) gelen genç yetişkinlerin romantik inançları, cinsiyet rolleri, sosyal benlik yeterlilikleri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, halen devam eden bir ilişki içinde olmayış, düşük sosyal benlik, romantik ilişkide güvenli olmayan bir ilişki yaşama değişkenlerinin yalnızlık ile anlamlı bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyetin etkisi incelendiğinde, erkeklerin kadınlardan daha fazla yalnızlık

yaşadığı ve düşük kadınsılığın yalnızlığı yordayan bir değişken olduğu sonucu elde edilmiştir. Kültürlerarası farklılıklar Çinliler'in diğer iki kültürden gelenlerden daha fazla yalnız oldukları elde edilen sonuçlar arasındadır.

C'heng ve Furnham' in (2002) yalnızlık ve mutluluğun düzenleyicisi olarak kişilik özellikleri, arkadaşlık ilişkileri ve kendine güveni incelediği araştırmanın bulgularında öğrencilerin yalnızlık ve mutluluk duygulan ile okul başarılarının, kendine güven ve arkadaşlık ilişkilerinin karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini yansıtmaktadır. Kendine güvenen kişilik özelliğine sahip öğrencilerin, sosyal ilişkilerinde de başarılı olduğu gözlenmiştir(Jones, Freemon ve Goswick, 1981; Goswick ve Jones, 1981).

Rotenberg, Keltie, Macdonald, King (2004) tarafından yapılan çalışmada yalnızlık ve güvende olma inancı ve davranışları arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocuklar ile yapılan çalışmada, yalnızlık düzeyi ile güven inancı ve davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Lauder, Kerry, Siobhan (2006) tarafından 18 yaş ve üzerindeki bireylerle yapılan bir çalışmada yalnızlığın; özellikle aile içi şiddete maruz kalan, düşük sosyo-ekonomik şartlara sahip, güçlü bir dini inancı olmayan kişilerde yüksek düzeylerde yaşanan bir duygu durumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lauder, Mummery, Jones, Caperchione (2006) Avustralya'da 1289 erişkin üzerinde yaptıkları çalışmada yalnız bireylerin daha çok sigara içtiğini, vücut kitle indekslerinin daha yüksek olduğunu, daha kilolu ya da obez olduklarını ve bunları değiştirmek için çaba göstermeye de daha az istekli olduklarını göstermişlerdir.

Swami, Chamorro-Premuzic, Sinniah (2007) Malezya'lı tıp fakültesi öğrencilerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin psikolojik olarak daha kötü hissetmesinin yalnızlık ve yaşamından memnun olmamaya, bunun da depresyona yol açtığı bulunmuştur. Yazarlar depresyonla yalnızlık arasında direkt bir bağlantı bulamamışlardır. Benzer şekilde bu çalışmada da yaşadığı yerden memnun olma durumu ile yalnızlık puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Nausheen, Gidron, Gregg, Tissarchondou, Peveler (2007) kalp hastaları üzerinde yalnızlık, stres ve özdeğerlilik arasındaki ilişkiye yönelik araştırmalarında; yalnızlık duygusunun bireyin özdeğerlilik ve kendine yeterlik duygularına zarar vererek stresle başedebilme kapasitesini algılayışını bozduğunu ve sonuçta vücutta stresin yarattığı etkilerin arttığına vurgu yapar. Böylece kardiyovasküler reaktivite artmakta, platelet agregasyonu gibi trombotik süreçler oluşmaktadır.

Buelga, Musitu, Murgui ve Pons (2008) İspanya'da 11- 16 yaş arasında yer alan 1319

öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, ergenlerde saygınlık, yalnızlık, yaşam doyumu ve saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda saygınlık beklentisinin ergenlerin saldırgan davranışları üzerinde doğrudan ve dolaylı bir etkisi olduğu; yalnızlık ve yaşam kalitesininse saldırganlık üzerinde dolaylı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Evren

Araştırmanın evrenini Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılında farklı fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmuştur.

3.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi (369) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi (141). Edebiyat Fakültesi (106). İ.İ.B.F. (137). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi (357). Sağlık Bilimleri Fakültesi (39). toplamda 1149 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem alınanların 537'si erkek, 612'si kızdır.

Tablo 3.1. Örneklemle ilgili Sosyo-Demografik Bilgiler

Demografik Değişken	Faktör	Kişi sayısı
Cinsiyet	Erkek	537
	Kız	612
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	205
	Okur-yazar	192
	İlkokul	424
	Ortaokul	100
	Lise	176
	Üniversite	42
Baba Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	28
	Okur-yazar	81
	İlkokul	339
	Ortaokul	144
	Lise	299
	Üniversite	232

Tablo 3.1.'in devamı

Sınıf	1	361
	2	272
	3	287
	4	229
Fakülte	Ağrı İ.Ç.Ü. Eğitim	369
	Atatürk Ü. Fen	141
	Atatürk Ü. Edebiyat	106
	Atatürk Ü. İ.İ.B.	137
	Atatürk Ü.K.K. Eğitim	357
	Atatürk Ü. Sağlık Bilimleri	39
Aile gelir	800 TL ve Altı	409
	801-1600 TL	478
	1601 TL ve üstü	262
Anne tutum	İlgisiz	42
	Otoriter	124
	Demokratik	420
	Koruyucu	489
	Mükemmeliyetçi	64
Baba tutum	İlgisiz	62
	Otoriter	265
	Demokratik	388
	Koruyucu	324
	Mükemmeliyetçi	84

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu kısımda araştırmada kullanılan Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, UCLA (yalnızlık) ölçeği ve kişisel bilgi formu hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.1. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Bireylerin reddedilme duyarlılığı düzeylerini belirlemek için Downey ve Feldman (1996) tarafından geliştirilmiş 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Varsayıma dayalı 18 madde muhtemel reddedilme durumlarına ilişkin olarak genç yetişkinlerin kişilerarası durumlarını temsil eden durum-lardan seçilmiştir. Varsayıma dayalı durumlar için verilen cevaplar iki boyutta çeşitlenmiştir; a) sonuca ilişkin kaygı ve endişenin derecesi, b) kabul ya da reddedilme beklentileri. Reddedilme duyarlılığı ölçeği bireylerin her bir durumun sonucuna ilişkin endişe ya da kaygılarının derecelerini göstermelerini gerektiren likert tipi bir ölçektir; 18 maddenin 17'sinin faktör yükü .40 dan büyüktür ve tüm maddelerin faktör yükü .30 dan büyüktür. Reddedilme duyarlılığı ölçeği yüksek iç tutarlık gösterir ($\alpha = .81$).

3.3.1.1. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Puanlaması

Ölçekte belirtilen durumun sonucuna ilişkin endişe ya da kaygılar (1) hiç endişelendirmez, (6) çok endişelendirir puan sıralamasıyla derecelendirilmiştir. Birey ne kadar az puan alırsa reddedilme duyarlılığı o kadar azdır. Bireyin ölçekten aldığı puan artarsa reddedilme duyarlılığı da artıyor demektir. Ölçekte 18 maddeden alınan toplam puanlamada 18-40 arası düşük reddedilme duyarlılığı, 41-61 arası normal reddedilme duyarlılığı, 61-108 arası yüksek reddedilme duyarlılığıdır diye söylenebilir.

3.3.1.2. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Güvenirliği

Ayrıca reddedilme duyarlılığı ölçeği yüksek test-tekrar test güvenirliliği gösterir, ilk uygulamadan 3 hafta sonrası için kısa süreli test-tekrar test güvenirlilik çalışmasında zaman 1 ve zaman 2 arasındaki korelasyon puanları ($n = 104$) .83 ($p < .001$) ve ilk uygulamadan 4 ay sonrası için korelasyon .78 ($p < .001$) dir. SCL-90'nın Kişilerarası Duyarlılık alt ölçeği ile ($n = 310$) .48; Sosyal Kaçınma ve Stres Ölçeği ile ($n = 295$) .41 ve Beck Depresyon Ölçeği kriter olarak kullanıldığında ($n = 303$) korelasyon katsayısı .35 olarak bulunmuştur. İlk kez bu araştırma için kullanılan ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları araştırmacı tarafından yapılmış, ölçeğin genel güvenirlilik katsayısının .81 olduğu görülmüştür.

3.3.1.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Geçerliliği

18 maddenin 17'sinin faktör yükü .40 dan büyüktür ve tüm maddelerin faktör yükü .30 dan büyüktür. Reddedilme duyarlılığı ölçeği yüksek iç tutarlık gösterir (Crobach alfa = .81).

3.3.2. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri

Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri, orijinali 1967 yılında Coopersmith tarafından geliştirilen ve Türkiye de geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Aksoy, (1992); Pişkin (1997) tarafından yapılan 25 maddelik “Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri” kısa formu kullanılarak değerlendirilmiştir. Coopersmith tarafından geliştirilen bu ölçek, benlik saygısı ile ilgili kendini küçümseme, liderlik-popülerlik, anne-baba-aile, atılganlık ve kaygı gibi faktörleri kapsayan 25 maddeden oluşmaktadır.

3.3.2.1. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Puanlaması

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri 25 maddeden oluşan bir ölçektir. Bireylerden ölçekte yer alan ifadelere “Evet” veya “Hayır” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmektedir. Bireyler ölçekteki bazı maddeler için “Evet” i işaretlediklerinde bazı maddeler için ise “Hayır” işaretlediklerinde puan almaktadırlar. Puanlamaya giren maddeler işaretlendiğinde 4 (Dört). diğerlerine ise 0 (Sıfır) puan verilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 0’dır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireylerin benlik saygıları da yükselmektedir.

3.3.2.2. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Güvenirliği

Güvenirlik çalışmasında Coopersmith aracın test-tekrar test güvenirlik katsayısını beş hafta arayla uygulaması sonucunda .88, üç yıl arayla uygulaması sonucunda ise .70 bulmuştur. Yine Coopersmith aracın Kuder Richardson güvenirlik katsayısını kızlar için .91, erkekler için .80 olarak bulmuştur (Coopersmith 1967; Pişkin, 1997).

Türkiye’de yapılan güvenirlik çalışmalarında Pişkin (1997) envanterin kısa formunun KR-20 sonucunda elde edilen güvenirlik katsayısını .76 olarak bulmuştur.

3.3.2.3. Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Geçerliliği

Ölçeğin geçerlik çalışmasında Crobach alfa katsayısı. 86, benzer ölçekler geçerliği ise .60 olarak bulunmuştur (Coopersmith 1967; Pişkin, 1997).

3.3.3. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, orijinali 1978 yılında Russel, Peplau ve Ferguson tarafından geliştirilen ve Demir (1989) tarafından Türkçeye uyarlanan 20 maddelik “UCLA Yalnızlık Ölçeği” (University of California Los Angeles Loneliness Scale) kullanılarak değerlendirilmiştir.

3.3.3.1. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Puanlaması

UCLA yalnızlık ölçeği 10’u düz, 10’u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bireylerden maddelerde yer alan durumları ne sıklıkla yaşadıklarını dördümlü Likert tipi ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Ölçek olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddelere, “hiç yaşamam” 4, “nadiren yaşarım” 3, “bazen yaşarım” 2, “sık sık yaşarım” 1 puan; olumsuz ifadeleri içeren maddelere ise bunun tam tersi olarak, “hiç yaşamam” 1, “nadiren yaşarım” 2, “bazen yaşarım” 3, “sık sık yaşarım” 4 puan verilerek puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20 dir. Ölçekten alınan puan arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır (Demir, 1989).

3.3.3.2. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Güvenirliği

Ölçeğın güvenirlık çalışmasında ilk form ile 1980’de gözden geçirilen form arasında .91 korelasyon bulunmuştur. İç tutarlık katsayısı ise .94 olarak bulunmuştur.

Ölçeğın güvenirliliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı 96, beş hafta arayla uygulanan test-tekrar test yöntemi elde edilen korelasyon katsayısı ise .94 olarak bulunmuştur.

3.3.3.3. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerliliği

Türkiyede, Demir (1989) tarafından benzer ölçekler geçerlik yöntemi ile UCLA yalnızlık Ölçeğinin geçerlik çalışması yapılmıştır. Benzer ölçek olarak Aydın ve Demir (1988) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Depresyon Ölçeğinin Sosyal İçedönüklük alt ölçeğii ile UCLA yalnızlık Ölçeğinin geçerlik çalışmasında sık kullanılan Beck Depresyon Envanteri alınmış ve sosyal İçe Dönüklük alt ölçeğii ile 82, Beck Depresyon Envanteri ile ise .77 korelasyon bulunmuştur.

3.3.4. Kişisel Bilgi Toplama Formu

Bu form araştırmada incelenen reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, sınıf, fakülte, aile gelir durumu ve anne-baba tutumlarına göre nasıl değiştiğini incelemek amacıyla hazırlanmış ve uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında reddedilme duyarlılığı ölçeği, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, UCLA yalnızlık ölçeği ve kişisel bilgi formu tek dosya şeklinde verilmiştir. Uygulama araştırmacı ve uygulamanın yapıldığı fakültelerde dersin sorumlusunun yardımlarıyla yapılmıştır.

Anketlerin fakültelerde uygulanabilmesi için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünden izin alınmış daha sonra ilgili fakültele randevu alınarak, belirtilen günlerde derslere gidilerek dersin sorumlusuyla uygun sınıflar belirlenmiş ve uygulama yapılmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere uygulamanın amacı kısaca anlatılarak, verecekleri cevaplarda samimi olmalarının önemi üzerinde durulmuştur. Anketlerin bilimsel bir araştırmada kullanılacağı, kişisel bilgi formunun da istatistiksel işlemlerde kullanılacağı belirtilmiştir. Anketler öğrencilere dağıtılmış, ölçekteki maddelerin hiçbirini boş bırakmamaları rica edilmiş ve cevaplandırma işlemi bu şekilde tamamlanmıştır. Uygulama bittikten sonra veri toplama araçları toplanmış, bazı öğrencilerin isteksizliği dışında herhangi bir problem ortaya çıkmamıştır. İsteksiz öğrencilere anketler uygulanmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizleri SPSS for Windows 15.00 istatistik paket programıyla bilgisayarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri analizinde, Pearson Momentler Korelasyon Analizi, t Testi, Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) ve LSD Post Hoc testi kullanılmıştır. Hata payı 0.05 olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.0. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar alt problemlere bağlı olarak sırasıyla verilmiştir.

1. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişki ile ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında ilişki var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi uygulanmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişki

	Reddedilme duyarlılığı	Benlik saygısı	Yalnızlık
Reddedilme duyarlılığı	-		
Benlik saygısı	-,861(**)	-	
Yalnızlık	,805(**)	-,792(**)	-
\bar{X}	51,46	71,50	39,60
S.s	16,61	13,15	11,20
N=1149	(**) p< 0.01		

Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı arasındaki ilişkiye ait korelasyon değeri $r=-0,861$, reddedilme duyarlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkiye ait korelasyon değeri $r=0,805$ ve benlik saygısı ile yalnızlık arasındaki ilişkiye ait korelasyon değeri $r=-0,792$ olarak $p<0.01$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı arasında ters yönde anlamlı, reddedilme duyarlılığı ile yalnızlık arasında doğru yönde anlamlı ve benlik saygısı ile yalnızlık arasında ters yönde anlamlı ilişkinin olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı arttıkça benlik saygısının azalacağı ve yalnızlıklarının artacağı, yalnızlıkları arttıkça da benlik saygısının azalacağı söylenebilir.

2. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığının yordanmasında benlik saygısının ve yalnızlığın etkileri ile ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı üzerinde benlik saygısının ve yalnızlığın etkisi var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı üzerinde benlik saygısının ve yalnızlığın etkisini anlamak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığının yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi sonuçları

Değişken	Standart		Beta	t	p	İkili korelasyon	Kısmi korelasyon
	B	Hata					
Sabit	86,389	3,205		26,956	,000		
Benlik saygısı	-,759	,029	- ,601	- 26,586	,000	-,861	-,618
Yalnızlık	,488	,034	,329	14,546	,000	,805	,395

R=,844 R²=,782
F_(2,1146)= 2058,233 p=,000

Modelde otokorelasyon olup olmadığını anlamak için Durbin-Watson (D-W) testine bakılmıştır. D-W değeri 1,705 olarak bulunmuş ve bulunan bu değer 2'ye yakın olduğu için otokorelasyon olmadığı söylenebilir. Otokorelasyon olmadığı görüldükten sonra analize devam edilmiştir.

Tablo incelendiğinde benlik saygısı ve yalnızlık değişkenleri birlikte üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir (R=,844, R²=,782, p<0.05). Benlik saygısı ve yalnızlık değişkenleri birlikte reddedilme duyarlılığındaki toplam varyansın % 78'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin reddedilme duyarlılığı üzerindeki görece önem sırası; benlik saygısı ve yalnızlık duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde her iki değişkenin de reddedilme duyarlılığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre rededilme duyarlılığının yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

$$\text{REDEDİLME DUYARLIĞI} = 86,389 + -,759 \text{ BENLİK SAYGISI} + ,488 \text{ YALNIZLIK}$$

Rededilme duyarlılığıyla ilgili olarak üniversite öğrencilerinin görüşlerinden elde edilen regresyon eşitliği doğrultusunda rededilme duyarlılığının en fazla benlik saygısının azalmasının sonra da yalnızlığın artmasının yükselttiği söylenebilir. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin rededilme duyarlılığını azaltmak amacıyla benlik saygısını arttırmak ve sonuçta da yalnızlıklarını azaltmanın gerekli olduğu sonucuna varılabilir.

3. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Kız ve erkek öğrencilerin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular

	Cinsiyet	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	t	p
Reddedilme duyarlılığı	Erkek	537	49,14	16,37	-4,463	0,000
	Kız	612	53,49	16,56		
Benlik saygısı	Erkek	537	73,61	13,00	5,132	0,000
	Kız	612	69,66	13,02		
Yalnızlık	Erkek	537	38,50	10,42	-3,146	0,000
	Kız	612	40,57	11,76		

Tablo incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t testi sonucunda

reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kız ve erkek öğrencilerin reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin rededilmeye ilişkin aritmetik ortalamalarının erkek öğrencilerden düşük olduğu, kız öğrencilerin benlik saygısına ilişkin aritmetik ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu ve kız öğrencilerin yalnızlığa ilişkin aritmetik ortalamalarının erkek öğrencilerden düşük olduğu görölmektedir. Bu bulgular kızların erkeklere göre benlik saygılarının daha fazla ve kızların erkeklere göre reddedilme duyarlıklarının ve yalnızlıklarının daha az olduğunu göstermektedir.

4. Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.4’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.5’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Eğitim seviyesi	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	Ok-yaz.değil	205	55,81	17,17
	Okur-yazar	192	56,42	15,25
	İlkokul	424	51,11	16,53
	Ortaokul	100	47,72	15,11
	Lise	176	44,99	13,02
	Üniversite	42	45,00	21,18
Benlik saygısı	Ok-yaz.değil	205	69,34	12,42
	Okur-yazar	192	68,26	11,33
	İlkokul	424	71,42	13,17
	Ortaokul	100	73,88	12,42
	Lise	176	75,59	13,14
	Üniversite	42	76,38	17,93
Yalnızlık	Ok-yaz.değil	205	41,40	10,74
	Okur-yazar	192	41,77	11,20
	İlkokul	424	39,54	11,32
	Ortaokul	100	37,90	10,20
	Lise	176	36,43	10,04
	Üniversite	42	37,57	13,98

Tablo 4.5. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlığı	Gruplar arası	19169,940	5	3833,988	14,937	,000
	Gruplar içi	290823,163	1133	256,684		
	Toplam	309993,103	1138			
Benlik saygısı	Gruplar arası	7485,633	5	1497,127	9,019	,000
	Gruplar içi	188075,350	1133	165,998		
	Toplam	195560,983	1138			
Yalnızlık	Gruplar arası	3792,073	5	758,415	6,244	,000
	Gruplar içi	137623,357	1133	121,468		
	Toplam	141415,429	1138			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın anneleri hangi eğitim seviyesindeki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesine göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) anne egt.	(J) anne egt.	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	-,60724	,706
		İlkokul	4,70850(*)	,001
		Ortaokul	8,09463(*)	,000
		Lise	10,82032(*)	,000
		Üniversite	10,81463(*)	,000
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	,60724	,706
		İlkokul	5,31574(*)	,000
		Ortaokul	8,70188(*)	,000
		Lise	11,42756(*)	,000
		Üniversite	11,42188(*)	,000
	İlkokul	Ok-yaz.değil	-4,70850(*)	,001
		Okur-yazar	-5,31574(*)	,000
		Ortaokul	3,38613	,058
		Lise	6,11181(*)	,000
		Üniversite	6,10613(*)	,019
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	-8,09463(*)	,000
		Okur-yazar	-8,70188(*)	,000
		İlkokul	-3,38613	,058
		Lise	2,72568	,175
		Üniversite	2,72000	,356
	Lise	Ok-yaz.değil	-10,82032(*)	,000
		Okur-yazar	-11,42756(*)	,000
		İlkokul	-6,11181(*)	,000
		Ortaokul	-2,72568	,175
		Üniversite	-,00568	,998
	Üniversite	Ok-yaz.değil	-10,81463(*)	,000
		Okur-yazar	-11,42188(*)	,000
		İlkokul	-6,10613(*)	,019
		Ortaokul	-2,72000	,356
		Lise	,00568	,998

Tablo 4.6.’nın devamı

Benlik saygısı	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	1,07617	,406
		İlkokul	-2,08794	,057
		Ortaokul	-4,54341(*)	,004
		Lise	-6,25432(*)	,000
		Üniversite	-7,04437(*)	,001
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	-1,07617	,406
		İlkokul	-3,16411(*)	,005
		Ortaokul	-5,61958(*)	,000
		Lise	-7,33049(*)	,000
		Üniversite	-8,12054(*)	,000
	İlkokul	Ok-yaz.değil	2,08794	,057
		Okur-yazar	3,16411(*)	,005
		Ortaokul	-2,45547	,087
		Lise	-4,16638(*)	,000
		Üniversite	-4,95642(*)	,018
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	4,54341(*)	,004
		Okur-yazar	5,61958(*)	,000
		İlkokul	2,45547	,087
		Lise	-1,71091	,289
		Üniversite	-2,50095	,291
	Lise	Ok-yaz.değil	6,25432(*)	,000
		Okur-yazar	7,33049(*)	,000
		İlkokul	4,16638(*)	,000
		Ortaokul	1,71091	,289
		Üniversite	-,79004	,721
	Üniversite	Ok-yaz.değil	7,04437(*)	,001
		Okur-yazar	8,12054(*)	,000
		İlkokul	4,95642(*)	,018
Ortaokul		2,50095	,291	
Lise		,79004	,721	

Tablo 4.6.'nın devamı

yalnızlık	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	-,36563	,741
		İlkokul	1,85755(*)	,048
		Ortaokul	3,50000(*)	,009
		Lise	4,96818(*)	,000
		Üniversite	3,82857(*)	,040
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	,36563	,741
		İlkokul	2,22317(*)	,021
		Ortaokul	3,86563(*)	,005
		Lise	5,33381(*)	,000
		Üniversite	4,19420(*)	,026
	İlkokul	Ok-yaz.değil	-1,85755(*)	,048
		Okur-yazar	-2,22317(*)	,021
		Ortaokul	1,64245	,180
		Lise	3,11063(*)	,002
		Üniversite	1,97102	,269
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	-3,50000(*)	,009
		Okur-yazar	-3,86563(*)	,005
		İlkokul	-1,64245	,180
		Lise	1,46818	,288
		Üniversite	,32857	,871
	Lise	Ok-yaz.değil	-4,96818(*)	,000
		Okur-yazar	-5,33381(*)	,000
		İlkokul	-3,11063(*)	,002
		Ortaokul	-1,46818	,288
		Üniversite	-1,13961	,547
Üniversite	Ok-yaz.değil	-3,82857(*)	,040	
	Okur-yazar	-4,19420(*)	,026	
	İlkokul	-1,97102	,269	
	Ortaokul	-,32857	,871	
	Lise	1,13961	,547	

* P < 0,05

Tablo 4.6 incelendiğinde eğitim durumu okur-yazar olmayan annelerin çocuklarının reddedilme duyarlılıkları, eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Eğitim durumu okur-yazar olan annelerin çocuklarının reddedilme duyarlılıkları, eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular anne eğitim durumu arttıkça çocuklarının reddedilme duyarlılıklarının azaldığını, anne eğitim durumu azaldıkça çocuklarının reddedilme duyarlılıklarının arttığını göstermektedir.

Tablo 4.6 incelendiğinde eğitim durumu okur-yazar olmayan annelerin çocuklarının benlik saygıları, eğitim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının benlik saygılarından düşüktür. Eğitim durumu okur-yazar olan annelerin çocuklarının benlik saygıları, eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular eğitim durumu arttıkça çocuklarının benlik saygılarının arttığını, anne eğitim durumu azaldıkça çocuklarının benlik saygılarının azaldığını göstermektedir.

Tablo 4.6 incelendiğinde eğitim durumu okur-yazar olmayan annelerin çocuklarının yalnızlık düzeyleri, eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Eğitim durumu okur-yazar olan annelerin çocuklarının yalnızlık düzeyleri, eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan annelerin çocuklarının yalnızlık düzeyinden yüksektir. Bu bulgular anne eğitim durumu arttıkça çocuklarının yalnızlık düzeylerinin azaldığını, anne eğitim durumu azaldıkça çocuklarının yalnızlık düzeylerinin arttığını göstermektedir.

5. Üniversite öğrencilerinin babaların eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.7’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.8’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Eğitim seviyesi	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	Ok-yaz.değil	28	65,82	22,22
	Okur-yazar	81	57,88	16,00
	İlkokul	339	53,64	16,25
	Ortaokul	144	53,34	16,96
	Lise	299	47,51	16,06
	Üniversite	232	47,72	14,40
Benlik saygısı	Ok-yaz.değil	1123	51,36	16,57
	Okur-yazar	28	61,14	16,36
	İlkokul	81	69,48	11,23
	Ortaokul	339	69,97	13,28
	Lise	144	71,46	12,36
	Üniversite	299	74,15	13,34
Yalnızlık	Ok-yaz.değil	232	72,72	12,32
	Okur-yazar	1123	71,59	13,13
	İlkokul	28	48,36	14,23146
	Ortaokul	81	42,36	10,59
	Lise	339	40,16	10,84
	Üniversite	144	40,29	11,82

Tablo 4.8. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlığı	Gruplar arası	19120,168	5	3824,034	14,783	,000
	Gruplar içi	288939,068	1117	258,674		
	Toplam	308059,236	1122			
Benlik saygısı	Gruplar arası	6561,309	5	1312,262	7,846	,000
	Gruplar içi	186822,976	1117	167,254		
	Toplam	193384,285	1122			
Yalnızlık	Gruplar arası	5646,385	5	1129,277	9,485	,000
	Gruplar içi	132989,954	1117	119,060		
	Toplam	138636,338	1122			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre reddedilme duyarlığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın babaları hangi eğitim seviyesindeki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.9).

Tablo 4.9. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) baba egt.	(J) baba egt.	Ortalamalararası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	7,94489(*)	,024
		İlkokul	12,18426(*)	,000
		Ortaokul	12,48115(*)	,000
		Lise	18,30972(*)	,000
		Üniversite	18,10160(*)	,000
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	-7,94489(*)	,024
		İlkokul	4,23938(*)	,033
		Ortaokul	4,53627(*)	,043
		Lise	10,36484(*)	,000
		Üniversite	10,15672(*)	,000
	İlkokul	Ok-yaz.değil	-12,18426(*)	,000
		Okur-yazar	-4,23938(*)	,033
		Ortaokul	,29689	,853
		Lise	6,12546(*)	,000
		Üniversite	5,91734(*)	,000
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	-12,48115(*)	,000
		Okur-yazar	-4,53627(*)	,043
		İlkokul	-,29689	,853
		Lise	5,82857(*)	,000
		Üniversite	5,62045(*)	,001
	Lise	Ok-yaz.değil	-18,30972(*)	,000
		Okur-yazar	-10,36484(*)	,000
		İlkokul	-6,12546(*)	,000
		Ortaokul	-5,82857(*)	,000
		Üniversite	-,20812	,882
Üniversite	Ok-yaz.değil	-18,10160(*)	,000	
	Okur-yazar	-10,15672(*)	,000	
	İlkokul	-5,91734(*)	,000	
	Ortaokul	-5,62045(*)	,001	
	Lise	,20812	,882	

Tablo 4.9.’un devamı

Benlik saygısı	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	-8,33862(*)	,003
		İlkokul	-8,82764(*)	,001
		Ortaokul	-10,31548(*)	,000
		Lise	-13,00430(*)	,000
		Üniversite	-11,58128(*)	,000
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	8,33862(*)	,003
		İlkokul	-,48902	,760
		Ortaokul	-1,97685	,271
		Lise	-4,66568(*)	,004
		Üniversite	-3,24266	,052
	İlkokul	Ok-yaz.değil	8,82764(*)	,001
		Okur-yazar	,48902	,760
		Ortaokul	-1,48783	,248
		Lise	-4,17666(*)	,000
		Üniversite	-2,75364(*)	,013
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	10,31548(*)	,000
		Okur-yazar	1,97685	,271
		İlkokul	1,48783	,248
		Lise	-2,68882(*)	,041
		Üniversite	-1,26580	,356
	Lise	Ok-yaz.değil	13,00430(*)	,000
		Okur-yazar	4,66568(*)	,004
		İlkokul	4,17666(*)	,000
		Ortaokul	2,68882(*)	,041
		Üniversite	1,42302	,209
	Üniversite	Ok-yaz.değil	11,58128(*)	,000
		Okur-yazar	3,24266	,052
		İlkokul	2,75364(*)	,013
		Ortaokul	1,26580	,356
		Lise	-1,42302	,209

Tablo 4.9.’un devamı

yalnızlık	Ok-yaz.değil	Okur-yazar	5,99912(*)	,012
		İlkokul	8,19785(*)	,000
		Ortaokul	8,06548(*)	,000
		Lise	11,77520(*)	,000
		Üniversite	8,71059(*)	,000
	Okur-yazar	Ok-yaz.değil	-5,99912(*)	,012
		İlkokul	2,19873	,104
		Ortaokul	2,06636	,173
		Lise	5,77608(*)	,000
		Üniversite	2,71147	,054
	İlkokul	Ok-yaz.değil	-8,19785(*)	,000
		Okur-yazar	-2,19873	,104
		Ortaokul	-,13237	,903
		Lise	3,57735(*)	,000
		Üniversite	,51274	,581
	Ortaokul	Ok-yaz.değil	-8,06548(*)	,000
		Okur-yazar	-2,06636	,173
		İlkokul	,13237	,903
		Lise	3,70973(*)	,001
		Üniversite	,64511	,577
	Lise	Ok-yaz.değil	-11,77520(*)	,000
		Okur-yazar	-5,77608(*)	,000
		İlkokul	-3,57735(*)	,000
		Ortaokul	-3,70973(*)	,001
		Üniversite	-3,06461(*)	,001
Üniversite	Ok-yaz.değil	-8,71059(*)	,000	
	Okur-yazar	-2,71147	,054	
	İlkokul	-,51274	,581	
	Ortaokul	-,64511	,577	
	Lise	3,06461(*)	,001	

* P < 0,05

Tablo 4.9 incelendiğinde baba eğitim durumu okur-yazar olmayan babaların çocuklarının reddedilme duyarlılıkları, baba eğitim durumu okur-yazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan babaların çocuklarının reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Baba eğitim durumu okur-yazar olan babaların çocuklarının reddedilme duyarlılıkları, baba eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan babaların çocuklarının reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular baba eğitim durumu arttıkça çocuklarının reddedilme duyarlılıklarının azaldığını, baba eğitim durumu azaldıkça çocuklarının reddedilme duyarlılıklarının arttığını göstermektedir.

Tablo 4.9 incelendiğinde baba eğitim durumu okur-yazar olmayan babaların çocuklarının benlik saygıları, baba eğitim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan babaların çocuklarının benlik saygılarından düşüktür. Baba eğitim durumu okur-yazar olan babaların çocuklarının benlik saygıları, baba eğitim durumu lise olan babaların çocuklarının benlik saygılarından düşüktür. Baba eğitim durumu ilkokul olan babaların çocuklarının benlik saygıları, baba eğitim durumu lise ve üniversite olan babaların çocuklarının benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular baba eğitim durumu arttıkça çocuklarının benlik saygılarının arttığını, baba eğitim durumu azaldıkça çocuklarının benlik saygılarının azaldığını göstermektedir.

Tablo 4.9 incelendiğinde baba eğitim durumu okur-yazar olmayan babaların çocuklarının yalnızlık düzeyleri, baba eğitim durumu okur-yazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Baba eğitim durumu okur-yazar olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeyleri, baba eğitim durumu lise olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Baba eğitim durumu ilkokul olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeyleri, baba eğitim durumu lise olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Baba eğitim durumu ortaokul olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeyleri, baba eğitim durumu lise olan babaların çocuklarının yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Bu bulgular baba eğitim durumu arttıkça çocuklarının yalnızlık düzeylerinin azaldığını, baba eğitim durumu azaldıkça çocuklarının yalnızlık düzeylerinin arttığını göstermektedir.

6. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.10’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.11’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Sınıf düzeyi	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	1	361	52,25	17,15
	2	272	53,81	18,14
	3	287	48,56	14,86
	4	229	51,06	15,42
Benlik saygısı	1	361	70,90	13,21
	2	272	69,40	13,77
	3	287	73,57	12,59
	4	229	72,35	12,62
Yalnızlık	1	361	40,10	11,94
	2	272	41,40	11,26
	3	287	38,48	10,86
	4	229	38,09	9,95

Tablo 4.11. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlılığı	Gruplar arası	4170,106	3	1390,035	5,094	,002
	Gruplar içi	312415,180	1145	272,852		
	Toplam	316585,286	1148			
Benlik saygısı	Gruplar arası	2732,328	3	910,776	5,324	,001
	Gruplar içi	195886,916	1145	171,080		
	Toplam	198619,245	1148			
Yalnızlık	Gruplar arası	1853,575	3	617,858	4,981	,002
	Gruplar içi	142039,246	1145	124,052		
	Toplam	143892,822	1148			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin sınıf düzeyine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın hangi sınıf düzeyindeki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) sınıf düz.	(J) sınıf düz.	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	1	2	-1,55584	,241
		3	3,68833(*)	,005
		4	1,19254	,393
	2	1	1,55584	,241
		3	5,24417(*)	,000
		4	2,74838	,064
	3	1	-3,68833(*)	,005
		2	-5,24417(*)	,000
		4	-2,49579	,088
	4	1	-1,19254	,393
		2	-2,74838	,064
		3	2,49579	,088

Tablo 4.12.'nin devamı

Benlik saygısı	1	2	1,50599	,152
		3	-2,67187(*)	,010
		4	-1,44630	,191
	2	1	-1,50599	,152
		3	-4,17785(*)	,000
		4	-2,95229(*)	,012
	3	1	2,67187(*)	,010
		2	4,17785(*)	,000
		4	1,22557	,291
	4	1	1,44630	,191
		2	2,95229(*)	,012
		3	-1,22557	,291
yalnızlık	1	2	-1,29824	,147
		3	1,62166	,066
		4	2,01079(*)	,033
	2	1	1,29824	,147
		3	2,91990(*)	,002
		4	3,30903(*)	,001
	3	1	-1,62166	,066
		2	-2,91990(*)	,002
		4	,38913	,693
	4	1	-2,01079(*)	,033
		2	-3,30903(*)	,001
		3	-,38913	,693

* P < 0,05

Tablo 4.12 incelendiğinde üniversite 1. sınıf öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, üniversite 2. sınıf öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Üniversite 2. sınıf öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, üniversite 3. sınıf öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının azaldığını, sınıf düzeyi azaldıkça öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının

arttığını göstermektedir.

Tablo 4.12 incelendiğinde üniversite 1. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları, üniversite 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarından düşüktür. Üniversite 2. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları, üniversite 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin benlik saygılarının arttığını, sınıf düzeyi azaldıkça öğrencilerin benlik saygılarının azaldığını göstermektedir.

Tablo 4.12 incelendiğinde üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, üniversite 4. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Üniversite 2. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, üniversite 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Bu bulgular sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin azaldığını, sınıf düzeyi azaldıkça öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin arttığını göstermektedir.

7. Üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.13’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.14’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Fakülte	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	Ağrı Eğitim	369	58,01	18,76
	Fen	141	48,13	13,56
	Edebiyat	106	51,84	16,11
	İİB	137	41,86	8,79
	K.K. Eğitim	357	48,98	14,91
	Sağlık Bilimleri	39	56,85	17,09
Benlik saygısı	Ağrı Eğitim	369	66,76	13,27
	Fen	141	75,46	10,93
	Edebiyat	106	70,92	14,11
	İİB	137	77,84	10,71
	K.K. Eğitim	357	72,79	12,83
	Sağlık Bilimleri	39	69,54	11,70
Yalnızlık	Ağrı Eğitim	369	42,56	12,02
	Fen	141	38,75	10,47
	Edebiyat	106	41,93	12,74
	İİB	137	35,99	8,03
	K.K. Eğitim	357	37,48	10,27
	Sağlık Bilimleri	39	40,46	11,10

Tablo 4.14. Öğrencilerin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlılığı	Gruplar arası	33358,312	5	6671,662	26,924	,000
	Gruplar içi	283226,975	1143	247,793		
	Toplam	316585,286	1148			
Benlik saygısı	Gruplar arası	16772,922	5	3354,584	21,085	,000
	Gruplar içi	181846,323	1143	159,096		
	Toplam	198619,245	1148			
Yalnızlık	Gruplar arası	7336,390	5	1467,278	12,281	,000
	Gruplar içi	136556,432	1143	119,472		
	Toplam	143892,822	1148			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin fakülterine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın hangi fakülteye öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.15).

Tablo 4.15. Öğrencilerin fakültelerine göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) fakülte	(J) fakülte	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	Ağrı Eğt	Fen	9,87609(*)	,000
		Edebiyat	6,17122(*)	,000
		İİB	16,14953(*)	,000
		K.K.Eğt.	9,03045(*)	,000
		Sağlık Bil.	1,16469	,660
	Fen	Ağrı Eğt	-9,87609(*)	,000
		Edebiyat	-3,70487	,067
		İİB	6,27344(*)	,001
		K.K.Eğt.	-,84564	,589
		Sağlık Bil.	-8,71140(*)	,002
	Edebiyat	Ağrı Eğt	-6,17122(*)	,000
		Fen	3,70487	,067
		İİB	9,97831(*)	,000
		K.K.Eğt.	2,85923	,101
		Sağlık Bil.	-5,00653	,090
	İİB	Ağrı Eğt	-16,14953(*)	,000
		Fen	-6,27344(*)	,001
		Edebiyat	-9,97831(*)	,000
		K.K.Eğt.	-7,11908(*)	,000
		Sağlık Bil.	-14,98484(*)	,000
	K.K.Eğt.	Ağrı Eğt	-9,03045(*)	,000
		Fen	,84564	,589
		Edebiyat	-2,85923	,101
		İİB	7,11908(*)	,000
		Sağlık Bil.	-7,86576(*)	,003
	Sağlık Bil.	Ağrı Eğt	-1,16469	,660
		Fen	8,71140(*)	,002
		Edebiyat	5,00653	,090
		İİB	14,98484(*)	,000
		K.K.Eğt.	7,86576(*)	,003

Tablo 4.15.'in devamı

Benlik saygısı	Ağrı Eğt	Fen	-8,69677(*)	,000
		Edebiyat	-4,16030(*)	,003
		İİB	-11,07519(*)	,000
		K.K.Eğt.	-6,02569(*)	,000
		Sağlık Bil.	-2,77423	,192
	Fen	Ağrı Eğt	8,69677(*)	,000
		Edebiyat	4,53646(*)	,005
		İİB	-2,37842	,116
		K.K.Eğt.	2,67108(*)	,033
		Sağlık Bil.	5,92253(*)	,010
	Edebiyat	Ağrı Eğt	4,16030(*)	,003
		Fen	-4,53646(*)	,005
		İİB	-6,91489(*)	,000
		K.K.Eğt.	-1,86539	,181
		Sağlık Bil.	1,38607	,557
	İİB	Ağrı Eğt	11,07519(*)	,000
		Fen	2,37842	,116
		Edebiyat	6,91489(*)	,000
		K.K.Eğt.	5,04950(*)	,000
		Sağlık Bil.	8,30095(*)	,000
	K.K.Eğt.	Ağrı Eğt	6,02569(*)	,000
		Fen	-2,67108(*)	,033
		Edebiyat	1,86539	,181
		İİB	-5,04950(*)	,000
		Sağlık Bil.	3,25145	,127
Sağlık Bil.	Ağrı Eğt	2,77423	,192	
	Fen	-5,92253(*)	,010	
	Edebiyat	-1,38607	,557	
	İİB	-8,30095(*)	,000	
	K.K.Eğt.	-3,25145	,127	

Tablo 4.15.'in devamı

yalnızlık	Ağrı Eğt	Fen	3,81191(*)	,000
		Edebiyat	,62972	,601
		İİB	6,57828(*)	,000
		K.K.Eğt.	5,07909(*)	,000
		Sağlık Bil.	2,10215	,254
	Fen	Ağrı Eğt	-3,81191(*)	,000
		Edebiyat	-3,18219(*)	,024
		İİB	2,76637(*)	,035
		K.K.Eğt.	1,26718	,244
		Sağlık Bil.	-1,70977	,387
	Edebiyat	Ağrı Eğt	-,62972	,601
		Fen	3,18219(*)	,024
		İİB	5,94856(*)	,000
		K.K.Eğt.	4,44937(*)	,000
		Sağlık Bil.	1,47242	,472
	İİB	Ağrı Eğt	-6,57828(*)	,000
		Fen	-2,76637	,035
		Edebiyat	-5,94856(*)	,000
		K.K.Eğt.	-1,49919(*)	,173
		Sağlık Bil.	-4,47614(*)	,024
	K.K.Eğt.	Ağrı Eğt	-5,07909(*)	,000
		Fen	-1,26718	,244
		Edebiyat	-4,44937(*)	,000
		İİB	1,49919	,173
		Sağlık Bil.	-2,97694	,107
	Sağlık Bil.	Ağrı Eğt	-2,10215	,254
		Fen	1,70977	,387
		Edebiyat	-1,47242	,472
		İİB	4,47614(*)	,024
		K.K.Eğt.	2,97694	,107

* P < 0,05

Tablo 4.15 incelendiğinde Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İ.İ.B.F., K.K.Eğitim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, İ.İ.B.F. öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, K.K.Eğitim Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, K.K.Eğitim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından düşüktür. Atatürk Üniversitesi K.K.Eğitim Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, Fen Fakültesi ve İ.İ.B.F öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları, Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İ.İ.B.F. ve K.K.Eğitim Fakültesi öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular farklı fakülte öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarının yüksekten düşüğe doğru sırasıyla Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, K.K.Eğitim Fakültesi, İ.İ.B.F. olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.15 incelendiğinde Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin benlik saygıları, Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İ.İ.B.F., K.K.Eğitim Fakültesi benlik saygılarından düşüktür. Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencilerinin benlik saygıları, Edebiyat Fakültesi, K.K.Eğitim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin benlik saygılarından yüksektir. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin benlik saygıları, İ.İ.B.F. öğrencilerinin benlik saygılarından düşüktür. Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencilerinin benlik saygıları, K.K.Eğitim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin benlik saygılarından yüksektir. Bu bulgular farklı fakülte öğrencilerinin benlik saygılarının düşükten yükseğe doğru sırasıyla Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, K.K.Eğitim Fakültesi, İ.İ.B.F. olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.15 incelendiğinde Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi, İ.İ.B.F., K.K.Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, İ.İ.B.F. öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinden yüksektir.

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, K.K.Eğitim Fakültesi ve İ.İ.B.F. öğrencilerinin reddedilme yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, K.K.Eğitim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Bu bulgular farklı fakülte öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin yüksekten düşüğe doğru sırasıyla Ağrı İ.Ç. Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, K.K.Eğitim Fakültesi, İ.İ.B.F. olduğunu göstermektedir.

8. Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.16’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.17’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.16. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Aile gelir durumu	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	800 TL ve altı	409	55,58	16,96
	801 TL-1600 TL	478	51,35	16,10
	1601 TL ve üstü	262	45,23	14,98
Benlik saygısı	800 TL ve altı	409	69,08	13,86
	801 TL-1600 TL	478	71,01	12,91
	1601 TL ve üstü	262	76,18	11,15
Yalnızlık	800 TL ve altı	409	41,87	11,31
	801 TL-1600 TL	478	39,92	11,17
	1601 TL ve üstü	262	35,48	9,88

Tablo 4.17. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlılığı	Gruplar arası	17122,795	2	8561,397	32,763	,000
	Gruplar içi	299462,492	1146	261,311		
	Toplam	316585,286	1148			
Benlik saygısı	Gruplar arası	8255,735	2	4127,867	24,850	,000
	Gruplar içi	190363,510	1146	166,111		
	Toplam	198619,245	1148			
Yalnızlık	Gruplar arası	6616,782	2	3308,391	27,619	,000
	Gruplar içi	137276,040	1146	119,787		
	Toplam	143892,822	1148			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin aile gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın hangi aile gelir durumundaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.18).

Tablo 4.18. Öğrencilerin aile gelir durumuna göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) Gelir dur.	(J) Gelir dur.	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	800 TL ve altı	801 TL-1600 TL	4,22555	,000
		1600 TL ve üstü	10,35183(*)	,000
	801 TL-1600 TL	800 TL ve altı	-4,22555(*)	,000
		1600 TL ve üstü	6,12627(*)	,000
	1601 TL ve üstü	800 TL ve altı	-10,35183(*)	,000
		801 TL-1600 TL	-6,12627(*)	,000
Benlik saygısı	800 TL ve altı	801 TL-1600 TL	-1,92768(*)	,027
		1600 TL ve üstü	-7,10252(*)	,000
	801 TL-1600 TL	800 TL ve altı	1,92768(*)	,027
		1600 TL ve üstü	-5,17484(*)	,000
	1601 TL ve üstü	800 TL ve altı	7,10252(*)	,000
		801 TL-1600 TL	5,17484(*)	,000

Tablo 4.18.'in devamı

yalnızlık	800 TL ve altı	801 TL-1600 TL	1,94817(*)	,008
		1600 TL ve üstü	6,39576(*)	,000
	801 TL-1600 TL	800 TL ve altı	-1,94817(*)	,008
		1600 TL ve üstü	4,44759(*)	,000
	1601 TL ve üstü	800 TL ve altı	-6,39576(*)	,000
		801 TL-1600 TL	-4,44759(*)	,000

* $P < 0,05$

Tablo 4.18 incelendiğinde aile gelir durumu 800 TL ve altı olan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, aile gelir durumu 801-1600 TL ve 1601 TL üstü olan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Aile gelir durumu 800 TL-1600 TL olan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, aile gelir durumu 1601 TL ve üstü olan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular aile gelir durumu arttıkça öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının azaldığını, aile gelir durumu düştükçe öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının arttığını göstermektedir.

Tablo 4.18 incelendiğinde aile gelir durumu 800 TL ve altı olan öğrencilerin benlik saygıları, aile gelir durumu 801-1600 TL ve 1601 TL üstü olan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Aile gelir durumu 800 TL-1600 TL olan öğrencilerin benlik saygıları, aile gelir durumu 1601 TL ve üstü olan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular aile gelir durumu arttıkça öğrencilerin benlik saygılarının arttığını, aile gelir durumu düştükçe öğrencilerin benlik saygılarının azaldığını göstermektedir.

Tablo 4.18 incelendiğinde aile gelir durumu 800 TL ve altı olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, aile gelir durumu 801-1600 TL ve 1601 TL üstü olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Aile gelir durumu 800 TL-1600 TL olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, aile gelir durumu 1601 TL ve üstü olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Bu bulgular aile gelir durumu arttıkça öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin

azaldığını, aile gelir durumu düştükçe öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin arttığını göstermektedir.

9. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.19’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.20’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Anne tutumu	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	İlgisiz	42	58,55	20,53
	Otoriter	124	52,77	13,99
	Demokratik	420	47,52	16,41
	Koruyucu	489	51,44	15,20
	Mükemmeliyetçi	64	68,88	15,33
Benlik saygısı	İlgisiz	42	63,33	14,96
	Otoriter	124	69,71	10,28
	Demokratik	420	75,50	13,60
	Koruyucu	489	70,98	11,75
	Mükemmeliyetçi	64	59,09	11,72
Yalnızlık	İlgisiz	42	49,48	13,31
	Otoriter	124	39,44	10,48
	Demokratik	420	36,89	10,13
	Koruyucu	489	39,32	10,28
	Mükemmeliyetçi	64	52,55	11,33

Tablo 4.20. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlılığı	Gruplar arası	28232,129	4	7058,032	28,406	,000
	Gruplar içi	281760,973	1134	248,466		
	Toplam	309993,103	1138			
Benlik saygısı	Gruplar arası	19898,912	4	4974,728	32,115	,000
	Gruplar içi	175662,072	1134	154,905		
	Toplam	195560,983	1138			
Yalnızlık	Gruplar arası	17952,276	4	4488,069	41,223	,000
	Gruplar içi	123463,153	1134	108,874		
	Toplam	141415,429	1138			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın anneleri hangi tutuma sahip öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.21)

Tablo 4.21. Öğrencilerin algıladıkları anne tutumlarına göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) Anne tut.	(J) Anne tut.	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	İlgisiz	Otoriter	5,78149(*)	,040
		Demokratik	11,02381(*)	,000
		Koruyucu	7,10590(*)	,005
		Mükemmeliyetçi	-10,32738(*)	,001
	Otoriter	İlgisiz	-5,78149(*)	,040
		Demokratik	5,24232(*)	,001
		Koruyucu	1,32441	,404
		Mükemmeliyetçi	-16,10887(*)	,000
	Demokratik	İlgisiz	-11,02381(*)	,000
		Otoriter	-5,24232(*)	,001
		Koruyucu	-3,91791(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-21,35119(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	-7,10590(*)	,005
		Otoriter	-1,32441	,404
		Demokratik	3,91791(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-17,43328(*)	,000
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	10,32738(*)	,001
		Otoriter	16,10887(*)	,000
		Demokratik	21,35119(*)	,000
		Koruyucu	17,43328(*)	,000

Tablo 4.21.'in devamı

Benlik saygısı	İlgisiz	Otoriter	-6,37634(*)	,004
		Demokratik	-12,16667(*)	,000
		Koruyucu	-7,64417(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	4,23958	,087
	Otoriter	İlgisiz	6,37634(*)	,004
		Demokratik	-5,79032(*)	,000
		Koruyucu	-1,26783	,311
		Mükemmeliyetçi	10,61593(*)	,000
	Demokratik	İlgisiz	12,16667(*)	,000
		Otoriter	5,79032(*)	,000
		Koruyucu	4,52249(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	16,40625(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	7,64417(*)	,000
		Otoriter	1,26783	,311
		Demokratik	-4,52249(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	11,88376(*)	,000
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	-4,23958	,087
		Otoriter	-10,61593(*)	,000
		Demokratik	-16,40625(*)	,000
		Koruyucu	-11,88376(*)	,000

Tablo 4.21.'in devamı

yalnızlık	İlgisiz	Otoriter	12,58810(*)	,000
		Demokratik	10,15513(*)	,000
		Koruyucu	-3,07068(*)	,139
		Mükemmeliyetçi	-10,04071	,000
	Otoriter	İlgisiz	2,54739(*)	,017
		Demokratik	,11442(*)	,913
		Koruyucu	-13,11139	,000
		Mükemmeliyetçi	-12,58810(*)	,000
	Demokratik	İlgisiz	-2,54739(*)	,017
		Otoriter	-2,43297(*)	,000
		Koruyucu	-15,65878(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-10,15513(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	-,11442(*)	,913
		Otoriter	2,43297	,000
		Demokratik	-13,22581(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	3,07068(*)	,139
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	13,11139	,000
		Otoriter	15,65878(*)	,000
		Demokratik	13,22581(*)	,000
		Koruyucu	5,78149(*)	,040

* P < 0,05

Tablo 4.21 incelendiğinde annesini ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, annesini otoriter, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Annesini otoriter tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Annesini koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından düşüktür. Annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, annesini ilgisiz, otoriter, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular annesini demokratik tutuma

sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının en az, annesini mükemmeliyetçi tutuma tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının en fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.21 incelendiğinde annesini ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, annesini otoriter, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Annesini otoriter tutuma tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Annesini koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından yüksektir. Annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, annesini ilgisiz, otoriter, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarının en fazla, annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarının en az olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.21 incelendiğinde annesini ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesini otoriter, demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksek; annesini koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Annesini otoriter tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksek; annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesini diğer tutumlara sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Annesini koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesini ilgisiz, otoriter, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Bu bulgular annesini demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin en az, annesini mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin en fazla olduğunu göstermektedir.

10. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasındaki farkla ilgili bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark var mıdır?”.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 4.22’de aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve Tablo 4.23’de Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.22. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Baba tutumu	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Reddedilme duyarlılığı	İlgisiz	62	50,79	17,70
	Otoriter	265	57,87	15,80
	Demokratik	388	45,30	15,17
	Koruyucu	324	51,50	14,90
	Mükemmeliyetçi	84	58,62	19,75
Benlik saygısı	İlgisiz	62	70,84	12,68
	Otoriter	265	65,72	12,08
	Demokratik	388	77,31	12,36
	Koruyucu	324	71,23	11,34
	Mükemmeliyetçi	84	65,55	15,30
Yalnızlık	İlgisiz	62	38,27	12,56
	Otoriter	265	43,69	11,29
	Demokratik	388	35,74	9,35
	Koruyucu	324	39,14	10,00
	Mükemmeliyetçi	84	45,65	13,78

Tablo 4.23. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları ile ilgili ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler ortalaması	F	p
Reddedilme duyarlılığı	Gruplar arası	29918,059	4	7479,515	30,064	,000
	Gruplar içi	278141,177	1118	248,785		
	Toplam	308059,236	1122			
Benlik saygısı	Gruplar arası	24985,940	4	6246,485	41,471	,000
	Gruplar içi	168398,344	1118	150,625		
	Toplam	193384,285	1122			
Yalnızlık	Gruplar arası	13450,280	4	3362,570	30,030	,000
	Gruplar içi	125186,058	1118	111,973		
	Toplam	138636,338	1122			

Tablo incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları baba tutumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkla ilgili F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin algıladıkları baba tutumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında fark olduğunu göstermektedir.

Bu farkın babaları hangi tutuma sahip öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 4.21).

Tablo 4.24. Öğrencilerin algıladıkları baba tutumlarına göre LSD Post Hoc Testi

Değişken	(I) Baba tut.	(J) Baba tut.	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Reddedilme Duy.	İlgisiz	Otoriter	-7,07760(*)	,002
		Demokratik	5,48878(*)	,011
		Koruyucu	-,71276	,744
		Mükemmeliyetçi	-7,82873(*)	,003
	Otoriter	İlgisiz	7,07760(*)	,002
		Demokratik	12,56638(*)	,000
		Koruyucu	6,36484(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-,75112	,704
	Demokratik	İlgisiz	-5,48878(*)	,011
		Otoriter	-12,56638(*)	,000
		Koruyucu	-6,20154(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-13,31750(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	,71276	,744
		Otoriter	-6,36484(*)	,000
		Demokratik	6,20154(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-7,11596(*)	,000
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	7,82873(*)	,003
		Otoriter	,75112	,704
		Demokratik	13,31750(*)	,000
		Koruyucu	7,11596(*)	,000

Tablo 4.24.'ün devamı

Benlik saygısı	İlgisiz	Otoriter	5,11795(*)	,003
		Demokratik	-6,47572(*)	,000
		Koruyucu	-,39586	,816
		Mükemmeliyetçi	5,29109(*)	,010
	Otoriter	İlgisiz	-5,11795(*)	,003
		Demokratik	-11,59368(*)	,000
		Koruyucu	-5,51381(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	,17314	,910
	Demokratik	İlgisiz	6,47572(*)	,000
		Otoriter	11,59368(*)	,000
		Koruyucu	6,07987(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	11,76681(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	,39586	,816
		Otoriter	5,51381(*)	,000
		Demokratik	-6,07987(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	5,68695(*)	,000
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	-5,29109(*)	,010
		Otoriter	-,17314	,910
		Demokratik	-11,76681(*)	,000
		Koruyucu	-5,68695(*)	,000

Tablo 4.24.'ün devamı

yalnızlık	İlgisiz	Otoriter	-5,42015(*)	,000
		Demokratik	2,52935	,081
		Koruyucu	-,86470	,556
		Mükemmeliyetçi	-7,38057(*)	,000
	Otoriter	İlgisiz	5,42015(*)	,000
		Demokratik	7,94949(*)	,000
		Koruyucu	4,55545(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-1,96042	,139
	Demokratik	İlgisiz	-2,52935	,081
		Otoriter	-7,94949(*)	,000
		Koruyucu	-3,39404(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-9,90992(*)	,000
	Koruyucu	İlgisiz	,86470	,556
		Otoriter	-4,55545(*)	,000
		Demokratik	3,39404(*)	,000
		Mükemmeliyetçi	-6,51587(*)	,000
	Mükemmeliyetçi	İlgisiz	7,38057(*)	,000
		Otoriter	1,96042	,139
		Demokratik	9,90992(*)	,000
		Koruyucu	6,51587(*)	,000

* P < 0,05

Tablo 4.24 incelendiğinde babasını ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, babasını otoriter ve mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından düşük; babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Babasını otoriter tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, babasını demokratik ve koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Babasını koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları, babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından düşüktür. Babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme

duyarlılıkları, babasını ilgisiz, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarından yüksektir. Bu bulgular babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının en az, babasını otoriter ve mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıklarının en fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.24 incelendiğinde babasını ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşük; babasını otoriter ve mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından yüksektir. Babasını otoriter tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, babasını demokratik ve koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Babasını koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından yüksektir. babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları, babasını ilgisiz, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarından düşüktür. Bu bulgular babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarının en fazla, babasını otoriter ve mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin benlik saygılarının en az olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.24 incelendiğinde babasını ilgisiz tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, babasını otoriter, mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Babasını otoriter tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, babasını demokratik ve koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, babasını otoriter, koruyucu ve mükemmeliyetçi tutumlara sahip babaların çocuklarının yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Babasını koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden düşüktür. Babasını mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, babasını ilgisiz, demokratik, koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden yüksektir. Bu bulgular babasını demokratik tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin en az, babasını otoriter ve mükemmeliyetçi tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin en fazla olduğunu göstermektedir.

4.25. Yorumlar

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın denencelerinin, bulgulara göre yorumlarından bahsedilmiştir.

1. “Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında anlamlı ilişki vardır”. Bunun için yapılan korelasyon analizinde reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

2. “Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı üzerinde benlik saygısının ve yalnızlığın etkisi vardır”. Bunun için yapılan çoklu regresyon analizinde benlik saygısı ve yalnızlığın, reddedilme duyarlılığının yordayıcıları olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

3. “Kız öğrencilerin reddedilme duyarlılığı erkek öğrencilere göre daha yüksek, benlik saygısı daha düşük, yalnızlık düzeyleri daha fazladır”. Bunun için t testi yapılmış fakat araştırma sonucunda elde edilen bulgular erkek öğrencilerin reddedilme duyarlılığının kızlara göre daha yüksek, benlik saygılarının daha düşük ve yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumsuzdur.

4. “Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

5. “Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumsuzdur.

6. “Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumsuzdur.

7. “Üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark yoktur”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin fakültelerine göre reddedilme duyarlılığı, benlik

saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumsuzdur.

8. “Üniversite öğrencilerinin ailelerinin gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin ailelerinin gelir durumuna göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

9. “Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

10. “Üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark vardır”. Bunun için ANOVA ve LSD Psot Hoc Testi uygulanmış ve üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre reddedilme duyarlılığı, benlik saygısı ve yalnızlıkları arasında anlamlı fark olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı araştırmanın bu denencesi olumludur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Çalışmanın bu kısmında elde edilen bulgular doğrultusunda çıkan sonuçlara değinilmiştir.

1. Üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile benlik saygısı arasında ters yönde anlamlı, reddedilme duyarlılığı ile yalnızlık düzeyleri arasında doğru yönde anlamlı ve benlik saygısı ile yalnızlık düzeyleri arasında ters yönde anlamlı ilişki vardır. Yani üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı arttıkça benlik saygısının azalacağı ve yalnızlık düzeylerinin artacağı, yalnızlık düzeyleri arttıkça da benlik saygısının azalacağı söylenebilir.
2. Yalnızlık ve benlik saygısı, reddedilme duyarlılığının yordayıcılarıdır. Reddedilme duyarlılığının en fazla benlik saygısının azalmasına sonra da yalnızlığın artmasının yükselttiği söylenebilir.
3. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre reddedilme duyarlılıkları daha yüksektir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre benlik saygıları daha düşüktür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yalnızlık düzeyleri daha yüksektir.
4. Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesi arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor.
5. Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi arttıkça, öğrencilerin reddedilme duyarlılığı azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor.
6. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor.
7. Öğrencilerin fakülteleri farklılaştıkça, reddedilme duyarlılıkları, benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri de farklılaşıyor.
8. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor.
9. Anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en düşüktür. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en yüksektir. Anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en yüksek. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en düşüktür. Anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en düşüktür. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en yüksektir.
10. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en

düşüktür. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en yüksektir. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en yüksek. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en düşüktür. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en düşüktür. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en yüksektir. Yapılan araştırmanın sonuçları yapılan literatur taramasını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

1. Araştırmanın ilk sonucuna göre, üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıklarının arttıkça benlik saygılarının azalacağı ve yalnızlık düzeylerinin artacağı, yalnızlık düzeylerini arttıktan da benlik saygısının azalacağı söylenebilir. Bu yüzden reddedilme duyarlılığı yüksek olan öğrencilere destekleyici sosyal ilişkiler kurabilmesi için gerekli ortam sağlanabilir. Çünkü kabul edicilik düzeyi yüksek olan ortamlarda reddedilme duyarlılığı yüksek olan öğrenciler, kendilerini daha iyi ifade edebileceği fırsatlar yakalayabilecektir. Olayları, duygu ve düşünceleri rahatlıkla değerlendirip paylaşabilecektir. Böylelikle reddedilme duyarlılıkları ve yalnızlık düzeyleri azalacaktır.
2. Araştırmanın ikinci sonucuna göre, yalnızlık ve benlik saygısı, reddedilme duyarlılığının yordayıcılarıdır. Reddedilme duyarlılığının en fazla benlik saygısının azalmasının sonra da yalnızlığın artmasının yükselttiği söylenebilir. Fakat araştırma sonuçları reddedilme duyarlılığını yordamada benlik saygısı ve yalnızlığın yeterli olmadığını başka değişkenlerinde yordayabileceği fikrini oluşturuyor. Reddedilme duyarlılığının benlik saygısı ve yalnızlık dışındaki yordayıcıları başka araştırmacılar için konu olabilir.
3. Araştırmanın üçüncü sonucuna göre, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre reddedilme duyarlılıkları daha yüksektir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre benlik saygıları daha düşüktür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yalnızlık düzeyleri daha yüksektir. Reddedilme duyarlılığının erkeklerde kızlara göre neden daha yüksek olduğu başka araştırmacılar için konu olabilir.
4. Araştırmanın dördüncü sonucuna göre, öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesi arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor. Literatür incelendiğinde de anne eğitim seviyesinin, reddedilme duyarlılığını, benlik saygısını ve yalnızlık düzeyini etkilediği görülüyor. Bundan dolayı annelerin eğitim seviyesini artırıcı kurslar, etkinlikler ve fırsatlar oluşturulmalıdır.

5. Araştırmanın beşinci sonucuna göre, öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor. Literatür incelendiğinde de baba eğitim seviyesinin, reddedilme duyarlılığını, benlik saygısını ve yalnızlık düzeyini etkilediği görülüyor. Bundan dolayı babaların eğitim seviyesini artırıcı kurslar, etkinlikler ve fırsatlar oluşturulmalıdır.
6. Araştırmanın altıncı sonucuna göre, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor. Sınıf düzeyi arttıkça reddedilme duyarlılığının azalması bilgi birikiminin artmasından mı yoksa farklı nedenlerden mi kaynaklandığı incelenebilir.
7. Araştırmanın yedinci sonucuna göre, öğrencilerin fakülteleri farklılaştıkça, reddedilme duyarlılıkları, benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri de farklılaşıyor. Bu farklılaşmanın sebepleri başka araştırmacılar tarafından incelenebilir.
8. Araştırmanın sekizinci sonucuna göre öğrencilerin ailelerinin gelir durumu arttıkça, reddedilme duyarlılıkları azalıyor; benlik saygıları artıyor; yalnızlık düzeyleri azalıyor. Aile gelir durumu düşük olan öğrencilere burs, yardım vs. sağlanmalıdır.
9. Araştırmanın dokuzuncu sonucuna göre anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en düşüktür. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en yüksektir. Anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en yüksek. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en düşüktür. Anne tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en düşüktür. Anne tutumlarını mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en yüksektir. Bu yüzden annelere, anne tutumlarının çocukların gelişimine etkileri içerikli seminerler verilmelidir.
10. Araştırmanın onuncu sonucuna göre, baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en düşüktür. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin reddedilme duyarlılıkları en yüksektir. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en yüksek. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin benlik saygıları en düşüktür. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en düşüktür. Baba tutumlarını otoriter ve mükemmeliyetçi olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en yüksektir. Bu yüzden babalara, baba tutumlarının çocukların gelişimine etkileri içerikli seminerler verilmelidir.

Tüm bu önerilerle birlikte reddedilmenin çoğu zaman kendi algılarımızdan

kaynaklandığını gerçekte böyle bir durumun söz konusu olmadığını kabullenmeliyiz.

Kendimizi ne kadar çok kabul edersek o kadar az reddederiz. Yani artılarımızın-eksilerimizin, olumlu-olumsuz özelliklerimizin ne kadar çok farkında olursak reddedilme mesajları bizim için o kadar az incitici olabilir..

Bunun için kendimize Benlik Kavramı çizelgesi oluşturabiliriz.

Kendinizi aşağıdaki ana hatlara göre betimlemek için olabildiğince çok sözcük ve tümce yazın.

- I. Fiziksel Görünüm.** Boy, ağırlık, yüz ifadesi, cilt niteliği, saç ve giyinme biçimi ve boyun, göğüs, kalça, bacak gibi gövdenin belli bölgelerini betimleyin.
- II. Başkaları ile ilişkileriniz.** Yakın ilişkilerde ve arkadaş, aile üyeleri, iş arkadaşlarıyla olan ilişkilerde güçlü ve zayıf olduğunuz noktaları, sosyal ortamlarda yabancılara karşı yaklaşımınızı açıklayın.
- III. Kişilik.** Olumlu ve olumsuz kişilik özelliklerinizi açıklayın.
- IV. Başkaları sizi nasıl görür.** Arkadaşlarınız ve ailenizin sizde gördükleri zayıf yanları açıklayın.
- V. Okul ya da işyerinde başarı.** Okul ve işte başlıca görevleri nasıl yaptığınızı betimleyin.
- VI. Günlük işlerde başarı.** Sağlık, sağlık bilgisi, yaşadığınız yerin bakımı, yiyecek hazırlama, çocuk bakımı, diğer kişisel bakım ve aile gereksinimleri konusundaki betimlemelere yer verin.
- VII. Zihinsel işleyiş.** Sorunları ne derece mantıklı ele alıp çözdüğünüzü, öğrenme ve yaratıcılık kapasitenizi, genel bilgi birikiminizi, özel alanlardaki bilgilerinizi, eriştiğini olgunluğu, kavrama beceriniz gibi konulara değinin.
- VIII. Cinsellik.** Cinsellik açısından kendinizi nasıl gördüğünüzü ve duyumsadığınızı açıklayın.

Çizelgeyi tamamladıktan sonra, baştan başlayıp gücünüzü imgeleyen ya da hoşunuza giden özelliklerinizin yanına bir artı (+) işareti koyun. Zayıf saydığınız düzeltmeyi istediğiniz özellikleri, de eksi (-) ile işaretleyin. Gözlemlerinizde tarafsız kaldığınız maddeleri işaretlemeyin.

Benlik kavramı çizelgesi kendimize güçlü ve zayıf yanlarımızı gösterdiğinden dolayı özgüven ve benlik saygısı gelişimine olumlu katkı sağlayabilir. Araştırma sonuçlarından da elde edildiği üzere, benlik saygısı ve özgüveni yüksek kişilerin reddedilme duyarlılıkları ve yalnızlık düzeyleri düşüktür.

EKLER

EK 1: REDDEDİLME DUYARLILIĞI ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda ergenler ve genç yetişkinlerin kişilerarası ilişkilerine yönelik yaşantılarını temsil eden ve varsayıma dayalı “muhtemel hayır denme ve reddedilme” durumlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyup, böyle bir yaşantının sizde ne tür bir etki yapabileceğini düşününüz. Cevabınızı **1** ile **6** arasındaki **(1) Beni hiç endişelendirmez** ile **(6) Beni çok endişelendirir** aralığında belirleyerek, aşağıdaki her cümleyi size uygun olan ifadelerle tamamlayıp işaretlemenizi gerçekleştiriniz.

1. Sınıftaki birinden ödünç olarak notlarını istemek...	1	2	3	4	5	6
2. Kız/erkek arkadaşına onunla birlikte eve taşınmak istediğimi söylemek...	1	2	3	4	5	6
3. Hangi programa başvurmam gerektiği ile ilgili ebeveynlerimden yardım istemek...	1	2	3	4	5	6
4. İyi tanımadığım, çıktığım kişi hakkında başka birinden bilgi almak...	1	2	3	4	5	6
5. Kız/erkek arkadaşımın geceyi arkadaşlarıyla geçirmek için plan yapması, fakat benim gerçekten geceyi onunla geçirmek istediğimi söylemek...	1	2	3	4	5	6
6. Ailemden günlük harcamalarım için daha fazla para istemek...	1	2	3	4	5	6
7. Ders sonrası, ders hocasından anlamadığım bir bölümle ilgili daha fazla bilgi istemek...	1	2	3	4	5	6
8. Yakın bir arkadaşına yaklaşarak onu ciddi bir şekilde kızdıran bir şeyden sonra onunla konuşmak...	1	2	3	4	5	6
9. Sınıfımdaki birine kahve ısmarlamak...	1	2	3	4	5	6
10. Mezuniyet sonrası bir iş bulamadığımda aileme bir süre daha beni desteklemeleri gerektiğini söylemek...	1	2	3	4	5	6
11. Arkadaşımdan Şubat tatilinde benimle birlikte bir yere gelmesini istemek...	1	2	3	4	5	6
12. Sert bir tartışma sonrası kız/erkek arkadaşımı arayarak onu görmek istediğimi söylemek...	1	2	3	4	5	6
13. Bir arkadaşımdan onun herhangi bir şeyini ödünç alıp alamayacağımı sormak...	1	2	3	4	5	6
14. Ailemden benim için önemli bir davete (güne) gelmelerini istemek...	1	2	3	4	5	6
15. Arkadaşımdan bana büyük bir iyilik yapmasını istemek...	1	2	3	4	5	6
16. Kız/erkek arkadaşımın beni gerçekten sevip sevmediğini sormak...	1	2	3	4	5	6
17. Bir partide salondaki kız/erkeklerden birine onunla dans etmek istediğimi söylemek...	1	2	3	4	5	6
18. Kız/erkek arkadaşımdan ebeveynlerimi ziyaret etmesi için eve gelmesini istemek...	1	2	3	4	5	6

EK 2: COOPERSMITH BENLİK SAYGISI ENVANTERİ

Aşağıdaki cümleleri kendinizle ilgili olarak doldurunuz. Lütfen her bir ifade için yanındaki “BANA UYGUN” veya “BANA UYGUN DEĞİL” seçeneklerinden bir tanesine (X) işareti yerleştiriniz.

	Bana Uygun	Bana uygun değil
1. Sık sık keşke başka biri olsam diye düşünürüm.		
2. Başkalarının önünde konuşmak bana zor gelir.		
3. Eğer elimde olsaydı kendimdeki bir çok şeyi değiştirmek isterdim.		
4. Karar vermede fazla zorluk çekmem.		
5. İnsanlar benimle olmaktan hoşlanırlar.		
6. Evde kolayca moralim bozulur.		
7. Yeni şeylere kolay alışamam.		
8. Yaşıtlarım arasında sevilen bir kişiyim.		
9. Ailemin benden beklentisi çok fazla.		
10. Ailem genellikle duygularıma önem verir.		
11. Başkalarının söylediğini kolaylıkla kabul ederim.		
12. Benim yerimde olmak oldukça zordur.		
13. Hayatımın karmakarışık olduğuna inanıyorum.		
14. Genellikle başkaları düşüncelerimi kabul ederler.		
15. Kendimi yetersiz buluyorum.		
16. Sık sık evden uzaklaşmayı düşünürüm.		
17. Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam.		
18. Başkaları kadar güzel / yakışıklı değilim.		
19. Söylenecek bir sözüm varsa onu söylemekten çekinmem.		
20. Ailem benim duygularımı anlar.		
21. Çok sevilen bir kimse değilim.		
22. Genellikle ailemin beni dışladığını sanıyorum.		
23. Yaptığım şeyler genellikle cesaretimi kırar.		
24. Çevremde olup bitenlerden rahatsız olmam.		
25. Güvenilir bir kişi olmadığımı düşünüyorum.		

EK 3: UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ UCLA - LS

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenen her ifadeye tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ya da düşündüğünüzü size uygun olan parantezin içine (X) işaret ile belirtiniz.

	Hiç Yaşamam	Nadiren Yaşarım	Bazen Yaşarım	Sık sık Yaşarım
1.Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.				
2.Arkadaşım yok.				
3.Başvuracağım kimse yok.				
4.Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.				
5.Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.				
6.Çevremdeki insanlarla bir çok ortak yönüm var.				
7.Artık hiç kimse ile samimi değilim				
8.İlgilerim ve fikirlerim çevredekilerce paylaşılmıyor.				
9.Dışa dönük bir insanım.				
10.Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.				
11.Kendimi grup dışına itilmiş hissediyorum.				
12.Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.				
13.Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.				
14.Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.				
15.İstediğim zaman arkadaş bulabilirim.				
16.Beni gerçekten anlayan insanlar var.				
17.Bu derece içine kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.				
18.Çevremde insanlar var, ama benimle değiller.				
19.Konuşabileceğim insanlar var.				
20.Derdimi anlatabileceğim insanlar var.				

EK 4: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1) Cinsiyet= E() K()

2) Anne eğitimi= Okur-yazar() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

3) Baba eğitimi= Okur-yazar() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

4) Sınıf= 1. sınıf() 2. sınıf() 3. sınıf() 4. sınıf()

5) Bölüm=.....

6) Ailenin gelir durumu

800 TL ve altı ()

801 TL- 1600 TL()

1601 TL ve üstü ()

7) Fakülte=

8) Annenizin tutumunu nasıl algılıyorsunuz?

A) İlgisiz B) Otoriter C) Demokratik D) Koruyucu E)

Mükemmeliyetçi

9) Babanızın tutumunu nasıl algılıyorsunuz?

A) İlgisiz B) Otoriter C) Demokratik D) Koruyucu E) Mükemmeliyetçi

KAYNAKLAR

Adler, A. (2004). *İnsanı Tanıma Sanatı*. (Çev. K. Şipal). İstanbul: Say Yayınları.

Ainsworth, Mary Ve Ark. (1978). *Patterns Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Stiuation*. New Jersey: Hillsdale Press.

Akse, J., Hale, W. W., Engels, R. C. M. E., ve Raaijmakers, Q. A. W. (2004) "Personality, perceived parental rejection and problem behavior in adolescence" [Ergenlerde Kişilik, Algılanan Ebeveyn Reddi ve Problem Davranışlar]. *Social Psychiatry & Psychiatric Epidemiology*, 39, 980-988

Alkan S., Sezgin A (1998). "Yetişkin Hastalarda Yalnızlık", *C.Ü. H.Y.O Dergisi*, 2(1). 43-51.

Altıntaş, E. Ve Gültekin, M. (2003). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Amato, P. R. (2000). "The Consequences Of Divorce For Adults And Children" [Yetişkin Ve Çocuklarda Boşanmanın Sonuçları]. *Journal Of Marriage And The Family*, 62:1269–1287.

Ansari, Z. A. (2002). "Parental acceptance-rejection of disabled children in non-urban Pakistan" [Pakistanda Kırsal Alanlarda Engelli Çocukların Anne-Baba Tarafından Kabul-reddi]. *North American Journal of Psychology*, 4, (1), 121-128

Aslan, H. (2006). *Çalışanların İş Doyumu Düzeylerine Göre Depresyon, Benlik Saygısı Ve Denetim Odağı Algısı Değişkenlerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Avşaroğlu, S., Üre, Ö. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Ve Stres Başaçıkma Stillerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ayaz, Ş. (2002). *Hemşirelerin Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

İstanbul.

Aydoğan, S. (2010). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Umut Ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ayduk, Ö. (1999). "Impact Of Self-Control Strategies On The Link Between Rejection Sensitivity And Hostility: Risk Negotiation Through Strategic Control" [Düşmanlık Ve Reddedilme Duyarlılığı İlişkisi Üzerindeki Kendini Kontrol Stratejilerinin Etkisi: Stratejik Kontrol Yoluyla Risk Müzakeresi]. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences & Engineering*, Vol. 60, (1-B). 0401.

Ayduk, Ö. N., Downey, G., Feldman, S. (2000). "Regulating The İnterpersonal Self Strategic Self-Regulation For Coping With Rejection Sensitivity"[Reddedilme Duyarlılığı İle Başa Çıkmak İçin Kişilerarası İlişkilerde Öz Düzenleme]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 79, 2, 776-792.

Ayduk, Ö.N (2008). "How To Boost Your Will Power". Erişim 13 Eylül 2008, University Of Berkeley Ağ Sitesi: www.successconsciousness.com

Bachman, J. G., O'malley, P. (1983). "Self - Esteem : Change And Stability Between Ages 13 And 23"[Benlik Saygısı: 13-23 Yaşlar Arasında Değişiklik Ve Denge]. *Developmental Psychology*, 19 (2), 257-268.

Battle, J. (1980). "Relationship Between Self-Esteem And Depression Among High School Students" [Lise Öğrencilerinde Depresyon Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki]. *Perceptual And Motor Skills*. Vol: 51. 157-158.

Berk, M. S.; Andersen, S. M. (2000). "The İmpact Of Past Relationship On İnterpersonal Behavior: Behavioral Confirmation İn Social Cognitive Process Of Transference" [Kişilerarası İlişkilere Geçmiş İlişkilerin Etkisi: Sosyal Bilişsel Transferans Sürecinde Onay Davranışı]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, Vol. 79, Nr. 5 (July). Pp. 546-562.

Boivin, M. Ve Begin, G. (1989). "Peer Status And Self Perceptions Among Early Elementary

School Children: The Case Of The Rejected Children” [İlkokul Öğrencileri Arasında Kendilik Algısı Ve Akran Statüsü: Reddedilmiş Çocuklar Üzerinde Bir Çalışma]. *Child Development*, 60, 591-596.

Booth.R., Barletl. D., Bohnsack. Jan. (1992). "Examination Of The Relationship Between Happiness, Loneliness, and Shyness İn College Student" [Kolej Öğrencilerinde Utangaçlık, Yalnızlık, Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi]. *Journal Of College Student Development*. 33: 157-159.

Bowlby, J. (1980). *Attachment And Loss, Vol. 3: Loss, Sadness And Depression*. New York: Basic Books.

Bradbury, Y.T., Finchman, F.D. (1992). “Attributions And Behaviour İn Marital Reactions” [Evlilikte Atıflar Ve Davranışlar]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, Vol. 63, Nr, 6, Pp. 613-628.

Brehm, S. S., Kassin, S. M., Fein, S. (2002). *Social Psychology, 5e*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Bregtje -Gunther Moor, Eveline A. Crone, And Maurits W. Van Der Molen, (2010). “The Heartbrake Of Social Rejection” [Sosyal Reddedilmenin Kederi]. *Psychological Science*. September, Vol. 21 No. 9 1326-1333 .

Buelga, S., Musitu, G., Murgui, S. ve Pons, J. (2008). “Reputation, Loneliness, Satisfaction With Life And Aggressive Behavior in Adolescence” [Ergenlerde Saldırgan Davranışlar Ve Hayattan Memnuniyet, Yalnızlık Ve İtibar]. *The Spanish Journal Of Psychology*. 11 (1): 192-200.

Burger, J.M. (2006). *Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri*. (Çev: Sarioğlu, İ.D.E.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Camilla, S. (1991). “Economic Hardship, Family Relationships And Adolescent Distress” [Ekonomik Zorluklar, Aile İlişkileri, ve Ergenlik Sıkıntıları]. *Dissertation Abstracts*

International. Vol: 52.

Campbell-Grosman, C., Elek,S.M., Hudson Brage, D. (2000). “Depression, Self-Esteem, Support Among Adolescence Mothers Participating in The New Parents Project” [Ergenler Arasında Destek, Benlik Saygısı, Depresyon: Yeni Ebeveyn Projesi İçine Anne Katılımı]. *Adolescence*, 35 (139), 445-453.

Carnelly, K., Petromonica, P., And Jaffe, K. (1996). “Attachment, Caregiving, And Relationship Functioning İn Couples: Effects Of Self And Partner” [Çiftlerde, Bağlanma, İlgi Ve İlişki İşleyişi: Kendine Ve Parterine Etkileri]. *Personal Relationships*, 3, 257-277.

Cassidy, J., Asher, S.R. (1992). “Loneliness And Peer Relations in Young Children” [Küçük Çocuklarda Akran İlişkileri Ve Yalnızlık]. *Child Development*, 63, 350-365.

Cheng, H. And Furnham, A. (2002). " Personality, Peer Relations, And Self-Confidence As Predictors Of Happiness And Loneliness" [Yalnızlık Ve Mutluluğun Yordayıcıları Olarak Öz-Güven, Akran İlişkileri, Ve Kişilik]. *Journal Of Adolescence*, 25 (3): 327-340.

Coopersmith, S. (1967). *The Antecents Of Self-Esteem*. San Fransisco: W.H. Freeman.

Coopersmith, Stanley (1991). *Self – Esteem Inventories*. New York: Consulting Psychologist Press

Cüceloğlu, D. (2003). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul:Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan Ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakıcı, D. (2010). *Spor Lisesi ve Genel Lise 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Özsaygı Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Çayır, Ayda. (1999). *Jung*. İstanbul: Kaknüs Yayınevi.

Çiğdemoğlu, S. (2006). *Lise I.Sınıf Öğrencilerinin Akran Baskısı, Özsaygı Ve Dışadönüklük*

Kişilik Özelliklerinin Okul Türlerine Göre İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çetin, C.N. (2008). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları Ve Özsaygı İle İlişkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çeçen, A. R.(2002). *Duyguları Yönetme Becerileri Eğitimi Programının Öğretmen Adaylarının Duyguları Yönetme Becerileri Üzerindeki Etkisi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çeçen, A.R., Koçak, E. (2006). “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Benlik Saygısını Yükseltme Programının Etkinliğinin Sınanmasına Yönelik Deneysel Bir Çalışma”. I. *Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Uygulamaları Kongresi*, Mersin Üniversitesi.

Çeçen, A.R. (2006). “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 3, 415-432.

Çeçen, R.A. (2007). “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Göre Sosyal Ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 180-190.

De Jong Gierveld, J. (1998). “A Review Of Loneliness: Concept And Definitions, Determinants And Consequences” [Yalnızlığa Bir Bakış: Kavram Ve Açıklamalar, Belirtiler ve Sonuçlar]. *Reviews in Clinical Gerontology*, 8, 73-80.

Demir, A., Tahran, N. (2001). “Loneliness And Social Dissatisfaction in Turkish Adolescents” [Türk Ergenlerde Sosyal Tatminsizlik ve Yalnızlık]. *The Journal Of Psychology* 135(1). 113-123.

Demir, A. (1989). “UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7,23, 14-18.

Demir, A. (1990). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dinçer, F Ve Öztunç, G. (2009). “Hemşirelik Ve Ebelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeyleri”. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 22-33.

Ditommaso E., Spinner, B. (1997). “Social And Emotional Loneliness: A Reexamination Of Weiss’ Typology Of Loneliness” [Sosyal ve Duygusal Yalnızlık: Weiss’in Yalnızlık Tipolojisinin Tekrar İncelenmesi]. *Personality And Individual Differences*, 22,417-427.

Downey, G., Lebolt, A.,O’shea, K. (1995) Implications Of Rejection Sensitivity For Adolescent Peer And Dating Relationship, Paper Presented At The Biennial Meeting Of The Society For Research On Adolescence, (1995). Indianapolis.

Downey, G., Feldman, S., Ayduk, Ö. N. (2000). “Rejection Sensitivity And Male Violence in Romantic Relationships” [Romantik İlişkilerde Reddedilme Duyarlılığı Ve Bayan Şiddeti]. *Personal Relationships*,7, 45-61.

Downey, G., Feldman, S. (1996). “Implications Of Rejection Sensitivity For İntimate Relationships” [Samimi İlişkilerde Reddedilme Duyarlılığının Belirtileri]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 70, 1327-1343.

Duy, B. (2003). *Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Yalnızlık Ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ekmekci, A.Y. (2008). *Congruence of parent and child perceptions of parental acceptance-rejection*. (Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erözkan, A. (2004a). “Üniversite Öğrencilerinin Reddedilme Duyarlılıkları İle Sosyal Anksiyete Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*

Erözkan, A. (2004b). “Üniversite Öğrencilerinin Reddedilme Duyarlılıkları İle Sosyal Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, 17.

Erözkan, A. (2004c). “Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası Duyarlılıkları İle Reddedilme Duyarlılıklarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, Cilt 5, Sayı 2,(2004). 85-98

Erwin, P. (2000). *Çocuklukta Ve Ergenlikte Arkadaşlık*. (Çev: Osman Akınhay). İstanbul: Alfa/Aktüel Kitabevleri.

Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Kabul Veya Reddinin Yetişkinlik Dönemi Yakın İlişkileri Üzerindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Finkel, E. J., & Campbell, W. K. (2001). “Self-Control And Accommodation İn Close Relationships: An İnterdependence Analysis” [Yakın İlişkilerde Kendilik Kontrolü Ve Uyum: Bir Bağımsız Analiz Çalışması]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 81, 263-277.

Gaynor L. E., Bonnie L. B. (2008). “The Relationship Between Rejection Sensitivity And Compliant Condom Use” [Condom Kullanımı ve Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişki]. *Archives of Sexual Behavior*, Volume 39, Number 6, 1381-1388,

Geçtan, E. (2005). *İnsan Olmak*. İstanbul:Metis Yayınları.

Goswick, R.A. & Jones, W.H. (1981). “Loneliness, Self Concept, and Adjustment” [Yalnızlık, Kendilik Düşüncesi, Uyum]. *The Journal Of Psychology*, 107, 237-240.

Gross, J.J., John, O.P. (1997). “Revealing Feelings: Facets Of Emotional Expressivity in Self-Reports, Peer Ratings and Behavior” [Hislerin Açığa Çıkması: Akran İlişkileri ve

Davranışlarında Kendi Raporları Doğrultusunda Anamlı Duygularla Yüzleşme]. *Journal Of Personality And Social Psychology*. Vol: 42. 435-438.

Gültekin, A. (2006) *Anaokuluna Devam Eden 6 Yaşındaki Çocukların Başkalarının Bakış Açısını Alma Becerisi İle Özsaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gümüş, A. E. (2000). “Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Beden İmgelerinden Doyum Düzeylerinin Sosyal Kaygı Düzeyleri İle İlişkinin İncelenmesi”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 99-108.

Güngör, A. (1989). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Halat, M. I. (2009). *Yatırım Kuramı Bağlamında Evli Çiftlerde Uyum, Nedensen Ve Sorumluluk Yüklemeleri İle Yalnızlık Arasındaki Bağlantılar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hanley-Dunn, P., Maxwell, S.E., Santos, J.F. (1985). “Interpretation Of Interpersonal Interactions: The Influence Of Loneliness” [Kişilerarası İlişkileri Yorumlama: Yalnızlığın Etkisi]. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11 (4), 445-456.

Harper, M. S., Dickson, J. W., Welsh, D. P. (2006). “Self-Silencing and Rejection Sensitivity in Adolescent Romantic Relationships” [Ergenlerde Romantik İlişkilerde Reddedilme Duyarlılığı ve Kendini Geri Çekme]. *Journal Of Youth And Adolescence*, 2006, Volume 35, Number 3, Pages 435-443

Hazan, C. Ve Shaver, P. R. (1990). "Love And Work: An Attachment-Theoretical Perspective" [Aşk ve İş: Teorik Perspektif Bağlamında]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 59 (2). 270-280.

Holmes, J.G. (2002). "When Rejection Stings: How Self-Esteem Constrains Relationship-Enhancement Processes" [Reddedilme Durumlarında: İlişki Geliştirme Sürecinde Öz-Saygı Nasıl Sınırlanır]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, Vol. 83, Pp. 556-573.

Horney, K. (1997). *Günümüzün Nevrotik İnsanı*. İstanbul: Mert Yayıncılık.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini Ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İnanç, B. Y., Yerlikaya, E.E. (2008). *Kişilik Kuramları*. İstanbul: Pegem Akademi Yayıncılık.

Jones, W.H., Freeman, J.E. & Goswick, R.A.(1981). "The Persistence Of Loneliness: Self and Other Determinants" [Yalnızlığın Israrı: Kendi ve Diğer Göstergeler]. *Journal Of Personality*, 49 (1), 27-48.

Karaoğlu, N., Avşaroğlu, S., Deniz, M.E. (2009). "Yalnız Misin? Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinde Yalnızlık Düzeyi İle İlgili Bir Çalışma". *Marmara Medical Journal* 2009;22(1);019-026

Kavlak, O., Saruhan, A. (2002). "İnfertil Kadınlarda Yalnızlık Düzeyi Ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi". *Ege Tıp Dergisi* 41 (4): 229 – 232.

Kernis, M. H. (2005). "Measuring Self-Esteem in Context: The Importance Of Stability Of Self-Esteem Psychological Functioning" [Konteks içinde Benlik Saygısını Ölçme: Benlik Saygısı Psikolojik Fonksiyonlarının Dengelenmesinin Önemi]. *Journal Of Personality* ,73(6).

Kılınç, H., Sevim, S. (2005). Ergenlerde Yalnızlık Ve Bilişsel Çarpıtmalar. *Ankara University, Journal Of Faculty Of Educational Sciences*, Vol:38, No:2; 69-88.

Khaleque, A. (2001). *Parental-acceptance-rejection, psychological adjustment and intimate adult relationships*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), University of Connecticut.

Kirkpatrick-Smith, J., Rich, A.R., Omega, R. (1992) "Psychological Vulnerability and Substance Abuse as Predictors Of Suicide Ideation Among Adolescents" [Ergenler Arasında İntihar Düşüncesinin Yordayıcıları olarak Madde Kullanımı ve Psikolojik Kırılganlık]. *Journal Of Death and Dying*, 24(L):21-33.

Koçak, E. (2008). Ergenlerde Yalnızlığın Yordanmasında Benlik Saygısı, Sürekli Öfke Ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Koçkar, A.İ. (2006). *Parental Acceptance-Rejection, Self-Esteem And Psychological Adjustment: Children With Learning Disabilities As Compared To Children With Insulin Dependent Diabetes Mellitus*. (Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kor, M. (2008). *Sivas İl Merkezindeki Ortaöğretim Öğrencilerinde Sporun Özsaygı Düzeyine Etkisinin Araştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Köknel, Ö. (2001). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kuzgun, Y. (2009). *Meslek Gelişimi Ve Danışmanlığı*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Lauder, W., Kerry, M. Ve Siobhan, S. (2006). "Social Capital, Age Religiosity in People Who Are Lonely" [Yalnız İnsanlarda Dindarlık Dönemi ve Sosyal Durum]. *Journal Of Clinical Nursing*, 15 (3), 334–340.

Lauder, W., Mummery, K., Jones, M., Capercione, C. (2006). "A Comparison Of Health

Behaviours in Lonely And Non-Lonely Populations” [Yalnız ve Yalnız Olmayan Topuluklarda Sağlık Durumlarının Karşılaştırılması]. *Psychol Health Med* 2006; 11(2): 233–245.

Leary, M. R. (2005). “Varieties Of Interpersonal Rejection” [Kişilerarası İlişki Çeşitleri]. K. D. Williams, J. P. Forgas ve W. Von Hippel, (Ed.). *The social outcast: Ostracism, social exclusion, rejection, and bullying* (s.35-51) New York: Psychology Press.

Lopez-Duran, N. (2010). Language Skills, Agression And Peer Rejection in Elementary School. Erişim: 22 Eylül 2009. [Http://Www.Child-Psych.Org/2010/09/Language-Skills-Agression-And-Peer-Rejection-in-Elementary-School.Html](http://Www.Child-Psych.Org/2010/09/Language-Skills-Agression-And-Peer-Rejection-in-Elementary-School.Html)

Mc Carthy, J.D., Hoge, D.R. (1982). “Analysis Of Age Effects in Longitudinal Studies Of Adolescent Self- Esteem” [Ergenlerde Benlik Saygısı Çalışmalarında Yaşı Etkilerinin Analizi]. *Development Psychology*, 18(3), 372-379.

Moffitt, T. E. (1993). “Adolescence- Limited And Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy” [Ergenlerde Sınırlandırılmış Yaşam Sürecinde Devam Eden Anti-Sosyal Davranışlar: Bir Gelişim Taksonomisi]. *Psychological Review*, 100, 674-701.

Menting, B., Van Lier, P., Koot, H. (2010). “Language Skills, Peer Rejection, and The Development Of Externalizing Behavior From Kindergarten To Fourth Grade” [Anaokulundan 4. Sınıfa Davranışların Gelişimi, Akran Reddi ve Dil Becerileri]. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 02-279.

Moore, D.W. & Schultz, N.R. (1983). “Loneliness At Adolescence: Correlates, Attributions And Coping” [Ergenlerde Yalnızlık]. *Journal Of Youth And Adolescence*, 12 (2), 95-100.

Moore , S. M. Ve Leung, C. (2001). “Romantic Beliefs, Styles, and Relationships Among Young People From Chinese, Southern European, And Anglo-Australian Backgrounds” [Avustralya, Güney Avrupa ve Çinli Gençler Arasında Romantik İlişkiler, Stiller ve İnançlar]. *Asian Journal Of Social Psychology* 4 (1), 53–68.

Mruk, C. J. (2006). *Self-Esteem Research, Theory And Pracice: Toward A Positive Psychology Of Self-Esteem*. Springer Publishing Company. New York.

Nausheen, B., Gidron, Y., Gregg, A., Tissarchondou, H S., Peveler, R. (2007). "Loneliness, Social Support And Cardiovascular Reactivity To Laboratory Stress" [Stres Ölçümleri için Kardiyovaskular Tepki, Sosyal Destek ve Yalnızlık]. *Stress* 2007; 10(1): 37–44.

Neto, F; Barros, J. (2000). "Predictors Of Loneliness Among Adolescent From Portuguese Immigrant Families in Switzerland" [İsviçrede Portekizden Göç Etmiş Ailelerdeki Ergenler Arasında Yalnızlığın Yordayıcıları]. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 28 (2): 193 207.

Ohannessian, C., Lerner, R., Lerner, J., Von Eye, A. (1999). "Does Self-Competence Predict Gender Differences in Adolescents Depression And Anxiety" [Ergen Depresyonu ve Kaygısında Kendine Güven Cinsiyet Farklılıklarıyla Yordanır Mı?]. *Journal Of Adolescence*. 22-3.

Öksüz, Y. (2004). "Duyguların Açılması Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerine Etkisi". Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 6, Sayı2, 185-195

Önder, A., ve Gülay, H. (2008). "Comparing Acceptance and Rejection Levels of Mentally Handicapped Children's Parents and Normally Developed Children's Parents" [Bildiri]. *Second International Society for Interpersonal Acceptance and Rejection Congress. 3-6 July,2008*. (36). Crete, Greece: Department of Primary Education. Crete University, Rethymno.

Özbaş, E. (2010). *Üstün ve normal zeka düzeyine sahip 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ebeveyn kabul ret düzeylerini algılayışlarıyla empati düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özen, Ü. (2009). "Yalnızlık Olgusu Ve Sanal Sohbetin Yalnızlığın Paylaşımına Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 4; 15-25.

Özkürkçügil, A. Ç. (2009). "Cezaevinde Yalnızlık Ve Yalnızlığın Depresyonla İlişkisi". *Kriz Dergisi* 6(1); 21-31.

Öztürk S. (2006). "Anne-Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar İle Aynı Yaş Grubundaki Anne-Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı Ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi". *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, VIII/II, 117-128.

Özyavru, N.Ç. (2008). *İlköğretim ve Lise Öğrencilerinin Ağabey veya Ablalarıyla İlişkide Algıladıkları Kabul-Reddin Anne-Baba Kabul-Reddi, Psikolojik Uyum, Aile-İçi Çatışma ve Eş Kabul-Reddi İle İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Salahur, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pedersen, V and Kolstad, A. (2000) "Adolescent Alcohol Abstainers :Traditonal Patterns in New Groups" [Ergenlerde Alkolden Sakınma: yeni Gruplarda Geleneksel Örnekler]. *Acta Sociologica* 43 (3): 219-234.

Peplau, H.E. (1955). "Loneliness" [Yalnızlık]. *American Journal Of Nursing*, 55, 1476-1481.

Peplau, L.A., Perlman, D. (1982). *Perspectives On Loneliness*. New York:Wiley.

Peplau, L.A., Perlman, D. (1984). *Loneliness Research: A Survey Of Emprical Findings*. In L.A.

Peplau Ve S.E. Goldston (1984). "Preventing The Harmful Consequences Of Severe And Persistent Loneliness" [Şiddetli Ve Devam Eden Yalnızlığın Zararlı Sonuçlarını Önleme]. *Rockville, Md: National Institue Of Mental Health*, 13-47

Perlman, D., Gerson, A.C., Spinner, B. (1978). "Loneliness Among Senior Citizens: An Emprical Report" [Yaşlılar Arasında Yalnızlık: Deneysel Çalışma]. *Essence*, 2, 239-248.

Peplau, L. A., Miceli, M., Morasch, B. (1982). *Loneliness And Self-Evaluation*. In L. A.

Peplau, L.A., Perlman, D (1982). *Loneliness: A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*. New York: Wiley

Peplau, L.A.; Perlman, D (1998). *Loneliness. Encyclopedia Of Mental Health*. New York: Academic Press

Pişkin, M. (1997). "Türk Ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması" (21-35). 3. *Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi Kitabı*. Adana: Çukurova Üniversitesi Yayını.

Plutchik, R. (1997). *Circumplex Models Of Personality And Emotions*. Usa: American Psychological Association Press.

Purkey, W., (1970). *Self-Concept And School Achievement*. New Jersey: Prentice - Hall, Inc., Englewood Cliffs.

Rohner, R. P., Rohner, E. C. (1980). "Ancedens and consequences of parental rejection: A theory of emotional abuse" [Ebeveyn Reddinin Sonuçları: Bir Duygu Sömürü Teorisi]. *Child Abuse and Neglect*, 4, 189-198

Rohner, R.P. (1986). *The Warmth Dimension: Foundations Of Parental Acceptance-Rejection Theory*. Newbury Park, Ca: Sage Publications, Inc.

Rohner, R. P. (2004). "The parental acceptance and rejection syndrome: Universal correlates of perceived rejection" [Ebeveyn Kabul-Red Sendromu: Algılanan Reddin Evrensel İlişkisi]. *American Psychologist*, 59, 830-840,

Rokach, A., Brock, H. (1996). "The Causes Of Loneliness" [Yalnızlığın Sebepleri]. *Psychology: A Journal Ofhuman Behavior*, 33 (3). 1-11.

Romero-Canyas, R., Downey, G., Berenson, K. (2010). "Rejection Sensitivity and The Rejection–Hostility Link in Romantic Relationships" [Romantik İlişkilerde Düşmanlık, Reddedilme ve Reddedilme Duyarlılığı]. *Journal Of Personality*, February, 78:1.

Rosenberg, M. (1965). *Society And Adolescent Self-İmage*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Rotenberg, K. J., Keltie, J., Macdonald, E. Ve King, V. (2004). "The Relationship Between Loneliness And Interpersonal Trust During Middle Childhood" [Orta Çocukluk süresince Kişilerarası Güven ve Yalnızlık Arasındaki İlişki]. *The Journal Of Genetic Psychology*.165(3),233–249.

Russell, D., Cutrona, C.E., Rose, J., Yurko, K. (1984). "Social And Emotional Loneliness: An Exploration Of Weiss's Typology Of Loneliness" [Sosyal Ve Duygusal Yalnızlık: Weiss'in Topolojisi Üzerine Bir İnceleme]. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 46(6) 1313-1321.

Şad, E. (2007). *Akranları Tarafından Reddedilen Ve Kabul Edilen İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı, Sosyal Beceri, Davranış Problemleri Ve Okul Başarılarının Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Savage, E. (2006). *Reddedilme Korkusu Neler Kaybettiriyor: Kişisel Algılama*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

Schimmack, U. Ve Diener, E. (2003). "Predictive Validity Of Explicit and Implicit Self-Esteem For Subjective Well-Being" [İyi Olma için Benlik Saygısı]. *Journal Of Research in Personality*. 37, 100-106.

Şentürk, S, S. (2010). *Liseli Ergenlerin Yalnızlık Algısının Sosyal Beceri, Benlik Saygısı Ve Kişilik Özellikleri Bağlamında Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Silva, M. B. (1993). *Subgroups Of Peer-Rejected Children: Differences in Self-Perceptions*,

Attributions, And Responses To Rejection. Unpublished Doctoral Dissertation. Texas Tech University : United States.

Swami V, Chamorro-Premuzic T, Sinniah D (2007). “General Health Mediates, The Relationship Between Loneliness, Life Satisfaction And Depression: A Study With Malaysian Medical Students” [Depresyon, Hayat Memnuniyeti Yalnızlık Arasındaki İlişki ve Genel Sağlık Meditasyonları: Malezyalı Tıp Öğrencileri Üzerinde Bir Çalışma]. *Soc Psych Psych Epid* 2007; 42(2): 161-6.

Temel Z.F., Aksoy B.A.(2001). *Ergen Ve Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Thompson, M., Grace, C. O. Ve Cohen, L. J. (2002). *Çocuğunuzun Arkadaşlık İlişkileri*. (Çev: Ekin N. Boylu). Ankara: Arkadaş Yay.

Tops, M. Ve Ark. (2008). “Rejection Sensitivity Relates To Hypocortisolism and Depressed Mood State in Young Women” [Genç Bayanlarda Reddedilme Duyarlılığını, Hipokartizol ve Depresif Sorunlarla İlişkilendirmek]. *Psychoneuroendocrinology*, June, Volume 33, Issue 5

Toran, M. (2005). *Farklı sosyo kül-türel düzeylere sahip annelerin çocukla-rını kabullenme ve reddetme davranış-larının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tunalıoğlu, Ş. (2004). *İlköğretim Okullarının İkinci Kademedede (6. 7. 8.) Sınıflarında Okutulan Müzik Derslerinde Yapılan Düzenli Çalgı Ve Ses Eğitimi Uygulamalarının, Öğrencilerin Müziğe İlişkin Bilişsel, Duyuşsal, Psikomotor Davranışları, Müzik Yaşantısı Ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Turan, A.F. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalarını Yordamada Yalnızlık, Benlik Saygısı, Yaş, Cinsiyet Ve Romantik İlişki Yaşama Durumunun Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Uğurlu, U. (1994). *Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ergenler İle Ailesiyle Birlikte Yaşayan Ergenlerin Öz Saygı Ve Atılganlık Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Uşaklı, H. (2006). *Drama Temelli Grup Rehberliğinin İlköğretim V. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri, Atılganlık Düzeyi Ve Benlik-Saygısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ünal, S. (2007). *Atılganlık Becerileri Eğitim Programının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyi Ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ward, W. L. (1996). *Distinctions Between Sociometric Status Groups: Internalizing Difficulties*. Unpublished Doctoral Dissertation. The University Of North Carolina At Greensboro: United States.

Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The Experience Of Emotion And Social Isolation*. Cambridge: Mit Press.

Wheeler, E. (2004). "Confronting Social Exclusion And Bullying" [Sosyal Dışlanma İle Yüzleşme Ve Zorbalık]. *Childhood Education*, September, 81(1), 321

Williams, E.G. (1983). "Adolescent Loneliness" [Ergenlerden Yalnızlık]. *Adolescence*, 18, 51-66.

Wittenberg, M. T. & Reiss, H. T. (1986). "Loneliness, Social Skills, and Social Perception" [Yalnızlık, Sosyal Beceriler ve Sosyal Algı]. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 12 (1), 121-130.

Workman, M., Beer, J. (1989). "Self-Esteem, Depression and Alcohol Dependency Among High School Students" [Lise Öğrencileri Arasında Alkol Eğilimi, Depresyon ve Benlik saygısı]. *Psychological Reports*. Vol: 65. 451-455.

Yavuzer H.(1996). *Çocuk Ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yalom, I. (1999). *Varoluşçu Psikoterapi*, (Çev. Z. İyidoğan Babayiğit). İstanbul: Kabalcı Yayınevi

Yahyaoğlu, R. (2007). *Yalnızlık Psikolojisi: Kurt Kapanından Huzur Limanına*. İstanbul: Nesil Yayınları.

Yıldırım, H. (2002). “Yalnızlık Ve Yaşam”. Makale 2, Erişim: 8 Haziran 2003. [Http://Www.Historicalsense.Com/Archive/Fener48.Htm](http://www.Historicalsense.Com/Archive/Fener48.Htm)

Yıldırım, S. (2006). *Validity, reliability and partial norm study of the Turkish teachers acceptance-rejection/control questionnaire child short form*. (Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Yıldız, A. (2006). *Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Hemşire, Ebe Ve Sağlık Memurlarının Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, B. (2007). *Understanding social anxiety through adolescents perceptions of interparental conflict and parental rejection*. (Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, G,G. (2009). *Suçta Sürüklenen Ve Suçta Sürüklenmeyen Ergenlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, S. (2000). *Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Young, J. E. (1982). "Loneliness, Depression And Cognitive Therapy: Theory And Application" In L. A. Peplau, D. Perlman (Eds.). *Loneliness: A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*, 379-406, New York: Wiley

Yörükoğlu, A. (1989). *Gençlik Çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı*, 22. Basım, İstanbul: Özgür Yayınları.

Yumşak, Ş.Y. (2004). *Görme Ve Ortopedik Engelli Ergenlerin Özsaygı Düzeyleri İle Kendilerine Yönelik Toplumsal Tutumları Algulamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zilboorg, C. (1938). *Loneliness*. Atlantic Monthly, January, 45-54.

Zwolinski, J. (2008). "Biopsychosocial Responses To Social Rejection in Targets Of Relational Aggression" [İlişkisel Saldırganlığın Amaçları İçinde Sosyal Reddedilme için Biyopsikososyal Dönütler]. *Biological Psychology*, Volume: 79, Issue: 2, Pages: 260-267

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında İslahiye/Gaziantep'te doğdu. İlkokulu İslahiye, ortaokulu Şanlıurfa ve Liseyi Adıyaman Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 2001 yılında Ege Üniversitesi ve 2003 yılında Boğaziçi Üniversitesini kazandı fakat farklı nedenlerden dolayı bırakmak zorunda kaldı. 2005 yılında Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalını kazandı ve 2008 yılında başarıyla mezun oldu. 2009 yılında Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalında Bilimsel Hazırlığı geçerek lisansüstü öğrenimine devam etti. Halen Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde lisansüstü öğrenimine devam etmektedir.

2008 yılında DHMİ'de göreve başladı, 2009 yılından itibaren Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Araştırma Görevlisi olarak görevine devam etmektedir.